

Heidi Jakobsen

Nettbrutalitet og ekkokamre

En diskursanalyse av personlig og politisk netthets mot jenter

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for språk, kultur og historie
Institutt for kulturstudier
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2019 Heidi Jakobsen

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Sammendrag

Temaet for denne masteroppgaven er personlig og politisk netthets av jenter på videregående skole. Teoriene som er brukt, handler om netthets, kjønn og diskurser, hat på nett, offentlighetsteori og diskursteori, samt hvordan språket blir påvirket av disse forholdene. I tillegg handler det om hvordan språket påvirker og konstituerer måten vi tenker på. Det er brukt en kvalitativ forskningsmetode med individuelle intervjuer av ti personer, sammenfattet i en casestudie som heter Små-N-studier. Derne er det gjort diskursanalyse av funnene.

Abstract

The topic of this master's thesis is digital bullying and online firestorms of girls in high school. The theories used are about digital bullying and online firestorms, gender and discourses, online hate, theory of public sphere and discourse theory, also how language is affected by these conditions. Additionally, it concerns how language influences and constitute how we think. A qualitative research method has been used with individual interviews of ten people, summarized in a case study called Small-N-studies. Further more a discourse analysis of the findings has been made.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	9
1.1.Problemstilling.....	9
1.2. Begrunnelse.....	9
1.3.Teoribakgrunn.....	10
1.4. Metode.....	11
1.5. Presentasjon av oppgaven.....	11
2. Bakgrunn.....	14
2.1. Digitalisert ungdomskultur.....	14
2.2. Skjermtid og medievaner.....	14
2.3. Netthetsing av jenter på videregående.....	15
2.4. "Stopp netthets mot kvinner".....	16
2.5. Netthets stilner de unge i samfunnsdebatter.....	17
2.6. MeToo i skolegården.....	18
2.7. Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer.....	18
2.8. Generasjon snøfnugg.....	19
3. Teori.....	20
3.1. "A whole way of life".....	20
3.2. Nettkjærlighet.....	21
3.3. Mediepanikk.....	22
3.4. Netthets.....	23
3.4.1. Personlig netthets.....	24
3.4.2. Nettbrutalitet.....	24
3.4.3. Bitching.....	25
3.4.4. Politisk netthets.....	25
3.4.5. Hatefulle ytringer.....	26
3.4.6. Hatprat.....	27
3.4.7. Nettobjektivisering.....	27
3.4.8. Kjønnsbasert trakassering.....	28
3.5. Diskurser og kjønn.....	29

3.6. Hat på nett.....	30
3.6.1. Anonymitet.....	30
3.6.2. Publikum.....	31
3.6.3. Det evige avtrykket og nettets dokumentasjon.....	32
3.6.4. Eskalering og ekkokamre.....	32
3.6.5. "Don't feed the trolls".....	34
3.7. Språk er makt.....	34
3.8. Denotasjoner og konnotasjoner.....	35
3.9. Habermas offentlighetsteori.....	36
3.10. Diskursteori.....	38
4. Metode.....	44
4.1. Problemstilling.....	44
4.2. Undersøkellesdesign.....	46
4.3. Utvalg av personer til individuelle intervjuer.....	47
4.4. Intervjuguide.....	51
4.5. Analyse av datamaterialet.....	52
5. Analyse.....	55
5.1. Representasjoner av personlig netthets av jenter på videregående.....	55
5.1.1. Hat på nett: anonymitet, publikum, det evige avtrykket og nettets dokumentasjon.....	57
5.1.2. Bitching.....	59
5.1.3. Outing og sexting.....	61
5.1.4. Nettobjektivisering og kjønnsbasert trakassering.....	63
5.1.5. Stilner.....	68
5.2. Diskurser av personlig netthets.....	68
5.2.1. Kommunikasjonsdiskurs.....	68
5.2.2. Kjønnsdiskurs.....	72
5.3. Representasjoner av politisk netthets av jenter på videregående.....	74
5.3.1. Politisk netthets, hatefulle ytringer, hatprat.....	75
5.3.2. Nettbrutalitet.....	76
5.3.3. Hat på nett: anonymitet, publikum, det evige avtrykket og nettets dokumentasjon.....	79

5.3.4. Online firestorm, eskalering og ekkokamre, netttroll.....	80
5.4. Diskurser av politisk netthets.....	81
5.4.1. Objektiviseringsdiskurs.....	81
5.4.2. Offentlighetsdiskurs.....	82
5.4.3. Ekkokammerdiskurs.....	83
5.4.4. Personifiseringsdiskurs.....	85
6. Konklusjon.....	88
7. Referanser.....	92
8. Vedlegg.....	95
8.1. Prosjektskisse.....	96
8.2. Intervjuguide.....	98
8.3. NSD Godkjenning.....	99

Forord

Først og fremst vil jeg takke alle informantene som stilte opp til intervjuer, og gav meg kunnskap og innsikt i et tema som er viktig å sette på dagsordenen! Uten dere hadde det ikke vært mulig å skrive om et så engasjerende tema.

Takk til Utdanningsdirektoratet for muligheten til å skrive en master gjennom vikarordningen, og som har gitt meg avsatt tid til studier i en ellers så hektisk hverdag.

En stor takk går også til mannen min som har gitt meg tid og rom til å skrive, mens han har tatt seg av familien.

Jeg vil også takke min far, Kåre Simonsen, for gode råd om akademia og studier, samt for språkvask av oppgaven.

Og til slutt vil jeg takke min veileder Stephen for alltid gi og være så imøtekommende og hyggelig. Takk for uvurderlige faglige tilbakemeldinger og gode råd!

1. Innledning

1.1. Tema og problemstilling

Tema for masteroppgaven er netthets mot jenter på videregående skole. Jeg vil beskrive hva netthets av jenter på videregående handler om og hvilke aspekter og mekanismer som ligger i dette. Det er videre et behov for å definere selve ordet netthets. Dernest vil jeg se på hva det innebærer for jenter i denne aldergruppa. Min problemstilling er: Hva er netthets mot jenter på videregående? Jeg har tatt utgangspunkt i jenter som går i Vg3 på videregående og er over 18 år. Begrepet jente er brukt fordi det hører med til sjeldenhetene at de bruker ordet kvinne om seg selv. I disse forutsetningene ligger det også en avgrensning av hva som skal undersøkes.

Netthets deler jeg i denne oppgaven i to kategorier. Den ene refererer til personlig netthets, og den andre til politisk netthets. Den første kategorien handler gjerne om jenter som opplever netthets fra mennesker de har en relasjon til, og dette skjer da gjerne som en forlengelse av det sosiale livet de allerede lever. Den andre kategorien handler om netthets som skjer i kjølvannet av at man har ytret seg i den offentlige sfæren. De som opplever politisk netthets, har ofte ikke en relasjon til de som sender hetsen, og hetsen skjer gjerne i det offentlige rom i sosiale medier.

1.2. Begrunnelse

Nettets viktige rolle i ungdommers liv generelt krever ny kunnskap og innsikt i kulturfenomener. Ungdommers ve og vel er viktig for samfunnet, og dersom det er en økende tendens til at unge jenter oppgir at de blir netthetset, er det viktig at vi forstår hva dette handler om. Det trengs kunnskap for å hjelpe de unge til å håndtere netthets, og aller helst få bukt med et samfunnsproblem som omhandler trakassering over nett. Det trengs forståelse av hvilke mekanismer som trer i kraft, og hva slags virkelighetsbilde som konstitueres gjennom språk og hets på arenaer hvor man ikke har vanlig dialog og interaksjon. Netthets kan skape store stigmaer mot grupper i samfunnet, og mye tyder på at det i verste konsekvens kan hindre ulike grupper mennesker i å delta i samfunnsdebatten.

Grunnen til at jeg vil fokusere på netthets mot jenter på videregående skole, er at det først og fremst har vært kvinner som har vært spesielt utsatt for netthets i form av stygge kommentarer som går på utseende, samt personangrep og trusler om voldtekt gjennom media. Dette har ofte funnet sted etter at personene har hatt en offentlig rolle. Kvinner rapporterer ofte at de opplever netthets på en annen måte enn menn. Jenter eller kvinner er ikke en marginalisert gruppe, men det vises ofte til at de opplever innholdsmessig en annen type hets enn for eksempel menn (Nadim, Fladmoe & Wessel-Aas, 2016). Jeg synes det var både engasjerende å se kampanjer som viser hvordan kvinner kunne oppleve netthets, og ikke minst opprørende.

Avgrensingen med fokus på jenter handler ikke om at jeg ikke tror det finnes netthets i like stor grad mot gutter og menn. Årsaken er at jeg syntes innholdet i netthetsingen mot jenter var spesielt illevarslende og urovekkende. Kvinnelige politikere forklarer at de får en annen type hets og at innholdet er annerledes enn hva menn får (Lillebø, 2018). Derfor synes jeg at det ville være en naturlig avgrensning for min oppgave å se på jenter i denne aldersgruppen, får å finne ut om det handler om samme mekanismer for dem. MeToo kom etter hvert også til ungdomskolen. I en artikkel forteller jentene om at de blir kalt veldig nedsettende ord, og jeg synes jeg det var enda viktigere å forske på hva netthets mot jenter er (Fyhn, Aure & Baklund, 2019). Jeg forklarer nærmere i bakgrunnskapittelet om de ulike elementene som har bidratt til at jeg synes netthets mot jenter var spesielt foruroligende. Her refererer jeg til tidligere forskning og saker som har vært mye omtalt i media i dag.

1.3. Teoribakgrunn

Jeg vil ta utgangspunkt i teorier om netthets og ulike definisjoner og begreper som gjerne blir brukt om hverandre, for å få en klarhet i omfanget og betydningen av ordene. I denne sammenhengen er det naturlig å nevne Elza Dunkels. Hennes arbeid omkring unges liv på nett og hennes definisjoner innenfor netthat og netthetsforskning er av stor betydning. Dessuten vil jeg vise til Hagens arbeid om hatprat og kvinner, samt Nilsens bok *Hatprat*, hvor det forklares hvordan retorikk og språk danner sannheter i diskurser om ulike grupper. Dernest vil jeg se på språk teori fra Barthes om denotasjoner og konnotasjoner, og om hat på nett. I tillegg tar jeg med litt om Foucaults arbeid om kjønn og diskurser og Simone De

Beauvoir, samt noen ord om Judith Butlers teori om kjønn og performativitet. Jeg vil også kort forklare Habermas sin offentlighetsteori. Til slutt vil jeg presentere en kort og forenklet introduksjon til diskursteori, som danner en stor del av fundamentet for metoden i oppgaven.

1.4. Metode

Som masterstudent hadde jeg først lyst til å gjøre tidenes største undersøkelse for å finne ut alt om et viktig og engasjerende tema, men forsto etter hvert at jeg måtte moderere meg i omfang, slik at det passet til en masteroppgave. Jeg fikk gode råd om det som skulle bli metoden for oppgaven: kvalitativ metode, med en case-studie, som innebærer Små-N-studier. Dette er en metode som blir brukt dersom man vil belyse et fenomen fra ulike synspunkter og vinkler. Jeg har gjennomført individuelle intervjuer med ti forskjellige mennesker, som har kunnet gi mye informasjon omkring temaet netthets mot jenter. Jeg har intervjuet mennesker som har førstehåndsopplevelser av temaet, og personer som har blitt satt inn som ressurser for å jobbe mot netthets, og som har mye kompetanse på temaet. I analysen av funnene har jeg brukt diskursanalyse, hvor intervjuene har blitt transkribert og blitt brukt som tekstmateriale og analysert i programmet NVivo. Diskursanalyse passet godt sammen med Små-N-Studier, da tekstene representerer intertekstualitet, som er viktig i en diskursanalyse. (Jacobsen, 2015, s. 107) (Winther Jørgensen & Phillips, 1999, s. 74)

1.5. Presentasjon av oppgaven

I denne masteroppgaven vil jeg først forklare hva slags kontekstuell bakgrunn netthets mot jenter har i dag, og hvordan det har blitt lagt mye fokus på dette i media. Det aktualiseres ved å se på hvilke diskurser det ofte har representert seg i, og hvordan det skrives om unge jenters opplevelser på nettet, når det gjelder hets. Hatefulle ytringer som tema har nylig blitt en del av diskursen i vårt samfunn. Denne diskursen har nå fått mye fokus, blant annet gjennom regjeringens strategiplan. I teorikapittelet finnes det informasjon om begreper som er brukt om netthets. Her kommer det frem at netthets er et paraplybegrep, og at det finnes andre begreper som også blir brukt, men at det er noen nyanseforskjeller når det gjelder definisjoner. Her foretar jeg da en avgrensning av problemstilling og forklaring av definisjoner. I teorikapittelet kommer jeg inn på hvordan medier er ungdommers "a whole way of life", samt nettkjærlighet, mediepanikk, netthets og begreper som er nærliggende:

Blant annet personlig netthets, nettbrutalitet, bitching, politisk netthets, hatefulle ytringer og hatprat. Videre i teorikapittelet beskriver jeg hvordan språk er makt, og om denotasjoner og konnotasjoner. Det er også avsnitt om nettobjektivisering, kjønstrakassering, kjønn og diskurser. Når det gjelder netthets, er det viktig å se på hvilke områder som utpeker seg som annerledes enn hets i tradisjonell forstand. Da er det anonymitet, publikum, det evige avtrykket og nettes dokumentasjon som jeg kommer inn på. I sammenheng med dette er det også nødvendig å se på teorier om eskalering og ekkokamre, samt net troll. Derne st vil jeg skrive litt om ytringsfrihet og til slutt gå kort gjennom Habermas` offentlighetsperspektiv. Siste delen av teorikapittelet vil gi en enkel sammenfatning av diskursteori.

I metodekapittelet forklarer jeg hvordan jeg har gått frem i denne masteroppgaven. Ut fra problemstillingen har jeg valgt kvalitativ forskningsprosess med intervju av personer. Jeg har først valgt ut fra snøballmetoden, men etter hvert valgt ut i forhold til det tilgjengelige, det ekstreme og det typiske når det gjelder utvalgs kriterier. Dette er tatt inn i en case-studie som heter Små-N-studier, som er en metode som kikker på et fenomen fra flere hold og fra ulike vinkler. I metodekapittelet belyser jeg hvordan analysen er utarbeidet med diskursanalyse, med Iver B Neumanns modell som utgangspunkt, med henholdsvis representasjoner og derne st lagdeling til diskursene (Jacobsen, 2015, s. 106-107) (Neumann, 2001, s. 50-57).

Analysekapitelet er delt inn i to hoveddeler: en hvor det er gjort greie for hvordan *personlig netthets* mot jenter på videregående har representert seg i form av intervjuer av seks jenter. Informantene er anonymisert. I tillegg har jeg et intervju med Tonje Nordli, som jobber med netthets. Derne st kommer et kapittel som drøfter diskursene innenfor dette området i kontekst med teorier presentert i teorikapittelet (Dunkels, 2016, s. 27).

Den andre hoveddelen handler om *politisk netthets* av jenter på videregående skole. Dette temaet belyses ved intervjuer av personer som har jobbet med å bekjempe netthets. Hajrah Ashrad og Kaja Hilleren har jobbet som ambassadører for Stopp Hatprat, og Preben Carlsen har jobbet i stortingsgruppa som jobber med hatefulle ytringer. Disse tre informantene kan da sees i kontekst til dokumentet *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer*. Stopp Hatprat

og stortingsgruppa som jobber med hatefulle ytringer, er tiltak fra regjeringens side for å få bukt med hatprat(Dunkels, 2016, s. 27).

2. Bakgrunn

2.1. Digitalisert ungdomskultur

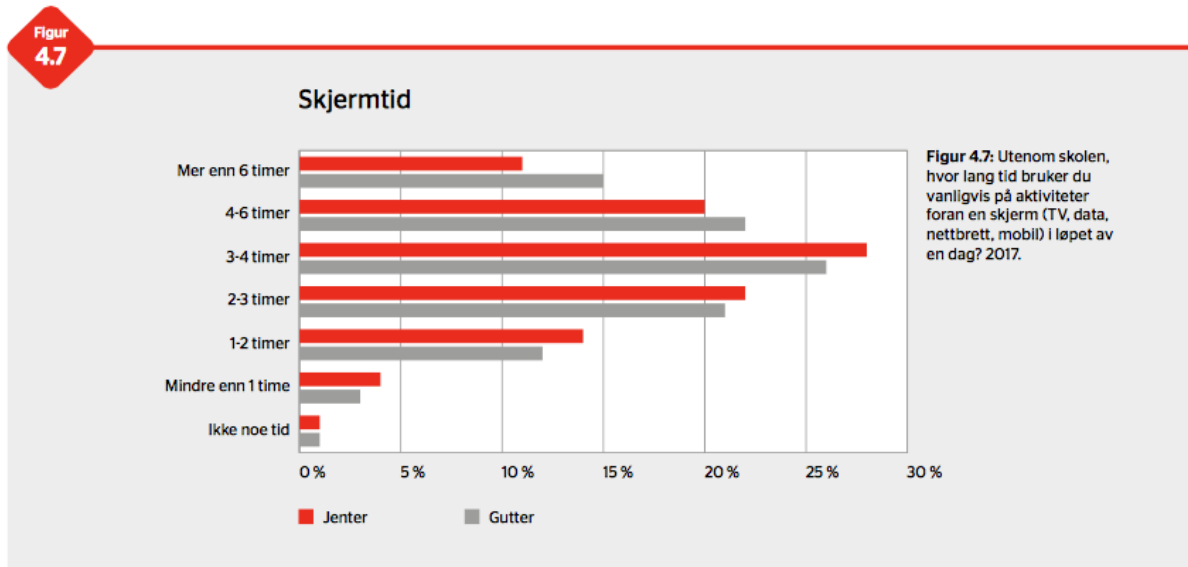
Ungdomskulturen er forankret i en digital struktur. Den fjerde industrielle revolusjonen, med IKT, har gjennomtrengt de fleste aspekter i vårt vestlige samfunn. Dette gjelder i like stor grad hos de unge. Det forskes og granskes på hvordan denne raske utviklingen påvirker oss, og hva slags konsekvenser den har for et samfunn. Også når det gjelder vestlige ungdommers kultur behøves kunnskap om hvordan nye elementer påvirker dem.

Ungdommer sosialiseres i økende grad gjennom nett, og nye strukturer og mønstre skapes. Eldre generasjoner kan ofte uttrykke kritikk og skepsis til hvordan ungdommer sosialiseres over nett, og lure på hvordan det skal gå med den generasjonen som er oppvokst med I-pad, fra de allerede går i bleier. Hva skjer når ungdom ønsker å være tilgjengelig tjuetimer i døgnet, ikke minst når det gjelder tidsbruken foran en skjerm. Mange ungdommer er tilgjengelige døgnet rundt og får bekreftelser på identitet og selvet gjennom kommentarer og *likes* gjennom nettet. Mye av omgangen skjer gjennom skjerm og er ikke lenger ansikt til ansikt. Begrepet sosialisering har fått en helt ny mening med ungdommers bruk av sosiale medier (Johansen & Goveia, 2015, s. 23-24) (Dunkels, 2018, s. 11-17) (Bang, 2003, s. 181-182).

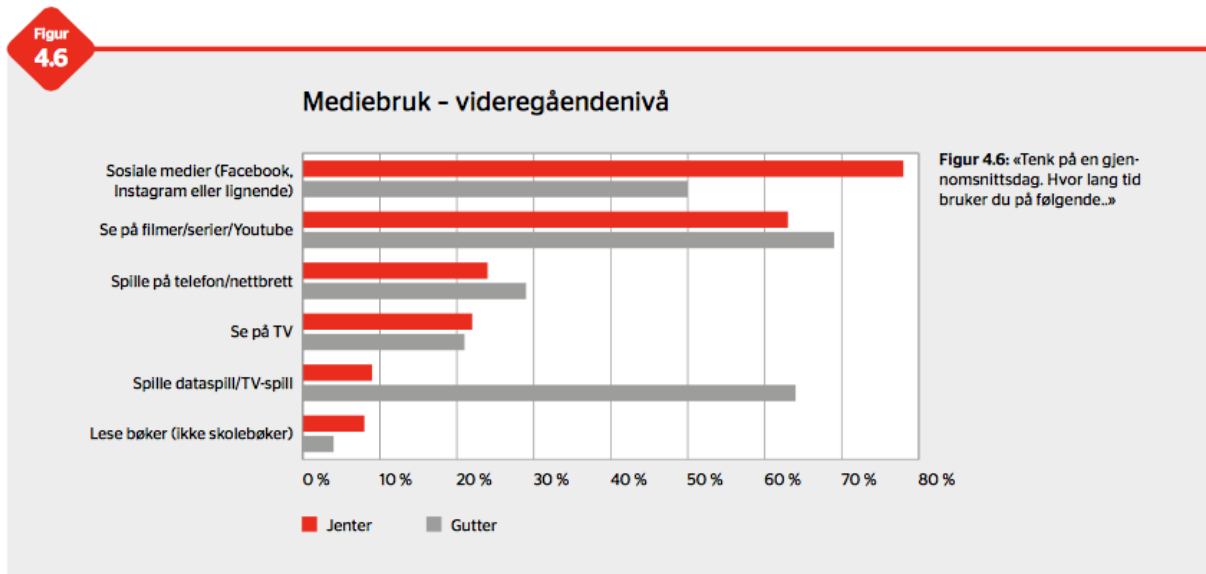
2.2. Skjermtid og mediebruk

Netthets mot jenter har i det siste vært aktuelt i media, og store undersøkelser har presentert tall som kan vise noe om en tendens i en digitalisert ungdomskultur. NOVA ved OsloMet er ansvarlig for undersøkelsen Ungdata, som har avdekket tall som viser hvor mye tid en elev på videregående skole i Vestfold bruker på internett i snitt etter endt skoledag. Tallene er, ikke overraskende, svært høye. Dette er tall som samsvarer med tall fra resten av Norge. Statistikken viser at en gjennomsnittlig ungdom bruker mellom 3-4 timer foran skjerm etter skoledagen, det vil si utenom skoletid. Statistikken forteller at 20% av jentene bruker mellom 4-6 timer om dagen, og at nesten 12% av jentene bruker mer enn seks timer. Forskjellene er tydeligere når det gjelder sosiale medier, der det er jenter som bruker mest

tid. Gutter bruker veldig mye mer tid på å spille spill. Statistikken viser at jenter er de hyppigste brukerne av sosiale medier. Det benyttes mye tid på disse (Vardheim, 2017, s. 4).

Figur 2.1. Skjermtid (Vardheim, 2017, s. 33)

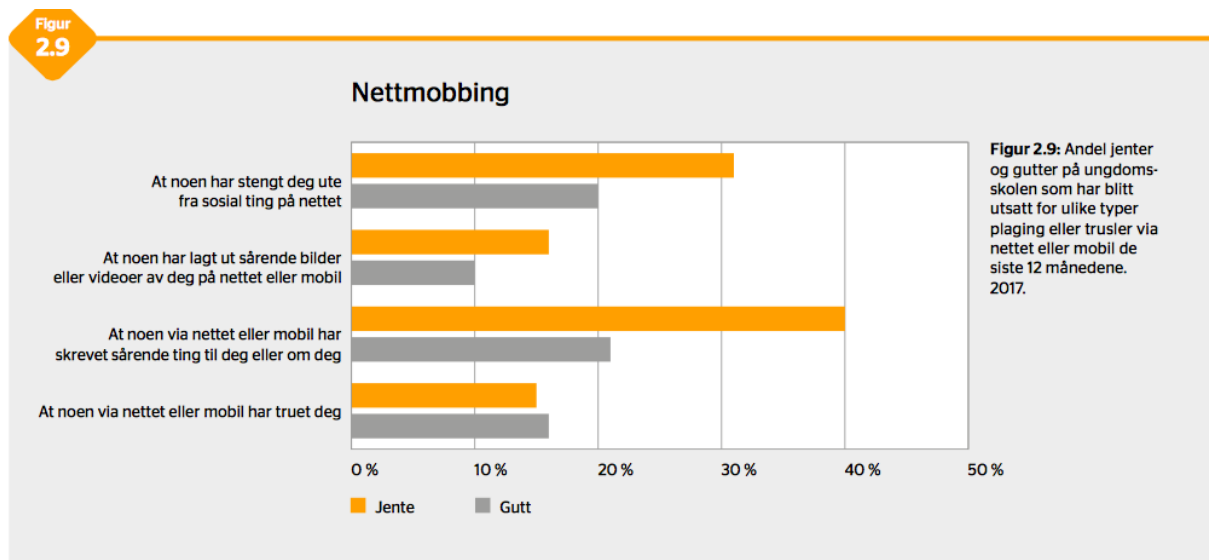
Figur 2.2.. Mediebruk (Vardheim, 2017, s. 33)

2.3. Netthetsing mot jenter på videregående

I tillegg har Ungdata-undersøkelsen i 2018 inkludert spørsmål angående digital hetsing på nett. NOVA har nylig publisert statistikk og tall for Vestfold fylkeskommune, hvor det

avdekkes at det er forskjeller når det gjelder kjønn i forhold til mobbing på nettet. Ingvild Vardheim oppsummerer tallene fra Ungdata om netthetsing og jenter slik: ”Betydelig flere jenter enn gutter har opplevd ulike krenkelses over nettet eller mobil ” (Vardheim, 2017, s. 4). Tallene viser at det er en høyere andel som har opplevd dette blant jentene på videregående skoler kontra guttene:

At noen har stengt deg ute fra sosiale ting på nett», «at noen har lagt ut sårende bilder eller videoer av deg på nettet eller på mobil», «at noen har skrevet sårende ting til deg eller om deg», eller «at noen har truet deg via nettet eller mobil». På disse spørsmålene finner vi ikke veldig store forskjeller mellom klassetrinnene, men større forskjeller mellom kjønnene. Figur 2.9 viser andelen jenter og gutter på ungdomsskolen som svarer «at de har opplevd ulike krenkelses over nettet eller mobil» minst én gang i løpet av de siste 12 månedene. Vi ser at det er omtrent dobbelt så mange jenter som gutter som har opplevd «at noen har skrevet sårende ting om dem», og langt flere jenter som har opplevd å «bli stengt ute fra sosiale ting på nettet». Når det gjelder det å «bli truet av noen via nettet eller mobil», er det derimot nesten ikke kjønnsforskjeller. De fleste rapporterer om enkelthendelser, men det er også en god del som gjentatte ganger opplever å være utsatt for negative hendelser på nettet (Vardheim, 2017, s. 21-22).

Figur 2.3. Nettmobbing(Vardheim, 2017, s. 22)

2.4. ”Stopp netthets mot kvinner”

Amnesty har startet en ny aksjon som heter «Stopp netthets mot kvinner ”og ønsker at det skal legges til kjønn i Straffeloven, paragraf 185. Ordet *netthets* inneholder ordene nett og hets, som ”betyr hatkampanje, ondsinnet og usaklig agitasjon rettet mot noe(n)”(Persvold, 2018). I dag brukes ofte ordet netthets med denne betydning i media og er ofte en

samlebetegnelse og et paraplybegrep. Amnesty's aksjon har tatt utgangspunkt i en større undersøkelse med 1000 respondenter, hvor de har kartlagt opplevelser for kvinner og menn på nettet. Det er 9% menn, kontra 12% kvinner som oppgir at det har opplevd å bli hetset på nett. Grunnen til at det er lagt fokus på kvinner i denne kampanjen, er på grunn av at innholdet i hetsingen er annerledes, og at kvinner hetses fordi de er kvinner, og ikke på grunn av det de mener eller kan. Amnesty hevder også at det er yngre mennesker som er hardere rammet (Lillebø, 2018, s. 5).

Netthetsen mot kvinner fremføres gjerne i et generelt støtende språk, og hetsingen kommer ofte fra mennesker de ikke har relasjoner til. Undersøkelsen får også frem hvilke sosiale medier som oftest er benyttet. Kvinnene som har opplevd trakassering, forklarer at det ofte kan være usanne kommentarer eller sexistiske kommentarer. Amnesty trekker frem konsekvenser for den som blir rammet, og dokumenterer at mange oppgir at de får lavere selvtillit, føler maktesløshet og kan få søvnproblemer. Personene som har opplevd netthets, oppgir at de ikke er veldig imponerte over håndteringen av dette fra de sosiale mediens side. Det store temaet kampanjen tar opp, er ytringsfrihet. Hetsing fører til at en større samfunnsgruppe stilner. Dermed er det et spørsmål om demokratiet kan bli svekket, dersom kvinner opplever hetsing i så stor grad at det ikke frister å stikke hodet frem (Lillebø, 2018, s. 30).

I samme kampanje har Amnesty også fokusert på kvinner med en offentlig profil, hvor de har foretatt 19 kvalitative intervjuer av kjente, kvinnelige politikere, som forteller om sine førstehånds erfaringer med netthets. Intervjuene avdekker opplevelser med et svært graverende stygt språk og direkte trusler. En av politikerne som er intervjuet er Erna Solberg, som i desember 2018 måtte stenge sin Facebook-vegg, etter at det hadde kommet svært mye trusler og sjikane(NTB, 2018).

2.5. Netthetsing stilner de unge i samfunnsdebatter

I likhet med Amnesty uttrykker medieforsker Erik Knudsen bekymring for at netthetsing kan få grupper til å stilne, spesielt de unge. Følgelig kan det være en demokratisk utfordring. I en avisartikkel i Klassekampen forteller tre elever fra Kuben videregående skole at de sjelden engasjerer seg i nettdebatter på grunn av frykten for å bli hetset. I Medieundersøkelsen,

gjennomført i 2018, viser det at i aldersgruppen mellom 16- 25 svarer 21 at de har opplevd hets på sosiale medier. Det er en økning fra året 2014, hvor bare 14% svarte at de hadde opplevd netthets. Det vil si at hver femte ungdom har opplevd å bli hetset. Medieforsker Erik Knudsen ved Universitetet i Bergen er ansvarlig for undersøkelsen. Han sier at det er tall som viser at de unge vegrer seg for å delta i samfunnsdebatter på grunn av frykten for å bli hetset. Grunnlaget til bekymringen er følgende:” I 2014 svarte om lag halvparten i aldersgruppa 16–25 år at de hadde deltatt i nettdebatter i mediernes kommentarfelt og på sosiale medier. Fire år seinere er denne andelen redusert til én av tre blant de yngre. Blant de eldre er tendensen motsatt” (Brække, 2018).

2.6 MeToo i skolegården

Som en indikator på hva netthetsingen av jenter kunne handle om, ble det i et Si-det-innlegg i Aftenposten skrevet 4.mars 2019 av fjorten år gamle Ella Fyhn, Ellisiv Aure og Baklund fortalt at MeToo ikke har nådd til skolegården. Her skriver de at de daglig får høre ord som ”pulbar”, ”hore”, ”fitte” og ”billig” fra andre gutter som går på ungdomsskolen. Når de har henvendt seg til lærere, har de fått høre at ”det er bare slik gutter prater” og at ”de ikke mener noe vondt med det”. Hele artikkelen har skapt stort engasjement og stor dekning i media, og i spørretimen på Stortinget hvor politikere har satt det på dagsordenen. Jentene som hadde skrevet artikkelen, ble invitert til Stortinget for å komme med innspill og holdt tale i Oslo 8.mars(Fyhn et al., 2019).

2.7. Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer

Som et tiltak har vi fått *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016-2020*, hvor det står beskrevet hvordan man på et generelt nivå bør jobbe for å stoppe hatprat. Det er lagt stor vekt på de marginaliserte gruppene i samfunnet, og det er satt et stort fokus på de unge. Det viktigste arbeidet starter i arbeid ved skolene. I dette dokumentet kommer det frem at det er tatt opp til høring å føye til at det ikke er lov til å hetse på grunnlag av *kjønn*, Straffeloven, paragraf 185. Det oppleves derfor som viktig å forstå hva netthets av jenter i ung alder handler om. ”Utfordringene i skolen er ofte et speil på det som skjer i samfunnet forøvrig” (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 23). Ett av tiltakene som er igangsatt fra denne strategiplanen er forskning på hatefulle ytringer. Nadim sier at de har forskningsresultater som viser at både menn og kvinner mottar hets på nettet, men at menn

blir hetset for det de mener, mens kvinner blir hetset for utseende, personkarakteristikk og kalt nedsettende ord. Dermed kan man si at innholdet i hetsingen er forskjellig (Nadim et al., 2016).

2.8. Generasjon snøfnugg

Tidvis har den unge generasjonen nå fått kallenavnet *generasjon snøfnugg*, eller på engelsk *generation snowflakes*, som beskriver en ungdomskultur som er kritisert og stigmatisert som først og fremst opptatt av sine egen selvfølelse og sine egne individuelle interesser, og som blir ansett som lett krenkbare og skjøre (Fretheim, 2018). Forsker Claire Fox hevder dette kommer av tidens foreldre, som overbeskytter barna og ikke gjør dem egnet for verden, foreldrene som ofte er referert til som helikopterforeldre eller curlingforeldre. Eivind Tjønneland skriver følgende i sin artikkel *Det blåser en storm av krenkede følelser gjennom verden: For "Generasjon Snowflake" er du ingenting om du ikke er et offer*. Han skriver om hvordan den unge generasjonen i dagens samfunn er lett krenkbare. Han skriver også at slik det er blitt, føler større majoriteter seg krenket av minoritete. Folk er generelt hårsåre og lett krenket. Ordet Snowflake kommer fra romanen *Fight Club*, hvor sitatet går "You are not special. You are not a beautiful and unique snowflake." som skal illustrere en kontrabeskjed til det som denne generasjonen vanligvis får høre. Det hevdes at denne generasjonen er vant til å bli tatt hensyn til, og at de er sensitive. Dersom de blir sagt imot, trekker de frem krenkelseskortet(Tjønneland, 2017).

3. Teori

3.1. A whole way of life

Ungdommers sosiale liv utspiller seg i høy grad på nett, på mange forskjellige måter. Det kommuniseres, det dannes vennskap, og det lages allianser. Fiendskap forsterkes, og kjærlighet kan forankres. I den tredje vendingen i kulturstudier sørget først Richard Hoggart, og dernest Raymond Williams, for at kulturstudier skulle handle om det hverdagslige livet og ikke avgrense seg til kun deler av høyverdig kultur. Med en bred og sosial- og kulturhistorisk orientering ble det forsket på den engelske arbeiderklassen, og hvordan det hverdagslige var kultur. Dermed fikk kulturbegrepet en ny og bredere definisjonsområde. Hall, Hoggart og William var fra utkanten av den britiske "finkulturen", og var opptatt av vanlige menneskers hverdagsliv, inkludert mediebruk. Dermed er det innenfor kulturstudiers tradisjon å se på kultur som manifesterer seg i det daglige livet til mennesker. Som et resultat av dette har en større gren innenfor kulturstudier fokusert på media, som nå i aller høyeste grad er vevd inn i dagens vestlige samfunn. Birminghamskolen hadde forskningstradisjoner på å studere ungdomskultur og identitet (Scott Sørensen, Høystad, Bjurström, Vike & Nordgård, 2008, s. 58) (Gripsrud, 2011, s. 70-71).

I tråd med samfunnets IKT-utvikling og den fjerde industrielle revolusjonen, som foregår nå, skapes det nye arenaer hvor ulike etiske problemstillinger vil vokse frem. Ungdommene vil som brukere være berørt i stor grad. På grunn av den raske utviklingen av IKT og den digitaliserte hverdagen vil også mye av kulturen forankres på en digital plattform, på globale og internasjonale premisser. Castells forklarer dette med begrepet *nettverksamfunnet*, at digitale nettverk er grenseoverskridende, og har en stor rolle når det gjelder globalisering. Det gjelder i stor grad kommunikasjonsformer også, som får en internasjonal domene. På denne måten kan mennesker og ungdommer samtale, diskutere, drøfte og lage relasjoner gjennom skjermer. Gjennom denne kommunikasjonsformen skapes det muligheter for at unge mennesker møtes på tvers av kulturer, klasser, kjønn og alder. Globalisering er et av internetts viktigste aspekter, og plattformene er uendelig mange. Ungdommer er oppvokst med den digitaliserte hverdagen og er ofte referert til som de flittigste brukerne på mange områder. Slik stiller de seg i en posisjon hvor de må forholde seg til mange av disse

utfordringene, så vel som godene. Internett er nærmest ungdommers *whole way of life* (Dunkels, 2018, s. 45) (Enjolras, 2013, s. 25, 171) (Åmås, 2017).

3.2. Nettkjærlighet

For det første er det viktig å få redegjort for at de fleste unge har det veldig bra på nettet, sier forsker Elza Dunkels. Det er ikke majoriteten av de unge som har vonde opplevelser på nettet. Allikevel har hun også jobbet mye med temaer som handler om negative opplevelser, fordi det er viktig å hjelpe ungdommer med håndteringen av netthets, som har andre forutsetninger enn øvrige former for hets. Hun nevner at i sin tid som forsker på temaet nett og unge, er det likevel slående hvor mye kjærlighet som også vises og ytres over nettet, og at det er viktig å se hvorfor unge mennesker bruker nettet så mye. Hun påpeker at ungdommer stort sett har det fint på nettet. Det sosiale livet, som skjer i en digital forkledning, åpner for mange møteplasser hvor de kan sende bekreftelser og skape relasjoner, som også kan ha stor verdi i livene deres. Det er mye positivt som også springer ut av disse arenaene. Dersom de ikke hadde et positivt utbytte, ville heller ikke ungdommen brukt så mye tid her (Staude & Marthinsen, 2013, s. 27) (Dunkels, 2018, s. 45).

Det viktig at de unge ikke blir stigmatisert som en gruppe som er brukere av nett og har det bare forferdelig der, og at de ikke håndterer bruk av nettet, heller snarere tvert i mot. Voksne mennesker har mye å lære av de unges ferdigheter på nettet. Dunkels forklarer hvordan unge kan støtte hverandre over nett, og at det finnes mange mekanismer her som eldre brukere burde ta lærdom av, nettopp fordi de unge er dyktigere i håndteringen av flere aspekter ved nettbruk. Det store bildet burde være at ungdommer er på nett fordi de synes det er en positiv arena på mange områder. De fleste har det stort sett godt på nett. Staude hevder at når det gjelder sosial kommunikasjon, har den eldre generasjonen mye å lære av hvordan unge bruker nettet til å kommunisere og samtale. De har gjort det til sin naturlige plattform og bruker det som en forlengelse av en tradisjonell kommunikasjonsform (Staude & Marthinsen, 2013, s. 103). Begrepet nettkjærlighet burde ha fått større plass, og kunne åpnet for interessante forskningsområder når det gjelder nettbruk. Dessverre er det ikke slik at vennskap og kjærlighet konstruerer like mye *clickbait* hos nyhetsaktørene, og følgelig skrives det heller ikke like mange artikler om det (Dunkels, 2016, s. 31-33).

3.3. Mediepanikk

Elza Dunkels forklarer hvordan samfunnet ofte fokuserer på det negative ungdommen foretar seg, og hevder at den omfattende bruken av nettet har resultert i en mediepanikk. I sin bok *Nätmobbing, näthat og nätkärlek* drøfter hun fokuset nettopp nettmobbing har fått og spør om dette blir vektlagt for mye i mediedekningen. Dette faller sammen med det som jeg har beskrevet i bakgrunnen for denne oppgaven. Det er mye negativ mediedekning, og derfor blir de negative sidene ofte fremherskende når man skal beskrive hvordan jenter har det på nettet. Ordet mediepanikk er brukt av Springhall og Drotner, og har blitt anvendt for å illustrere hvordan det nye får knyttet alt for mye negative følelser til seg, og det blir lagt til alt for mye når det gjelder omfang. Den britiske sosiologen Chas Critcher beskriver *mediepanikk* som noe som skjer når et nytt element får stor plass i samfunnet. Det handler også om hvordan det uskyldige som eksisterer, blir fordervet av det nye. Følgelig fører den negative, nye kulturen til at det som allerede er etablert, forråtner. På den måten står samfunnet i fare for å forfalle (Dunkels, 2016, s. 15-17).

Chrichter hevder at det er lettere å kategorisere og stemple det nye som det som er truende og ødeleggende. Det er ikke alltid lett å se at noe er et problem. Først når noe tas opp av media, blir problemet synlig, og lett å kritisere, som noe negativt nytt som skjer. Mediepanikken tar over. Fokus kan lett forskyves, slik at selve problemet ikke blir tatt tak i. I slike forandringer kan det oppstå uro, og det er her, ifølge Critcher, at nye maktforhold kan oppstå. Ettersom mennesker blir vant med det nye, erkjennes det ofte at det ikke var like farlig som antatt, og panikken avtar. På lengre sikt kan det nye ofte bli tilknyttet både positive og negative egenskaper. Som jeg skrev i bakgrunnskapittelet, kan saker som Amnesty sin kampanje Stopp netthets mot kvinner, og Ungdata sin presentasjon av sine funn være med på å skape en slik mediepanikk, når det gjelder kvinner og jenter og deres opplevelser på nett (Dunkels, 2016, s. 15-17).

Et annet eksempel som illustrerer dette, er hvordan online gaming vanligvis er omtalt som noe negativt, som de unge helst bør bruke lite tid på, og som på ingen måte bidrar til noe positivt. Gaming fikk et nytt lys over seg på grunn NRKs artikkel *Da Mats var død, forsto foreldrene verdien av gamingen hans*. NRK forklarer hvordan Mats, som var funksjonshemmet og satt i rullestol, hadde etablert et helt nettverk av venner over nett.

Foreldrene til Mats var ikke klar over hans sosiale liv på nett, som ofte foregikk ved en skjerm på nattestid. De visste ikke hvilken betydning dette kunne ha for ham. Faren påpekte at han ofte hadde bedt ham komme seg opp og ut om morgenen, men innså i etterkant hvor mange gode vennskap Mats hadde på nettet. Faren ble først klar over dette når begravelsen av Mats fant sted. Da dukket det mange mennesker opp i begravelsen som foreldrene ikke hadde sett før, og som de ikke var klar over hadde så stor betydning for Mats. I etterkant forteller foreldrene at de skulle ønske de hadde anerkjent det sosiale livet som Mats hadde hatt over nett og vært mer delaktig i dette (Schaubert, 2019).

3.4. Netthets

Til tross for mediepanikken, forklarer Dunkels, er det nødvendig å forske på netthets. En grunn kan være at unge har ulike opplevelser av netthets, og at netthets i mange tilfeller kan føre til alvorlige konsekvenser for enkeltpersonen, så vel som i et større perspektiv. Derfor er det viktig at voksne ser alvoret og hjelper de unge med håndteringen av netthets. Dette kan de gjøre ved å ha kunnskap. Som nevnt, er ordet *netthets* satt sammen av ordene nett og hets som "betyr hatkampanje, ondsinnet og usaklig agitasjon rettet mot noe(n)" (Persvold, 2018). Netthets er en relativt vid definisjon og kan omfavne flere begreper som også blir brukt, og sier ikke noe om kontekst eller relasjoner. Innenfor netthets finnes det flere begreper som handler om mye av det samme, og noen begreper hvor det er en del nyanseforskjeller. Netthets kan bli sett på som et paraplybegrep som omfavner flere elementer, og avgrenser heller ikke med veldig konkrete betingelser som andre definisjoner (Dunkels, 2016, s. 27).

Som en konsekvens av at det skjer netthets, har det dukket opp mange definisjoner som brukes om hverandre. Mange dokumenter og bøker problematiserer at det ikke er tatt i bruk en enhetlig og god definisjon, og at det derfor brukes ulike definisjoner på noenlunde samme fenomener. Et av tiltakene til regjeringen mot hatefulle ytringer har vært forskningsprosjekter på området, hvor blant annet samfunnsforsker Marjan Nadim ved ISF har utarbeidet flere rapporter med et omfattende innhold. Forskerne i denne gruppen problematiserer også bruken av forskjellige begreper, og ser på hvordan definisjonene blir

over i hverandre. Det er enighet om at definisjonene ikke har klare avgrensninger, men at alle definisjonene bærer preg av det er områder som overlapper hverandre og kan ha samme mekanismer. På denne måten er det viktig å være klar over at det ikke går et vanntett skille mellom kategoriene (Dunkels, 2016, s. 27) (Nilsen, 2014, s. 28-39) (Nadim et al., 2016, s. 18-22).

3.4.1. Personlig netthets

Som et resultat av forskjellene som Dunkels har sett innenfor netthat og netthets, ble det gjort et skille mellom to typer netthat. Det ene kaller hun for *personlig netthat*, og det andre defineres som *politisk netthat*. Personlig netthat handler om trakassering og hets gjort av en person som har en relasjon til offeret. Denne type netthat kan ofte bli referert til som *digital mobbing* eller *nettmobbing*. Allikevel trenger ikke personlig netthat eller hets være det samme som digital mobbing, fordi definisjonen mobbing sier noe om at det må skje mer enn en gang, noe ordet *netthets* ikke trenger å bety (Dunkels, 2016, s. 27).

3.4.2. Nettbrutalitet

Personlig netthets kan ha flere likheter med begrepene *nettmobbing* og *digital mobbing* når det gjelder flere aspekter. Digital mobbing sier noe om at det må være gjentakende, siden ordet mobbing innebærer gjentakelse. Handlingen utføres også av mennesker som den som mottar hetsen, kjenner og har en relasjon til. Digital mobbing er annerledes enn tradisjonell mobbing ved noen hovedelementer: Man slipper aldri unna, audiovisuelt materiale kan brukes i mobbingen. Mobbingen kan lettere dokumenteres, og det er lettere for den som mobber å være anonym. Digital mobbing gir nye former for sosial ekskludering i form av digital isolasjon. Mobbingen kan være mer sosial synlig, og mobbingen kan være mindre synlig for foreldre, lærere og andre voksne (Kowalski, Limber & Agatston, 2012, s. 57-59). Aina Landsverk Hagens definisjon om nettmobbing er: "gjentakende skade påført med vilje gjennom datamaskiner, mobiler og andre elektroniske verktøy" og "skjult, psykologisk mobbing, kommunisert gjennom elektroniske medium, som mobiltelefoner, blogger, websider og i online chatterom" (Hagen, 2015, s. 11). Hagen kommenterer at hun ikke synes definisjonene er spesielt gode, og bruker teoretiker Nancy Willard og hennes begrep *nettbrutalitet* som et overordnet ord. Innenfor dette begrepet finnes det flere kategorier sier

Willard. Her er noen av de mest relevante: ekskludering, imitasjon, ærekrenking, outing – privat informasjon lagt ut og flimming – overlatt fiendtlig argumentasjon. Disse handlingene inkluderer ofte krenkende grovt og vulgært språk i form av fornærmelser og trusler, samt nett-trakassering, nettrusler, nettstalking og sosial skamming. En egen kategori er sexting – seksualiserte bilder som blir spredd på nett(Hagen, 2015, s. 34-36). Gjennom disse begrepene kan man få et innblikk i mange forskjellige metoder det finnes av netthets, og selv om hetsing i seg selv ikke er et nytt fenomen, har digitaliseringen skapt nye måter. Men tradisjonelle begreper om mobbing, påpeker Hagen, kan være like gode å bruke om det som foregår på nettet dersom de får et nytt og utvidet innhold(Hagen, 2015, s. 36).

3.4.3. Bitching

I Nilsens bok *Hatprat* forklarer hun at det har kommet en kategori som hun kaller for *bitching*, som skal være en betegnelse på utspekulerte metoder som foregår mindre synlig for offeret. Dette er en mobbform som er annerledes gutters vanlige mobbform, som blir beskrevet som mer åpen og direkte. Ett av hovedtrekkene er at *bitching* foregår mer i det skjulte. Først skulle man tro at denne kategorien var forbeholdt jenter, men det er en type hetseform som ofte voksne benytter seg av, både kvinner og menn. Noen trekk ved denne formen er at det utestenges, foregår ryktespredning, baksnakkes, og at personer fryses ut av gruppen. Nilsen skriver at det er flere likhetstrekk til hetsing på arbeidsplasser, og denne type hetsing har samme alvorlige konsekvenser for dem som utsettes for den som voksen, som hos barn. Det blir oppgitt at de føler seg nedstemt, kan få depresjoner og bli sykemeldte. Typiske ytringer i denne sjangeren kan være ironi og sarkasme, som offeret noen ganger skal oppfatte og andre ganger ikke. Eksempler kan være ”så fin jakke du har”, men som venninnegjengen har egne referanser til, og derfor vet at ytringen slettes ikke er sann(Nilsen, 2014).

3.4.4. Politisk netthets

Politisk netthet eller netthets er basert på uenigheter når det gjelder politiske aspekter, og kommer gjerne i kjølvannet av en ytring som provoserer, og gjør at andre føler seg uenige i noe. Det handler ofte om større temaer som er oppe til debatt og bringer ofte frem rasisme, homofobi og elementer med upersonlig, strukturelt hat. Denne type netthets blir ofte utført

av godt voksne mennesker som ikke har en relasjon til offeret. Typiske trekk ved politisk netthets er at det som ytres av hat og hets over nett, gjøres i enda kraftigere grad enn det som skjer i det virkelige liv. På engelsk kalles netthets for *online firestorm*, og begrepet i seg selv illustrerer treffende hvordan hets kan foregå på nett. Ordet firestorm er definert slik: "A very intense and destructive fire (typically one caused by bombing) in which strong currents of air are drawn into the blaze from the surrounding area making it burn more fiercely. 'firestorms after a nuclear exchange'" (Katja, Lea & Bruno, 2016, s. 83) (Dunkels, 2016, s. 27).

3.4.5. Hatefulle ytringer

Regjeringen så på politisk netthets og online firestorms som et økende problem som utgjorde en trussel mot ytringsfriheten og medførte en innsnevring av samfunnsdebatten. De har derfor utarbeidet *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016-2020*, og i dette dokumentet beskrives hatefulle ytringer som et økende samfunnsproblem, hvor det blant annet gjelder å fokusere på å hjelpe unge mennesker i deres opplevelser av hat på nett. Derfor er det satt i gang en rekke tiltak som skal hjelpe unge å håndtere hat på nett, og det presiseres at det er vanskelig å skille definisjonene som blir brukt. Hatprat er et ord som ofte blir brukt, og definisjonen av dette ordet diskuteres. Flere opererer med forskjellige uttrykk, og det poengteres i tiltaksplanen at det er utført mye forskning under terminologien netthets (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 22).

Regjeringen slår fast at barn og unge er en viktig gruppe i samfunnet, og at de bør lære hvordan de kan forholde seg til *hatefulle ytringer*. Det hevdes at barn og unge ikke har like hyppige opplevelser av hatefulle ytringer, slik Regjeringen definerer begrepet, men at de oftest møter aspekter ved netthets som tenderer til mer tradisjonell mobbing. Hatefulle ytringer er ytringer som handler om hat mot spesielle gruppe mennesker, ofte marginaliserte grupper som er ekstra utsatt for hets og trakassering. Regjeringen har rettet mange tiltak for å bekjempe og jobbe mot hatprat og netthets blant barn og unge, og i dette dokumentet sies det også at det er vanskelig å lage helt bastante skillelinjer mellom de ulike begrepene (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 22).

En av tiltakene beskrevet i det samme dokumentet er å forske på hatefulle ytringer. I *Hatefulle ytringer. Delrapport 3. Grenseoppgangen mellom ytringsfrihet og strafferettslig vern mot hatefulle ytringer* bruker man en vid definisjon av hatytringer.

«Hatyringer er nedverdiggende, truende, trakasserende eller stigmatiserende ytringer som rammer individets eller en gruppes verdighet, anseelse og status i samfunnet ved hjelp av språklige og visuelle virkemidler som fremmer negative følelser, holdninger og oppfatninger basert på kjennetegn – som for eksempel etnisitet, religion, kjønn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet og alder (Wessel-Aas, Fladmoe & Nadim, 2016, s. 12).

Slike ytringer har som mål å ”virke skremmende, slik at færre deltar i felleskapet, holde liv i og skape fordommer, bidra til sosial utstøting og økte motsetninger som bryter ned det sosiale fellesskapet og skape frykt og frata mennesker deres verdighet ved å si at de ikke er verdige borgere av samfunnet.” (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 11)

3.4.6. Hatprat

I boken *Hatprat* av Anna Birgitta Nilsen beskriver hun dette begrepet som en hatretorikk rettet mot en gruppe mennesker som gjerne er ekstra utsatt, ofte marginaliserte grupper. Mobbing handler om enkeltindivider, sier hun. Videre har hun delt opp i flere kategorier, slik at hun operer med mobbing, hatretorikk, fornærmelser og erting. Hatretorikken har som mål å skape sosiale skillelinjer og kan gjerne være rettet mot et publikum. Språket skal også vekke hat og negative følelser, og skal ødelegge for personer og større grupper (Nilsen, 2014, s. 28-39).

3.4.7. Nettobjektivisering

Marta Nussbaum bruker begrepet nettobjektivisering, og det beskriver hvordan en person som blir hetset, blir gjort om til et objekt som passer for mobberen. Dermed har mobberen definisjonsmakt. Den som blir mobbet, kan oppleve å få ødelagt sin identitet eller få en stigmatisert identitet, og blir hva hun kaller ”a species of shaming”. Den som hetser, gjør personen skamfull over noe han/hun ikke var interessert i å føle på, for eksempel sitt forhold til sex eller det annet kjønn. Dette blir en del av maktutøvingen. Jennifer Berdahl sier at trakassering over nett er knyttet til makt og status, og at det ikke er et spesifikt spørsmål om kjønn. Hetsingen kan imidlertid være like relevant sett i forhold til alle identitets-kategorier, som kjønn, alder, etnisitet, seksuell legning og klasse. Dermed er ikke hetsing og hatyringer et problem relatert til kjønn, men noe som ”relaterer seg i aller høyeste grad til ulike makthierarkier” (Hagen, 2015, s. 67). Martha Nausbaum har inndelt objektivisering i fem kategorier:

Subjektivitetsnekt – signaliserer at erfaringer og følelser som mottageren har, ikke trengs å ta hensyn til.

Reduksjon til utseende – meldinger eller handlinger som kommuniserer at du som person ikke er mer eller noe annet enn utseendet ditt. Meningene dine eller posisjonen du snakker ut fra, ignoreres.

Sårbarhet – avsenderen av hets signaliserer at det er greit å ødelegge eller "bryte seg inn i" en person, at denne mangler grenseintegritet og derfor kan trakasseres over tid, gjentatte ganger – uavhengig av om mottageren sier "stopp" eller aldri svarer.

Salgbarhet – signaliserer at personen som kan bli eid, solgt eller kjøpt. (Hagen, 2015, s. 69)

Begrepet interseksjonalitet viser hvordan sosiale kategorier, som kjønn, rase, etnisitet, religion, sosial klasse, seksuell orientering og funksjonsevne, kan samvirke og påvirke personers leve- og livsvilkår. (Thun, 2018) Dette begrepet er relativt nytt og det er utarbeidet av Crenshaw. Det viser til at det er flere kategorier som kan spille inn når det gjelder diskriminering (Thun, 2018).

3.4.8. Kjønnbasert trakassering

Trakassering er definert som "gjentagende eller utholdende behandling som presser, provoserer, skremmer, kuer, ydmyker eller nedverdiger en person" (Hagen, 2015, s. 30). Det finnes en teori utarbeidet av Jennifer Berdahl som forklarer kjønnbasert trakassering, og hun legger vekt på noe hun kaller for kjønnshierarki. Dette baseres på tradisjonell trakassering som gjøres fordi man har lyst til å beskytte sin egen sosiale status, dersom den virker truet. Dette kan både kvinner og menn gjøre. Det som er et viktig element ved trakassering er maktaspektet. Hagen skriver: "Mens sosial status gir sosiale motiver for handlinger, er biologisk kjønn en sosial organisator i det vi gjør." I og med at den mannlige statusen ofte er assosiert med mer fordeler i det sosiale kjønnshierarkiet, vil mannen oftere forsvare sin posisjon. Fordelene Berdahl referer til i denne teorien, er tradisjonelle maskuline idealer, som for eksempel det å være dominerende på en arbeidsplass. Dette vil være fordelaktig dersom man ønsker lederstilling. De feminine idealer, som at kvinner ivaretar omsorgsfunksjoner, vil være mindre fordelaktig ved ønske om samme lederstilling. Følgelig, argumenterer Berdahl, vil menn være interessert i å opprettholde denne normen. Først og fremst er det et menneskelig behov å ha ønske om å tilhøre et kollektiv (Hagen, 2015).

3.5. Diskurser og kjønn

Michel Foucault har hatt stor innflytelse på kulturstudier på mange områder, og har blant annet bidratt når det gjaldt diskursteori og teorier om kjønn og makt. Foucault viser hvordan kropp og seksualitet er konstituert av språklige diskurser. Det er disse som avgrensner og definerer hva som kan snakkes om, og hvordan, som igjen skaper en forståelse av dette i subjektet. "Foucaults kjønn er et språklig og mentalt kjønn. Gjennom offentlig *diskurssetting* eller *italesetting* drives seksualiteten ut fra sine gjemmesteder og blir henvist til en diskursiv, det vil si språklig eksistens." (Scott Sørensen et al., 2008, s. 279)

Foucault bruker her en referanse til kirkens normgivende status, og hvordan de satte premisser for denne diskursen. Slik opprettholdes det en kontroll gjennom stimulering, og Foucault trekker inn hvordan forbrukersamfunnet også hjelper til å opprettholde denne diskursen. Denne opprettholdelsen av en diskurs gjør det tosidig, på den ene siden frigjørende, på den andre siden bindende. Følgelig må man gjerne kaste klærne, men da skal man være slank, ha riktige proporsjoner og gjerne være solbrun. Ved Foucaults arbeid, ble det etablert en ide om at kjønn og seksualitet er formet av historiske, kulturelle og sosiale forhold. På denne måten er ikke kjønn og seksualitet noe som eksisterer ene og alene, men har påvirkning fra flere hold, igjennom språk og forståelser, representasjoner og også diskurser (Scott Sørensen et al., 2008, s. 278-281).

Simone De Beauvoir skriver om i sin bok *Det annet kjønn* at man ikke fødes som kvinne, men at man blir det. Og at gjennom oppdragelse blir det pålagt kvinnelighet og feminine holdninger og verdier, og dermed blir det en avstand til *det annet kjønn* (Beauvoir, Moi & Christensen, 2000, s. 14). Kvinnen har blitt oppfattet som det annet kjønn, forklarer Beauvoir, og denne boken har vært viktig når det gjelder feminisme. I forhold til mannen kommer kvinnen alltid som nummer to. Det er også en mystifisering av kvinnen og tillegging av egenskaper som er ubegripelige og annerledes (Schaanning, 2000, s. 79-80)

Judith Butler baserer seg på mange av grunnpilarene til Michael Foucault når det gjelder kjønn og seksualitet, men legger til at individet og subjektet også er et viktig aspekt når det kommer til dette, noe Foucault i sine diskurser nærmest hadde sett bort fra. Butler er en anerkjent kjønnsteoretiker, og har også hatt stor innflytelse på kulturstudier. Hun har

implementert aspekter ved biologi, og ser på kjønn som noe som også fremtrer i kulturen. Uttrykket performativ kjønnsidentitet er et begrep Butler har etablert (Barker & Jane, 2016, s. 280-281).

3.6.Hat på nett

Elza Dunkels, som har forsket mye på temaet, bruker ordet netthatt og skriver i sin bok *Nettmobbing, netthatt og nettkjærlighet* at på mange måter burde det ikke ordet *netthatt* hatt *nett* foran, men at det hele handler om hat, hets og trakassering generelt. Det er de samme mekanismene som det handler om i samfunnet forøvrig, og kan det bør egentlig ikke sees på som noe nytt fenomen. Hets og mobbing er dermed en forlengelse som skjer inn i en digitalisert struktur, og man bør fortsette sitt arbeid med å bekjempe dette i det virkelige liv, for det er i ikke noe som skjer i et vakuum utenfor det vanlige samfunnsaspektet der dette forekommer. Allikevel forklarer Dunkels at det er elementer med netthets som gjør at det er noen forskjeller som det bør forskes på. Her er det områder som gir nye plattformer for å sende hets. Det er også en del forskjeller som er ganske kontekstuelle for hets når de ytres over nett og sosiale medier. Dette fordrer at det er nødvendig å definere og avgrense området og temaet, for det er noen mekanismer som i flere tilfeller fører til at det er en del elementer som blir annerledes med hat på nett (Dunkels, 2016, s. 26-27).

3.6.1.Anonymitet

I hovedsak handler det om tre elementer som gjør hetsing annerledes når det skjer over internett, sier Dunkels. Det første er *anonymiteten*, det andre er det store publikummet og det tredje er det evige avtrykket. Anonymitet som et begrep er brukt i vid forstand i denne sammenhengen, og betyr ikke nødvendigvis at det kommuniseres på nett anonymt. Det er mange plattformer i dag der man opererer med fullt navn og profiler som er linket til en sosial medieprofil. Anonymitet handler også om den form for kommunikasjon som skjer når man ikke ser personen man kommuniserer med. Dermed blir samtalen avstumpet. Det er ingen kommunikasjon hvor man tydelig kan se reaksjonsmønsteret til mottaker, og slik oppstår det arenaer hvor hetsing lettere kan forekomme. Lapidot-Lefler og Barak betegner dette for "online sense of unidentifiability", som vektlegger det at avsender ikke ser

identiteten eller opplever mennesket til den som hetses. Siden det ikke er øyekontakt, gjør det noe med hele kommunikasjonen. Tidligere var det vanlig med anonyme kommentarfelt i nettaviser, men dette ble det slutt på når tonen i slike kommentarfelt ofte ble for hard og stygg. I dag er det ofte løsninger som innebærer at personen som kommenterer, må ha en profil på for eksempel Facebook for å få lov til å kommentere. Dette gjør kommunikasjonssituasjonen mer transparent. Dermed passer anonymitetsbegrepet i denne sammenhengen i den grad det føles for avsender at ytringen er anonym, og at man ikke trenger å forholde seg til hvordan den man skriver noe negativt om, reagerer (Dunkels, 2016, s. 41-43). Hagen nevner også at ved digital mobbing er det ikke noe som kun er plassert i en bestemt situasjon, men noe som følger personen utover for eksempler skole- og arbeidsdag. Nettmobbingen kan være så omfattende at dersom en elev ønsker å bytte skole på grunn av den, vil det fortiden allikevel innhente personen. Nettet setter andre rammer for det sosiale livet.

Fellestrekket ved de ulike formene for nettmobbing er at offerets reaksjoner er skjult av teknologien, det foregår ingen feedback-loop av følelser gjennom kroppsspråk eller ansikt til ansikt-kommunikasjon, samtidig som den vanligvis anonyme avsenderen er fritatt for sosiale normer, moral og samvittighet. (Hagen, 2015, s. 23)

3.6.2. Publikum

Publikum er også en viktig faktor ved netthets. Det fins en frykt for at innhold av privat karakter skal spre seg som ild i tørt gress til et stort antall nettbrukere. Dette er ofte en av lærdommene som formidles til unge brukere av nett. Innhold som kun var tiltenkt et fåtall personer, kan fort blir gjort til allemannseie ved noen tastetrykk. Dermed fremstår det gamle begrepet jungeltelegrafene som særdeles dekkende når noe går viralt og spredning av innhold på nettet. Samtidig hevder Dunkels at det er relativt få saker som får et enormt publikum på nettet, av alt som florerer på en daglig basis. Bilder og meldinger blir ofte i gruppen eller det sosiale mediekontoen den er tiltenkt på en generell basis. Dessuten påpeker hun at dersom et materiale kommer på avveie, har det oftest blitt spredd til et fåtall personer, og ikke fått viral spredning. Når det gjelder netthets og skoler, har Cassidy, Jackson og Brown funnet ut at det er ofte er en sammenheng mellom netthetsingen og det som skjer i skolesammenheng (Dunkels, 2016, s. 44) (Staude & Marthinsen, 2013, s. 36-37).

3.6.3. Det evige avtrykket og nettets dokumentasjon

Innhold som en gang har kommet på nettet, vil være der, og være vanskelig å få slettet. Innholdet vil gi et evig avtrykk, mens tradisjonell mobbing er noe som ofte er vanskelig å dokumentere, fordi det foregår muntlig. Dermed handler mobbesakene om ord mot ord. På nett er det lettere å dokumentere netthetsen, og det gjør det på mange måter lettere å dokumentere en mobbesak.

Hagen problematiserer nettopp det med digital hetsing, og stadfester at det vanskelig å avklare hvem som har ansvaret, når det strekker seg utover skole- eller arbeidstiden. Det samme gjelder forebygging av netthets.

...innholdet kan spres til et stort antall mennesker på ekstremt kort tid. Nettmobbing begrenser seg derfor aldri til å foregå innenfor rammene av en skole- eller arbeidsdag. Dette gjør det vanskelig å skille hvorvidt det er et privat eller offentlig problem, samt hvem det er som har ansvaret for å forebygge eller sanksjonere slik mobbing. (Hagen, 2015, s. 23)

Dunkels hevder at forskning viser at jo mer unge er på nettet, jo større sannsynlighet er det for å ha opplevd ulike krenkelser. Dersom noen bruker mye tid på nett, vil de være mer eksponert for å oppleve hetsing(Dunkels, 2016, s. 47).

3.6.4. Eskalering og ekkokamre

Et typisk trekk ved hatytringer og netthetsing er at det kan eskalere hos de som utøver det. Dersom først noen begynner å beskrive noe litt negativt, kan det være lettere for en annen å legge til litt for å bekrefte og signalisere at man er enig i at noe er negativt. Slik vil nestemann skrive enda styggere for å være en del av gruppen, og kommentarene og hetsingen blir derfor verre og verre. Dette er en form for eskalering, som Nilsen sier skjer spesielt ved hatretorikk og når mennesker samles og diskuterer noe i nettsamfunn. Det kan starte med at en person som har en ledende rolle, uttrykker sin negative mening om noen, gjerne i form av retoriske spørsmål som antyder noe, men ikke skriver det negative eksplisitt. Andre medlemmer som ser opp til personen, sier seg enige og utdyper personkarakteristikken i grovere ordelag. Typisk ved dette er at dersom personen som startet det negative, blir konfrontert med det, kan vedkommende svare at han/hun ikke har skrevet noe eksplisitt stygt, men at det bare ble satt spørsmålstegn ved saker. Netthetsing

har en tendens til å utvikle seg og eskalere når det gjelder hvor graverende ytringene er (Nilsen, 2014, s. 13).

Mange digitale aviser trodde at de skulle få bukt med store deler av hetseproblematikken når de fikk løsninger som sikret at det ikke kunne kommenteres anonymt i avisers kommentarfelt. En spesifikk løsning de fant, var at man måtte logge inn på sin Facebook-profil for å få lov til å kommentere på avisers kommentarfelt. Vedkommende som kommenterte fikk sin identitet med fullt navn og bilde viset ved siden av teksten. Allikevel satte ikke dette noen stopper for hetsingen, og det har absolutt ikke avtatt i stor grad. Tvert i mot beskrives det i forskningsartikkelen *Digital Social Norm Enforcement: Online Firestorms in Social Media* hvilke mekanismer som foregår når flere personer med fullt navn skriver stygge ting sammen (Katja et al., 2016). Fortrinnsvis forklares dette ved en kollektiv følelse, det er mange som uttrykker seg hatefullt og dermed kan det ikke være så farlig om man gjør det selv.

I boken *Liker-likes ikke: sosiale medier, samfunnsengasjement og offentligheten* beskrives ekkokamre. Ekkokamre referer til tanken om at man ser og hører det man er enig i, og at dette får en forsterkende og bekreftende effekt i forhold til ens egne standpunkter. I Kulturdepartementets dokument *Det norske mediemangfoldet – en styrket politikk for borgerne* beskrives det slik: "Den algoritmestyrte individualiseringen, filtreringen og sensuren av innhold innebærer en risiko for at borgerne kan bli eksponert for en skjev og ubalansert diett av nyheter. Det blir i større grad opp til den enkelte borger å utøve kildekritikk og skjelne mellom kvalitativt godt og dårlig innhold." (Åmås, 2017, s. 152) Dette er en effekt som kan oppstå på nettet dersom for eksempel en sak har hatt stort omfang og dernest ført til en forsterkning av ulike skillelinjer. Når det gjelder politiske saker, mener Enjoras at de med høyere utdanning og politiske ressurser, kan tilegne seg detaljrik kunnskap om et tema, mens de som har lavere utdanning og ikke er spesielt samfunnsengasjerte, ikke vil det. Dermed vil man på nettet få samfunnsengasjerte brukere, og de som melder seg ut, ved å ikke klikke seg inn på samfunnsaktuelle temaer. Når det gjelder ekkokamre, møter brukere likesinnede i forskjellige grupper som ofte har like meninger og holdninger som en selv. Mennesker med ulike synspunkter møtes ikke på en

felles arena, og dermed blir den offentlige debatten fragmentert, fordi det ikke ytres motforestillinger til en tanke eller holdning (Enjolras, 2013).

3.6.5. "Don't feed the trolls"

Nettroll som begrep har blitt allment kjent. De bruker sin tid på å hetse og sjikanere på nett, gjerne på digitale plattformer med tema politikk og ellers saker som engasjerer i samfunnet. Hagen forklarer at et typisk nettroll gjerne legger ut agn ved å skrive utsagn som gjerne skal provosere, og venter dernest på at noen skal bite på kroken slik at showet kan starte. Dersom noen svarer og henvender seg tilbake, er det lite hemninger hos et typisk nettroll, som gjerne får skrevet av seg all mulig elendighet. Innholdet er ofte svært krenkende, ødeleggende og kan ofte ha som mål å opptre villedende. Ordtaket "don't feed the trolls" viser til at noen elementer er som skapt for at nettrollene aktiveres. Det kan anses som nærmest en gitt sak at nettrollingen vil starte. Hagen viser til at det er forsket på de som bedriver nettrolling. Fellestrekkene ved deres personlighet var mangel på empati, anger og i tillegg tendenser til narsissisme og sadisme. Nettrollene blir beskrevet som noen som blir stimulert av å skrive nedsettende ytringer.

Samtidig som denne beskrivelsen av nettroll kan vise en side av saken, hevder Elza Dunkels at nettrollene også er helt typiske samfunnsborgere, som føler at de har rett til å skrive sin mening på nettet. De rettferdiggjør det ovenfor seg selv med at det er en viktig sak de bare må få sagt noe om. Slik forklarer de sine handlinger som personlig samfunnsengasjement, som legitimerer å sende en melding om at man er uenig i en sak. Som virkemidler kan man også kommentere at andre mennesker er uintelligente eller uvitende, som ikke har samme oppfattelse. Slik forklarer Dunkels omfanget av mennesker som kan kommentere hetsende på nett, gjerne med profilbilde og all slags personlig informasjon liggende tilgjengelig på deres profil.

3.7. Språk er makt

I boken *Hatprat* av Anne Birgitta Nilsen forklarer hun hvordan "Språk er makt" (Blakar, 2006). Makten referer gjerne til de mulighetene for påvirkning som finnes i språket. I det ligger det at språk både kan brukes og misbrukes. Språket kan brukes for gode og dårlige

formål. Gjennom språkbruk kan folk spre usanne rykter om et individ eller en folkegruppe. Språkbruken gir makt dersom noen tror på ryktene, og dersom ryktene spres videre. Ryktespredning kan være en form for mobbing, og kan være svært ødeleggende for dem som blir utsatt for det. ” (Nilsen, 2014, s. 8) Hun forklarer videre i sin bok hvordan språk er med på å danne en virkelighetsforståelse og forsterke en allerede eksisterende virkelighetsforståelse. Nilsen greier ut om språket som et kommunikasjonsredskap og viser til at det aldri kan være nøytralt. Ord har denotasjoner, men også konnotasjoner som er bibetydninger av ordet. Dette kan mennesker bruke bevisst, Det er et viktig virkemiddel i hatretorikk. Ord som brukes som eksempler er *hund* eller *bikkje*, hvor *bikkje* kan være negativt ladet, samt *kone* eller *kjerring*. Slike ordvalg er ofte ikke tilfeldig for en som mobber eller hetser (Nilsen, 2014, s. 29).

3.8. Denotasjon og konnotasjon

Denotasjon og konnotasjon som Nilsen bruker når det gjelder hatprat, er i kulturstudier allerede kjente begreper fra lingvisten Roland Barthes. Han har vært meget opptatt av hvordan kulturelle fenomener kan forklares og sees i lys av tegn, ord og uttrykk, og var en lingvist som bidro til den språklige vendingen. En av hans viktigste teorier handlet om at man kan tyde og analysere store deler av kulturelle konsepter ved å studere språk som kommunikasjon og utsagn og deres større betydning. Slik baseres hans lingvistiske teori om mytologiene på at det er to signifikanter: en denotasjon og en konnotasjon. En denotasjon er ordets opprinnelige betydning, det som blir brukt på et allment nivå innenfor en kultur, og som har en beskrivende og konkret betydning. Som et eksempel brukes ordet ”*pig*”. Ordet forklares at dette er et dyr som vanligvis er rosa, har krøllet hale osv. Det vil si at en denotasjon er selve meningen av ordet uten at det blir lagt inn noe andre meninger enn dets betydning. Konnotasjon er det man assosierer med ordet, noe som ofte er mer kulturelt betinget, som for eksempel at ordet *pig* også kan referere til politiet eller en mannssjåvinist. Dette er kommet an på de kulturelle kodene. Slik forklarer Barthes at konnotasjoner vil være avhengig av nasjon, kultur, samfunn, alder, kjønn, subkulturer samt lignende faktorer. En konnotasjon vil være det man i tillegg kan legge til ordet eller uttrykkets betydning. Følgelig vil konnotasjoner være avhengig av hvem som bruker ordet, og hvilke sosiale

kontekster de befinner seg i. Konnotasjoner vil bli naturliggjort og alminneliggjort innen for disse miljøene og gi en felles mening (Barker & Jane, 2016, s. 90).

I boken *Tegn, tekst og samfunn* viser forfatterne at det ikke finnes et kommunikasjonsfellesskap som er homogent eller entydig. Eksempelvis har vi i Norge blant annet dialekter som gir forskjellige denotasjoner, så vel som sosiolekter. Dermed bruker vi språket forskjellig, og har forskjellig språklig kompetanse. Berkaak drøfter også hvordan konnotasjonene kan ha forskjellig betydning, og at kontekst kan være avgjørende (Berkaak & Frønes, 2005).

Hatretorikk har derfor en eksplisitt føring av denotasjoner, men kan også være ladet med ord som gir uheldige og bevisste konnotasjoner. Slike virkemidler kan være viktig å se på når man forsker på språk og netthets mot enkeltindivider, men også en større gruppe. Den som hetser, vil kunne poengtere at han/hun skrev jo bare ord med en viss denotasjon. Derfor kan han/hun si at det ikke betydde noe mer i den sammenhengen, selv om alle vet konnotasjonene ordet vanligvis har. Hagen bruker ordet *neger* som et eksempel på dette, hvor majoriteten i dag vet at dette er et diskriminerende ord, som ikke bør brukes. Det kan fortsatt kan finnes mennesker som uttrykker at de ikke mente noe vondt med det. På denne måten kan den som hetser, komme unna. Dette er en språkbruk og retorikk som tas i bruk i hersketeknikker, og er et viktig virkemiddel for å få mennesker til å føle seg mindreverdige og kunnskapsløse (Nilsen, 2014, s. 29-30).

3.9. Habermas offentlighetsperspektiv

Netthets kan i kontekst med offentlige ytringer ha uønskede konsekvenser for hvordan samfunnsdebatten vil bli seende ut. Som en konsekvens av netthets kan samfunnet få en innsnevring i hvem som uttaler seg. Dette kan få større grupper til å unnlate å delta i en debatt (Nadim et al., 2016, s. 17). Derfor kan det være interessant å se på offentlighetsperspektivet til Jürgen Habermas. Habermas ser på samfunnet som et system som har sine funksjoner. Slik er samfunnet en del av ulike systemer som er satt sammen, hvor han skiller mellom det politiske systemet, markedet og sivilsamfunnet, som alle har sin rolle i samfunnet. Man må se på hvordan disse systemene fungerer sammen. Hva som formidles og koordineres gjennom disse systemene, etter hvilke prinsipper, kan være

avgjørende spørsmål. Det som formidles av stemmer blant de sivile, og det som formidles i politikken i en formell kontekst utgjør det offentlige (Gripsrud, 2011, s. 235) (Enjolras, 2013, s. 182-187).

Habermas har en grunnide om at dersom dette offentlige systemet skal fungere godt, er det visse krav til hvordan folk skal ytre seg. Det handler generelt om hvordan den språklige kommunikasjon mellom mennesker er avgjørende i den sosiale verden. Det ene aspektet som han mener bør være på plass, handler om rasjonelle og upartiske tankemønstre. Ingen skal dominere kommunikasjonen. Det er et mål at alle bidrar til å finne og bli enige om det beste resonnetet i offentlige deliberasjoner, slik at man utforsker og veier et tema fra flere sider. Gjennom samtaler kommer man da frem til det beste alternativet. Denne måten å se kommunikasjon på, refereres gjerne til som det kommunikative rasjonalitetsideal. Slik skal den offentlige arenaen være herredømmefri, og flest mulig borgere skal delta i den offentlige debatten. Gjennom en slik måte å føre debatt på, skal det komme tydelig frem hvilke politiske meninger som fremmes, og hva slags konsekvenser disse skal ha. Massemediene spiller også en stor rolle hos Habermas, selv om han uttrykte skepsis til deres evne til å presentere debattene på en korrekt måte til publikum (Enjolras, 2013, s. 182-187).

Det positive menneskesynet som ligger til grunn i Habermas sine idealer om hvordan kommunikasjonen i det offentlige fungerer, har høstet mye kritikk. Det er hovedsakelig to elementer som går igjen: Det ene er at ikke alle offentlige sfærer er sterke og står åpent for deliberasjoner. Det finnes også svake offentlige arenaer, hvor dette ville være vanskelig. Det andre er at "folk flest" ikke har de store rasjonelle diskusjonene gående. Derfor bruker man ikke den dagligdagse samtalen hvor det som diskuteres er argumenter som er tilgjengelige, og som er ferdig formulert av opinionsledere. Dersom det personlige aspektet er blandet inn i det politiske, kan ofte denne type diskusjoner bli de som opptar mest plass i den offentlige sfære. Dessuten er ofte individene sjeldent nøytrale eller uten følelsesmessig engasjement i debattene (Enjolras, 2013, s. 183).

Viktigere er kritikken som gjelder ulike maktposisjoner i samfunnet når det gjelder den *kommunikative handling* til Habermas. For å oppnå et slik ideal som Habermas ønsker, bør partene i en debatt ha likestilt posisjon og at ingen kan være underdanige. Det konkurreres

om makt og posisjoner, og det er heller ikke forenelig med flere av politikkens grunnelementer, som dreier seg om makt og diskusjoner gjennom relasjoner (Habermas, Smith & Smith, 1999, s. 39-40) (Enjolras, 2013, s. 183).

Nilsen skriver i sin bok at ytringsfrihet bør etterstrebtes så langt det er mulig for å oppnå et godt demokrati. Det er et fundament som trenger å stå stødig, som gjør at det balanseres, og at folket blir hørt. I FNs menneskerettigheter omhandler artikkel 19 ytringsfrihet: "Enhver har rett til menings- og ytringsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å hevde meninger uten innblanding og til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer gjennom ethvert meddelelsesmiddel og uten hensyn til landegrenser" (Nilsen, 2014, s. 11). Samtidig handler den første artikkelen i FNs menneskerettighetserklæring om at alle mennesker er likeverdige og skal behandles likt: "Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd" (Nilsen, 2014, s. 11).

Dessverre er få som er klar over at nettet er å betrakte som en offentlig arena, og at det gjelder også i forhold til nettet som ytringsplass. Det ble sett et behov for å endre reglene for Internett i 2013, etter at flere politimenn hadde fått drapstrusler. Det har også blitt en endring når det gjelder lukkede og private rom på nett, hvor mange vil anta at man kan poste hva man vil på sin Facebook-konto eller i private meldinger over sosiale medier. Men nettet er å betrakte som offentlig, selv på disse arenaene, dersom de lett kan nå 20-30 personer. Dersom en ytring når eller kan nå dette antallet, sees den som offentlig, og man kan bli domfelt dersom ytringene bryter andre lover. Det er heller ikke relevant hvorvidt det er såkalte lukkede rom eller private chatter, dersom det er muligheter for at det kan nåes antallet 20-30 personer, eller om det faktisk har nådd dette antallet. (Elden, 2016).

3.10. Diskursteori

I *Diskursanalyse som teori og metode* forklares det hvordan språket både konstituerer den sosiale verden, så vel som blir konstituert av andre sosiale praksiser. Diskursteori vektlegger at språket konstitueres av de som utfører språket og konstituerer en virkelighet, så vel som diskursene konstituerer virkeligheten, slik står de dialektisk ovenfor hverandre. Språket er

aldri nøytralt og dermed er den som utfører en diskursanalyse aldri objektiv i sin forskerrolle. Slik vil diskurser stå i et dialektisk forhold til hverandre (Jørgensen & Phillips, 1999).

I *Mening, Materialitet, makt: en innføring i diskursanalyse* defineres en diskurs som er "et system for frembringelse av et sett utsagn og praksiser som, ved å innskrive seg i institusjoner og fremstå som mer eller mindre normale, er virkelighetskonstituerende for sine bærere og har en viss grad av regularitet i et sett sosiale relasjoner." (Neumann, 2001, s. 18). Diskurser kan være et verktøy for å belyse forholdet mellom språkbruk og ulike virkelighetsforståelser. En diskurs kan være en bestemt måte å uttrykke seg om virkeligheten på (Nilsen, 2014, s. 9).

Diskursanalyse som metode er noe problematisk i forhold til epistemologi, som er læren om det som er, og ontologi, som også blir kalt erkjennelsesteori, og som handler om hvordan mennesker kan forstå og begripe det som eksisterer. I historien til kulturstudier lærer man om hvordan denne debatten har foregått i forhold til hvordan det har blitt forsket, og hva slags sannheter man får ut av det. De store fortellingene om samfunnet har blitt problematisert og i etterkant kritisert, og det har blitt lagt vekt på at det er vanskelig å si at noe er konstant. Når det gjelder diskursteori, hvor det er fokus på hvordan språket er med på å forme virkeligheten, men at det også er virkeligheten som konstituerer språket, kan denne tankegangen om hva som er epistemologi og skillet til ontologi være problematisk. Iver Neumann forklarer det slik:

Vi trenger ny metodelitteratur, nettopp fordi vi trenger et mangfold av måter å drive vitenskap på. Vi må akseptere den usikkerheten som ligger i å problematisere skillet mellom virkelighet forstått som fysisk gitt virkelighet, og virkelighet forstått som sosial representasjon, og underkaste de spenningene som omgir dette skillet vitenskapelige undersøkelser. Diskursanalyse er ett av flere alternativer for dem som vil gjøre dette til en empirisk forskningsoppgave, og dermed kaste nytt lys over de forutsetninger og betingelser som alltid er en del av politiske praksiser. Kjenner vi disse forutsetningene og betingelsene, får vi også en dypere forståelse av spesifikke politiske handlinger. (Neumann, 2001, s. 15)

Diskursteori har hatt flere grener, og i Neumanns bok om diskursanalyse heter introduksjonskapitlet treffende nok *diskursanalysens stamtre*, som indikerer hvor mange utspring dette konseptet har hatt. Det er flere fortolkninger og grener av ordet diskurs og flere diskursteorier, og følgelig forklarer Neumann at man må være klar over at

diskursanalytikerens bør ha et pluralistisk forhold til metodebruk og også bruken av ordet diskurs. Diskurs har både blitt brukt i lingvistisk teori, men også i samfunnsvitenskapen, og har slik mistet en del fokus på det rent språklige med den terminologien dette innebærer, men har blitt brukt som analyse i en gjerne større kontekst. Dette er også en debatt innenfor fagtradisjonene, om hvilken variant som er den rette (Neumann, 2001, s. 13-14).

Ferdinand de Saussure blir ansett som grunnleggeren av moderne lingvistikk, og var en av grunnpilarerne i den språklige vendingen i kulturstudier. Hans teori faller inn under strukturalismen og han gjorde språkanalyse til noe som handlet om noe mer enn kun en leksikalsk betydning av et ord: "The content of a word is determined in the final analysis not by what it contains but by what exists outside of it." (Neumann, 2001, s. 18)

Diskurs handler dermed om hvordan språket er med på å skape og konstituere virkeligheten, og man ser på språkets mening. Språk er ikke et system som bare referer til ting eller fenomener, men det er i en kombinasjon med det sosiale systemet som mening skapes. Bakhtin hevdet at også langue og parole måtte sees i en sosial kontekst og drøftet tekst og kontekst, og det som nå refereres til som intertekstualitet og intersubjektivitet. Dessuten fikk også strukturalismen kritikk for ideen om at man skulle finne skjulte sannheter i det bakenforliggende språket, og Bakhtin poengterte at man måtte forholde seg til det som faktisk var observert, og ikke legge til bakenforliggende agendaer. Dette var opphavet til post-strukturalismen (Neumann, 2001, s. 18-21).

I samfunnsvitenskapene har diskursanalysen blitt tatt i bruk for å forklare flere aspekter, og det har også her vært en pågående debatt, om hvorvidt denne metoden har vært egnet for dette, da lingvistene argumenterte for at diskursanalysens primærfokus skulle ligge i analysen av språket og dets oppbygning. Slik kolliderte flere fagtradisjoner i diskusjonen om ontologi, som betyr det som eksisterer, og epistemologi, som er læren om viten og erkjennelse (Neumann, 2001, s. 14-15). Innenfor sosialkonstruksjonismen er forskere også opptatt av hvordan den kulturelle konteksten man befinner seg i, påvirker mennesket, så vel som interaksjonen og språket påvirker og konstituerer. Dermed er det også for en forsker

med et sosialkonstruksjonistisk ståsted relevant å snakke om en virkelighet som eksisterer også utenfor vår oppfatning (Neumann, 2001) (Winther Jørgensen & Phillips, 1999).

Etter 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet ble *kritisk diskursanalyse* etablert, hvor blant annet Norman Fairclough var en av hovedteoretikerne (Grue, 2018). I kritisk diskursanalyse basert på Norman Fairclough er det fokus på språk og samfunnsforhold, og denne metoden har ofte vært brukt dersom man ikke bare har hatt lyst til å fokusere på nærlesning av tekst, og å benytte seg av lingvistiske begreper. Fairclough er opptatt av hvordan ulike ideologier er med på å opprettholde ulike maktposisjoner. Det er de ulike diskursene som er med på å opprettholde og konstituere maktforholdene, og det er disse Fairclough er opptatt av å analysere (Skrede, 2017, s. 21). Joar Skrede forklarer hvordan Critical Discourse Analysis, CDA, brukes til å avdekke hvordan språk i kontekst spiller en avgjørende rolle når det gjelder sosiale forhold. Derfor kan også kritisk diskursanalyse avdekke sosial ulikhet gjennom å se på språket og analysere prosessen. Denne metoden har også vært diskutert i forhold til hva som regnes som egnet materiale for kritisk diskursanalyse, og det har i noen tradisjoner beveget seg fra tekster og ytringer, til handlinger og institusjonelle rutiner. Uansett hva som brukes, hevder Jan Grue at det er viktig "at diskursanalysen søker etter de rammene og premissene på makronivå som er med på å gi mening til de analyseobjektene på mikronivå" (Grue, 2018).

Berkaak forklarer hvordan ofte diskurser kan være selvbekreftende. Han hevder at kulturelle konvensjoner fester seg fordi de sjelden blir motsagt, og dermed kan man si at kultur er en form for felles selvfølgeligheter. Han nevner oppdragelse og sosialisering som viktig, men også hverdagslivet og møtet med samfunnet, som gjør at vi møter samme type versjon av bestemte fenomener. "Selv om vi vet at det er i andre miljøer i samfunnet eksisterer andre oppfatninger enn våre egne, selv i viktige spørsmål, vil vår oppmerksomhet og være "antennen" så å si være innstilt på bestemte frekvenser som gjør at vi fanger opp bestemte utsagn og skiller ut andre (2005, s. 93-94). Hvilke preferanser vi har når det for eksempel gjelder aviser og magasiner, nyhetskanaler og musikk er med på å bekrefte overlappende diskurser, som vi er en del av. Slik kan man si at forestillingene og praksisene som er i diskursene bekrefter hverandre. Berkaak forteller at dersom man hører et utsagn om et

tema på en kjent måte, vil det uttrykkes på lik måte neste gang også, og derfor forklarer han at diskurser kan være selvbekreftende (2005, s. 94).

Diskursene eksisterer fordi de blir forankret i noe kollektivt, og at de kan oppfattes som felles og for sanne. De blir reproduisert og forsterket over tid når de oppleves som felles for et miljø. Følelsen av at noe er på en spesifikk måte, får man bekreftet gjennom språk som man møter i diskurser, og som bekrefter at "det er noe alle vet". Følgelig vil diskurser være virkelighetsbærende og konstruerende. Men diskursene vil møte på evalueringskriterier, Som ett eksempel på ulike diskurser greier Berkaak ut om den politiske diskursen, der noen perspektiver kan bli kommentert som uansvarlige, og at det kan få den som mottar ytringen til å diskvalifisere utsagnet. Innenfor kunst kan noe bli omtalt som trivielt eller pedantisk, og dermed avfeies det (2005, s. 97).

Språklige ytringer og kommunikasjon er med på å skape ulike maktforhold. Når man snakker, er det flere aktører som imøtekommer ytringene, og bestemmer hvorvidt den er gyldig eller ikke. Tegnbruk er handling, sier Berkaak. Derfor kan man si at samtaler skaper relasjoner til de som samtaler, og setter i gang indre forestillinger og tanker. "De setter i gang handlingsrekker i både den indre og den ytre verden. Å ytre seg er å legge en premiss for den andre" (2005, s. 105). I denne konteksten er det mange regler for hva som gjelder, og hva som ikke er gjeldene, og det finnes regler på hva som godtas, og som ikke er akseptabelt. Diskursene har dermed ulike maktstrukturer, og det er viktig å se på hva slags posisjon den som ytrer seg, har. For eksempel vil valg av ord gi ulike maktposisjoner. Dersom man snakker om en kvinne som en *burugle*, setter dette helt andre forestillinger, enn dersom man bruker ordet *babe* eller *kvinne* (Berkaak & Frønes, 2005).

Språket kan aldri være nøytralt, men er med på å forme hvordan vi forstår og opplever verden. Et eksempel på at valg av ord former hvordan man opplever noe, er "terrorist" kontra "frihetskjemper". Hvilket ord man velger av disse to, handler om hvorvidt man støtter gruppen eller ikke. Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse har hatt som mål å avdekke samfunnsmessige maktforhold ved å analysere språk (Grue, 2018).

Intertekstualitet er viktig når det gjelder en diskurs. Det er ytringer og flere tekster som sammen skaper diskursene, og gir mening til en diskurs. Diskursene baseres på tidligere

ytringer og tekster, og kan få nye innspill. Det hele er vevd sammen som et edderkoppnett, og gjør at det er sammenheng i en diskurs. På samme måte blir ofte Internett beskrevet, og Berkaak skriver at diskursene henger sammen, slik som hyperlinker på nett. I denne sammenheng bruker han ordet interdiskursivitet, og viser til at også diskursene preger hverandre og er til stede hele tiden (2005, s. 118-119).

4. Metode

I denne masteroppgaven har jeg hatt lyst til å se på netthets av unge jenter, og finne ut hva dette handler om. Som nevnt i bakgrunnskapittelet, er netthets og jenter på forskjellige arenaer tema i flere store undersøkelser, som er gjengitt i media. Slike medieoppslag er i stor grad med på å danne før-dommer, noe som Jacobsen forklarer som de forutinntatte svarene man starter med som forsker. Det gir en spesifikk forståelseshorisont om temaet, og det er derfor enda viktigere at man i forskningsrollen er klar over disse før-dommene. Derfor må man som forsker være ekstra nøye med å utarbeide en metode som gir muligheter for å få svar som gjenspeiler det som er forskes på, om slik at de selv kan kjenne seg igjen i det som blir gjengitt. Det er en pågående debatt blant samfunnsteoretikerne hvorvidt man skal anerkjenne sin posisjon som menneske i et samfunn, og at dette vil farge forskningen, eller om forskeren kan klare å ha et helt nøytralt ståsted. Kvarv mener at forskeren også bør se på tidligere teorier og litteratur angående temaet, og strebe etter å gi svar på nye spørsmål, som ikke allerede er beskrevet flere ganger. I min tilnærming til hva netthets av jenter er, ønsket jeg å finne ut hva dette handler om, for dem det angår. Dette er et utfordrende tema å finne faglitteratur som gjenspeiler virkeligheten, for når boken først er utgitt, er den allerede utdatert på grunn av nettets utvikling i kombinasjon med en ungdomskultur, som stadig er i forandring (Kvarv, 2010).

4.1 Problemstilling

Følgelig bør de valgene en gjør som forsker når det gjelder problemstillingen, være nøye gjennomtenkt. Det er denne som setter store deler av premissene for forskningsdesign og hvordan det skal forskes, og vil være avgjørende for hva slags resultater man får.

Problemstillingen har sammenheng med en forforståelse man har om et tema, og bygger på egne erfaringer og teorier som man har studert (Holter & Kalleberg, 1996, s. 12-13). Sture Kvarv poengterer at problemstillingen baseres på ens egne interesser, erfaring, utdanning, politisk engasjement og forkunnskaper, og er på mange måter personlig (Kvarv, 2010) (Jacobsen, 2015, s. 72-77).

I valg av problemstilling "Hva er netthets av jenter på videregående?" har jeg foretatt en del valg, dels på grunn av en forutinntatthet som jeg måtte jobbe med som forsker. Jeg var i begynnelsen av oppgaven veldig opptatt ulike rapporter og medieoppslag, som jeg er inne på i bakgrunnskapittelet. Etter hvert forsto jeg bedre hva som egentlig er interessant å forske på, når det gjelder kulturstudier, og ikke minst hvordan. Dette kom jeg frem til etter å ha lest mer om temaet og snakket med flere veiledere ved USN. Forskeren, sier Kvarv, bør være kritisk til sin egen problemstilling for å kunne se ulike fallgruver, samt være bevisst på om den er godt utformet retorisk, og om det kan ligge en forutinntatthet holdning til grunn.

Som forklart i teoridelen finnes det flere begreper og definisjoner som blir brukt om temaet netthets, men disse fordrer andre premisser og impliserer at det ligger diskrimineringsårsaker til grunn. Dersom oppgaven hadde hatt problemstilling som brukte begrepet *hatefulle ytringer mot jenter*, ville kanskje funnene blitt for påvirket, fordi dette begrepet bærer med seg flere elementer som diskriminering. Derfor brukte jeg bevisst ordet *netthets* som beskriver hets som er opplevd over nett, uten at det har like mange premisser i selve definisjonen. Ved å bruke ordet netthets ville jeg forske på hva det er, med åpne kort, for å belyse og gi nyanser av et begrep og en problematikk. Dette ville jeg gjøre ved å høre fra mennesker som selv er i aldersgruppen som har ulike erfaringer og opplevelser om temaet. Jeg ville høre hvordan de forklarer det. Det har også vært et bevisst valg å undersøke netthets av *jenter på videregående VG3*, for å avgrense omfanget i undersøkelsen, slik at det skulle kunne la seg forske på, og likevel gi gyldige funn. Dette ble også avgjort etter gode råd fra veiledere, fordi jeg i startfasen tenkte at en masteroppgave var enda større når det gjaldt forskning. Sture Kvarv nevner også at problemstillingen bør gjerne være original, samt fruktbar. Den må ha en allmenn appell, men den bør allikevel være avgrenset og lokal, for å kunne være presis, og ikke for svevende og ambisiøs. Da jeg leste følgende sitat i *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer*, syntes jeg ikke denne avgrensingen var et dårlig valg: "Utfordringene i skolen er ofte et speil på det som skjer i samfunnet forøvrig." (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 22) (Jacobsen, 2015, s. 74) (Kvarv, 2010)

4.2. Undersøkellesdesign

Sosialantropolog Clifford Geertz etablerte konseptet *thick description*, som viser til en metodisk tilnærming ved å sanke inn mest mulig informasjon om et tema. Tilnærmingen har ofte blitt brukt i kulturstudier. For å oppnå *thick descriptions* fordret dette et undersøkelsesdesign som fokuserer på ord og forklaringer. Ved å bruke kvalitativ metode i form av individuelle intervjuer, håpet jeg dette ville gi større innsikt og forståelse av hva det handler om. Jeg søkte etter gode forklaringer, og på denne måten kunne jeg oppnå dybdekunnskap. Siden jeg benyttet denne metoden, ble det et ønske om å gjøre intervjuene ansikt til ansikt, slik at det kunne bli etablert tillit og åpenhet. Intervjuet skulle føles så tett opp til en samtale som mulig. Individuelle intervjuer kommer inn under hva Jacobsen forklarer som et intensivt opplegg, som har som mål å få med seg mange variabler om et fenomen, men har relativt få enheter. Disse type undersøkelser kalles virkelighetsnære og har ofte høy intern gyldighet, og muligheten for teoretisk generalisering er større (Jacobsen, 2015, s. 99).

I undersøkelsesdesign har jeg brukt en case-studie som kalles Små-N-studier, da dette blir beskrevet som et design som passer godt inn mot Geertz' konsept *thick description*. Det er et fåtall mennesker som blir undersøkt, gjerne mellom fem til ti, og disse representerer gjerne forskjellige ståsteder i forhold til et tema. Det beskrives ved å variere enheter fra forskjellige kontekster. Da får man en rikere beskrivelse av fenomenet, noe jeg i forskerrollen synes høres veldig spennende ut i forhold til netthets og jenter. Små-N-studier baseres på tvers av flere case, og dette gir det et bredere bilde av et fenomen (Jacobsen, 2015, s. 106-107).

Da jeg leste om forskjellige forskningsmetoder, ble jeg først lettet over at jeg fant snøballmetoden, da den ville fungere utmerket for å se hvilke aspekter som kunne være interessant å forske på i forhold til små-N-studier. I Dag Ingvar Jacobsens bok *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* forklares snøballmetoden slik: "Det siste kriteriet er å ikke ha noe fast kriterium i starten av en undersøkelse. Her presses fleksibiliteten i det kvalitative opplegget til sin yttergrense. Vi kan for eksempel starte med å finne en informant som kan mye om en gruppe eller et fenomen. Gjennom dette intervjuet får vi en del ideer og tips om hvilke andre som kan være interessante. Så går vi tilbake til listen og finner en representant

for den interessante gruppen. I det neste intervjuet får vi enda noen nye impulser og ideer, og vi finner ut at det er andre som vi burde snakke med. Og slik ruller snøballen.” (Jacobsen, 2015, s. 183)

4.3. Utvalg av personer til individuelle intervjuer

For å få overblikk på temaet, ønsket jeg å starte med å gjøre et intervju med en person som satt med mye kunnskap om temaet netthets og jenter på videregående. Dermed ville jeg finne ut av hva dette handlet om, av en person som hadde ekspertise på temaet. Da ville jeg få et første overblikk om temaet. Dessuten ville det være interessant og lærerikt å få et innsyn i ulike temaer. Temaet netthets av jenter kan være delikat å gjøre et intervju om, dersom det er personlige opplevelser som det snakkes om. Derfor fant jeg det mer betryggende å få innsikt i det først fra en som hadde kunnskap om temaet. I oppstartsperioden av masteroppgaven kontaktet jeg flere personer som jeg regnet med hadde kunnskap og innsikt i temaet, samt aktuelle instanser som kunne være spennende å intervjuer. Men samtlige presiserte at de ikke hadde nok kunnskap om temaet og henviste meg ofte videre til andre de tenkte kunne bidra, som igjen også takket nei på samme grunnlag. I samtaler med kollegaer for å få råd om hvem jeg burde intervjuer, var det flere som anbefalte Tonje Nordli, som jobbet for Vestfold fylkeskommune i en gruppe de nylig hadde opprettet for å bekjempe netthets. Heldigvis takket hun ja til å gjøre intervju som informant på temaet. I kvalitativ forskningsprosess er det formålsstyrt når det gjelder utvalget, og dette bestemmes ut i fra problemstillingen, forklarer Jacobsen. Utvalgsriteriet for det første intervjuet som ble holdt, ville for å gi informasjon.

I intervjumaterialet som kom frem i det første intervjuet med Tonje Nordli, så jeg tydeligere temaer og områder som jeg kunne bruke i intervju av primærkilder. Gjennom det første intervjuet ble jeg klar over mine førdommer til temaet, og måtte forholde meg til Bourdieu sitt begrep *radikalt refleksivt* forskningsperspektiv. Enhver som forsker, må forholde seg til sine etablerte forståelser og sin egen kunnskap om feltet som studeres. Dermed hadde det første intervjuet stor nytteverdi når det gjaldt kunnskap om temaet. Intervjuet tydeliggjorde flere aspekter av netthets blant unge jenter (Leseth & Tellmann, 2018).

I etterkant av det første intervjuet anbefalte Nordli å intervjuere elever fra skolen hvor hun jobbet. Elevene hun tenkte på, var elever hun selv hadde jobbet med om temaet, og som var ute i klassene og hadde workshops for andre elever. Elevene ville både ha egne erfaringer om temaet, og i tillegg ha jobbet med andre unge om netthets. Dermed avtalte vi at intervjuene kunne skje etter ferien, og at vi skulle komme nærmere inn på dato, når de hadde startet opp igjen. Ferien gikk, og vi lagde delvis avtaler, men da det er hektisk og mye å gjøre i en travel hverdag, ble det stille, og ingen nye intervjuer ble avtalt. Dermed stoppet snøballen å rulle, og egentlig før den hadde startet, gikk ukene, og jeg måtte begynne å se etter andre løsninger. Dag Ivar Jacobsen hadde også skrevet at snøballmetoden kunne være ”meget fruktbar, men den er også ekstremt krevende. For det første kreves det at hvert intervju analyseres nøye før vi går videre. Dette tar tid og ressurser. For det andre har vi ingen garanti for at vi faktisk får noen resultater. Metoden kan også ende i at snøballen slutter å rulle midt i bakken. Vi kommer til en blindgate. Da må vi begynne på nytt.” (Jacobsen, 2015, s. 185)

Samtidig undersøkte jeg med NSD hvorvidt jeg kunne gjøre det planlagte undersøkelsen på egen arbeidsplass i stedet, og fikk beskjed om at skoleledelsen måtte godkjenne dette. Utvalget og intervjuguiden måtte forbli lik. Heldigvis fikk jeg klarsignal fra skoleledelsen om å kunne gjøre intervju av elever og ansatte ved egen arbeidsplass. Rektor skrev selv på en master, og mente at temaet jeg hadde valgt var veldig dagsaktuelt og viktig. Jeg hadde først tenkt å intervjuere egne elever, da jeg i år har en veldig god relasjon til gruppen som består av mange reflekterte og hyggelige elever. Samtidig ble jeg litt usikker på hvordan det kunne føles for elevene i forhold til roller, forventninger og relasjoner. Kanskje elevenes svar hadde blitt hva de trodde jeg forventet at de skulle svare, og kanskje sterkt sensurert? Idealet om avstand ble viktig i denne sammenhengen. Det ble viktig å skille forskeren fra det fenomenet som undersøkes, slik at det ikke skulle få undersøkelseeffekt, som forstyrrer det man undersøker (Jacobsen, 2015, s. 146).

Netthets og jenter føltes også som et vanskelig tema å gjøre som gruppeintervju, noe jeg først hadde vurdert, fordi det ville gi gode drøftinger på et tema. Jeg la det imidlertid bort, for elevene kunne ha vært i konflikt med hverandre tidligere, eller de ikke ville fortelle om en situasjon når andre var til stede. Det kan også være et tema som vekker mye følelser hos

den som blir intervjuet, og dermed ville det være kanskje uheldig å sitte i en gruppe og forklare noe som kan være personlig og sårt. Dermed var det ønskelig å gjøre individuelle og åpne intervjuer. Jeg vurderte at det var best å intervjuer jenter som jeg ikke hadde noe faglig relasjon til lenger, men som hadde vært mine elever tidligere, noe som derfor kunne gi en litt uformell tone. I den anledning kontaktet jeg en kollega som hadde elever som var over 18 år, og som jeg ikke hadde i noen fag lenger. Elevene ville ikke behøve å forholde seg til at jeg skulle vurdere deres svar, eller være en som satte karakter på deres arbeid. I stedet håpet jeg at siden elevene nå snart var ferdige på videregående skole, kunne de ha en litt avslappet tone til sin tidligere lærer. Dette kunne kanskje igjen føre til idealet om nærhet, slik at de ikke var redde for å fortelle noe, eller følte de hadde noe å tape på å fortelle hva de egentlig tenkte og hadde erfart. I det første intervjuet viste det seg at det kunne være mange områder som det ville være vanskelig å intervjuer jentene om (Jacobsen, 2015, s. 37-38).

I mitt første møte med jentene fra denne klassen forklarte jeg om min masteroppgave, og hvorfor jeg ønsket å intervjuer elever på videregående skole. Jeg spurte om det var noen som hadde lyst til å bli intervjuet, som følte at de kunne bidra med innsikt på temaet. Jeg viste til statistikk og kampanjer som hadde satt temaet på dagsordenen. Videre leste jeg litteraturen som var tilgjengelig, som beskrev hvordan jenter blir netthetset, hvor det stod at det hetses over e-post, hvorpå elevene lo. E-post er så å si ikke i privat bruk i aktuell aldersgruppe. Heldigvis var det mange som ønsket å la seg intervjuer. De ønsket å bidra med innsikt på temaet. Det ble dermed avtalt seks intervjuer, som skulle foregå utenom normal undervisningstid. Dermed kan det argumenteres for at utvalgsriteriene for denne gruppen ble at valget skjedde mellom tilgjengelige informanter. Respondentene kunne gi mye informasjon, vurderte jeg. Jacobsen skriver at i den kvalitative forskningsprosessen er utvalget formålsstyrt, og respondentene er dermed valgt ut for å representere forskjellige områder ut i fra problemstillingen. Elevene som ble plukket ut ville kunne bli kategorisert som typiske. Alle elevene har fått nye navn i analysedelen. Dette gjorde jeg fordi det er viktig at de forblir anonyme. De fiktive navnene er: Mette, Ragnhild, Nora, Anja, Siri og Altina (Jacobsen, 2015, s. 180-182).

I dokumentet *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016-2020* beskrives hvordan de har tatt tiltak som handler om hatefulle ytringer rettet mot barn og unge. Ett av tiltakene er en organisasjon som heter *Stopp Hatprat*. Dette er en kampanje som er rettet mot unge brukere på nett, og vil vise hvordan de unge kan forholde seg til netthet, men også netthets. I dokumentet står at dette er det de unge har mest erfaringer og møter med. På hjemmesiden til *Stopp Hatprat* beskrives hvordan Internett har blitt en arena hvor hatprat kan florere. Det står her at de som opplever dette, ofte er mennesker som diskrimineres på grunn av blant annet etnisitet, kjønn, seksuell legning, kjønnsuttrykk, religion eller funksjonsevne. Det er i denne strategien et sterkt fokus på unge, og hjelp til håndtering av netthets og netthet. Derfor kontaktet jeg de som driver *Stopp Hatprat*, og spurte om det var noen av ambassadørene som kunne være villige til å stille opp til intervju om jenter og netthets. Dette var også i aldersgruppen som jeg ønsket å undersøke. Samtlige av ambassadørene hadde førstehåndsopplevelser av politisk netthets, og kan sies å falle inn under utvalg som representerer det ekstreme (Jacobsen, 2015, s. 182) (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016).

Hajrah Arshad ble anbefalt av kampanjelederen fra *Stopp Hatprat*, og ble beskrevet som et menneske som var brennende opptatt av temaet, og som hadde opplevd politisk netthets selv. Hun var en av initiativtakerne for Fredens Ring rundt synagogen i Oslo i 2015 mot jødehat og antisemittisme, og de ble tildelt prisen Fritt Ords Honnør for sitt engasjement for å fremme fred, og for ha en viktig stemme i samfunnet. (Fredens Ring får Fritt Ord-pris, 2015) Denne respondenten ville komme inn under kategorien til utvalgs-kriteriene som det *ekstreme* (Jacobsen, 2015, s. 182).

Fra samme kampanjegruppe med ambassadører for *Stopp Hatprat* stilte informanten Kaja Hilleren til intervju. Hun hadde nylig hadde skrevet et Si;D-innlegg i Aftenposten med tittelen *Jeg ble fortalt jeg burde blitt voldtatt: Netthets innskrenker ytringsfriheten*. Kronikken handlet om netthets av jenter, hvor hun beskriver hvorfor netthets og jenter er et viktig tema. Refleksjonene og argumentene syntes jeg var engasjerende, så jeg kontaktet henne og spurte om hun ville stille til intervju, og at jeg syntes stemmen hennes var viktig i temaet. Hun ville også falle under Jacobsen sitt utvalgs-kriteriet som *det ekstreme*. Vi avtalte et

intervju som ble holdt på hennes skole, i hennes miljø etter skoletid (Hilleren, 2019) (Jacobsen, 2015, s. 182).

Den siste informanten som jobbet med en av tiltakene satt i gang fra Regjeringen mot hatefulle ytringer, var Preben Carlsen. Han kan bli beskrevet som en ildsjel når det gjelder arbeid mot netthets, og har hatt mye mediedekning om hans arbeid og innsats i denne sammenhengen. Slik hadde han blitt hentet opp som en ressurs til referansegruppe for arbeidet mot hatefulle ytringer på Stortinget. Dette tiltaket beskrives slik: "Det er etablert en egen referansegruppe i arbeidet med strategien. Referansegruppen er bredt sammensatt av representanter for frivillige organisasjoner, forskere, Sametinget og andre relevante aktører. Gruppen skal blant annet gi innspill til oppfølging av strategien og revideringen av den." (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016:21) Denne respondenten ville kunne gi mye informasjon når det gjaldt netthets, da han arbeidet med det i Stortingsgruppa og hadde mye kunnskap og innsikt. Dermed ville utvalgsriteriet når det gjelder Carlsen, være informasjon, men også bredde og variasjon. Alle tre informantene har gitt samtykke til at navn og konteksten deres kunne bli brukt i oppgaven (Jacobsen, 2015, s. 181).

4.4. Intervjuguide

Først og fremst er det ved viktig å være klar over sin egen forskningsposisjon når det gjøres undersøkelser. Her gjelder det en del elementære grunnforutsetninger når det gjelder tanker om ontologi, som handler om det som er eller eksisterer, og epistemologi, som handler om hvordan vi kan forstå virkeligheten. Et gammelt ordtak som passer godt innenfor forskningens område, er "som man spør får man svar", sier Jacobsen i sin bok om kvalitativ og kvantitativ forskning (Jacobsen, 2015). Det ble laget en intervjuguide som skulle dekke mange områder for å gi nyansene til temaet, og denne ble brukt som utgangspunkt for semistrukturerte intervjuer.

Temaet netthets og jenter kan være et sensitivt tema dersom informantene har førstehåndsopplevelser av dette, så intervju-guiden ble utformet for å "trå varsomt". Det helt åpne intervjuet virket fristende, men som uerfaren forsker ble jeg betrygget av å ha med en intervjuguide dersom det skulle stoppe opp. Etter hvert som intervjuene ble holdt, var jeg mindre og mindre opptatt av intervjuguiden. Slik ble intervjuene semistrukturerte, og

intervjuguiden ble brukt som hjelp bare dersom samtalen stoppet opp. I alt ble intervjuene basert på fjorten spørsmål, og flere av intervjuene kom inn på temaer som ikke nødvendigvis gjorde det mulig å følge intervju-guiden. Det var heller ikke et mål å følge intervjuguiden, da den åpne intervju-formen ofte kan være vel så informasjonsgivende. Alle respondentene og informantene ble gitt informasjon om prosjektet. Informasjon var også sendt til NSD. Informantene og respondentene ble informert om at det var frivillig deltakelse, og at de når som helst kunne trekke seg. Intervjuene ble tatt opp på lydfil og transkribert. Jentene som ikke har hatt en offentlig rolle, har fått nye navn i oppgaven, da de skal anonymiseres. Alle de fire som har jobbet med netthets, og har hatt en offentlig rolle, har samtykket til bruk av navnet deres i oppgaven (Jacobsen, 2015).

4.5. Analyse av datamaterialet

Raymond Williams sørget for at det i nye kulturstudier ble mulig å studere fenomener med et tverrfaglig utgangspunkt. De fenomenene de ønsket å studere, burde ikke begrenses til ett akademisk område. Det ble påpekt at det godt skulle gjøres å studere sosiokulturelle områder ved å avgrense det til bare ett fag. Dermed ble det fokus på det tverrfaglige aspektet ved kulturstudier. Det beskrives slik i *Nye Kulturstudier: "multiperspektiviske analyser med kombinasjon av forskjellige metodiske og teoretiske perspektiver gjør det mulig å kaste lys over forskjellige fenomener."* (Scott Sørensen et al., 2008, s. 91) Jeg har tidligere studert retorikk og kommunikasjon, med et eget emne som handlet om kritisk diskursanalyse. Jeg kjente altså denne analysemetoden fra tidligere, og vurderte at den ville passe godt inn mot Små-N-Studier, som ser på et fenomen fra flere forskjellige posisjoner. Slik kan jeg se på hvordan tekst, i form av mine transkriberte intervjuer, skaper diskurser. Det er viktig å se på språk og kontekst, og hvordan de gjensidig produserer og konstruerer virkeligheten og påvirker hverandre.

For å analysere innholdet av ti intervjuer utført til transkripsjonstekst, noe som utgjorde godt over hundre sider tekst, prøvde jeg å lage kategorier og skrive ned trekkene. Innholdet av dataene ble imidlertid for massive, og det følte som jeg ikke hadde oversikt over funnene, slik jeg ønsket, og slik som det kreves for å kunne skrive en analyse. Derfor har jeg brukt programmet NVivo som gjorde det mulig å sette funnene i større kategorier ved å

merke teksten inn i ulike kategorier som passet. Programmet gjorde det mulig å se hva som egentlig ble sagt av alle sammen, ved at man klikker inn på det man har klassifisert som definisjoner og begreper. Dette analyseredskapet gjorde det også lettere å se det, dersom en av informantene svarer noe som de andre ikke gjør. Det kommer tydelig frem i programmet. Det gjør det også mulig å se hvilke ord som er brukt hyppigst, og i hva slags kontekst. Man kan lage ordskyer og illustrerende oppsett til materialet. Man kan blant annet finne ut hvilke ord som brukes i hvilken kontekst ved å klikke på ordtre, noe som gjør diskursanalyse enklere. Man ser tekst i kontekst på en visuell måte.

Jeg har valgt å basere min diskursanalyse på Neumanns oppsett ved å avgrense temaet, forklare representasjoner og lage laginndeling. Mitt ontologiske ståsted er innenfor sosialkonstruksjonisme, som baseres på filosofien om at mennesker konstruerer sin egen virkelighet gjennom språket, som brukes i interaksjon med andre mennesker, så vel som at det finnes en virkelighet som konstituerer språket. Disse to har et dialektisk forhold.

I min diskursanalyse vil jeg følge Neumann sitt oppsett med valg og avgrensing av diskurs, representasjoner og laginndeling. Diskurs vil i denne masteroppgaven være netthets mot jenter. *Representasjoner* brukt i diskursanalyse forklares som noe som fremstår gjennom hvordan vi opplever den gjennom sansene våre i en kombinasjon med det fysiske. Slik kan man kalle representasjoner det vi forstår og opplever av noe, altså slik det blir re-presentert for oss. I en diskursanalyse er det ett av de viktigste momentene som brukes. Dette konstruerer også en diskurs, som man som forsker alltid må se på. Det er her man tar utgangspunkt. Så vender man tilbake og analyserer hva som faktisk har representert seg, og som er et virkelighetskrav (Neumann, 2001, s. 60-62). Derfor vil jeg i min presentasjon av representasjonene bruke sitater, noen lange, for å vise til hva som har kommet frem i intervjuene mine. Dette hevder også Neumann er viktig i en diskursanalyse: Teksten og sitatene er den grunnleggende analyseenheten, og må sees på for at man kan si noe om konteksten. Det er derfor normativt å la de "forskjellige stemmer klinge" (2001, s. 11).

I diskursanalysen er det viktig å se om det finnes intertekstualitet. Ved å intervju og se på teksten fra transkripsjonen, finner man at det refereres både til tekster som er ytret i sosiale medier, som er en diskurs på nettet. Dette gjør at det er representasjoner fra andre diskurser. Ved å bruke Små-N-studier intervjuer man mennesker som representerer ulike

deler av ståsteder i forhold til netthets mot jenter på videregående skole, og det på forskjellige nivåer. Dermed er det spennende å se hvordan diskursene skapes og møtes i forhold til hverandre ved at det er forskjellige stemmer. Jeg vil også se på små deler som omhandler netthets og unge fra dokumentet *Det norske mediemangfoldet – en styrket mediepolitikk for borgerne*, utgitt av Kulturdepartementet. Da oppnår jeg å sette teksten inn i en sosial kontekst og større diskurs. I tillegg tar jeg med utdrag som handler om netthets og unge fra dokumentet *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016-2020*. Tre av intervjuobjektene er jo også funnet gjennom tiltak som er beskrevet i dette dokumentet. Dokumentene representerer også det politiske aspektet i samfunnet (Neumann, 2001, s. 178) (Åmås, 2017) (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016).

I diskursanalyse legger Berkaak vekt på at det er viktig å ha høy kulturell kompetanse om diskursen. I forhold til min jobb har jeg hatt mine antakelser om hva netthets mot jenter kunne handle om. Litteraturen og teoriene har tilført nødvendig kompetanse for å forske på det. Allikevel er jeg litt på siden av diskursen, da jeg ikke er ung eller tar direkte del i selve diskursen. Men samtidig er det kanskje derfor jeg synes det har vært spennende å forske på, da det også er litt lukket (Berkaak & Frønes, 2005, s. 93).

5. Analyse

Det er hovedsakelig lagt vekt på ord og mening i diskursanalysen av intervjumaterialet som utgangspunkt for diskursene. I analysen så jeg at diskursene med fordel kunne bli delt opp i to deler, fordi det omhandler en del forskjellige elementer. Analysedelen er delt opp i fire deler.

Først er det avgrenset materiale som er representasjoner av *personlig netthets*. Dette er intervjuene med jentene fra videregående skole: Mette, Ragnhild, Nora, Anja, Siri og Altina, samt Tonje Nordli, som jobber på med netthets i Vestfold fylkeskommune. Andre delen er diskursene som omhandler personlig netthets, og det er lagdeling med hovedsakelig to diskurser: kommunikasjonsdiskurs og kjønnsdiskurs. Her trekker jeg diskursteorien opp mot de ulike teoriene som er presentert i teorikapittelet, og drøfter diskursene i en samfunnskontekst.

Deretter er det en diskurs som omhandler *politisk netthets* (Dunkels, 2016, s. 27). Dermed vil den tredje delen i analysen handle om representasjoner av politisk netthets mot jenter på videregående. Her er det en analyse av intervjumaterialet fra Hajrah Arshad, Kaja Hilleren og Peder Carlsen. Den siste delen av analysekapittelet er laginndeling og diskursene til politisk netthets, som også blir drøftet i forhold til teorier og satt i en samfunnskontekst.

Sosiale medier er tekst som speiler intertekstualitet på mange nivåer. Særlig når man ser på nettet og sosiale mediers funksjoner, representerer dette gjerne flere tekster. Internett kan ofte betraktes som intertekstualitet i seg selv, og er bærer av like mange diskurser som samfunnet har (Berkaak & Frønes, 2005).

5.1 Representasjoner av personlig netthets av jenter på videregående

I alle samtalene og intervjuene av jentene på videregående skole kommer det frem at det oftest er netthets mot jenter de rapporterer om. Netthetsen skjer som en forlengelse av det som skjer i det sosiale, virkelige liv, og faller dermed blant annet under Elza Dunkels kategori *personlig netthets*. Intervjuobjektene poengterer at de ikke er så godt kjent med former hvor de som hetser *ikke* er noen de kjenner fra før. Derfor beskrives netthets av jenter på videregående skole på en slik måte at er det noe som skjer i det sosiale livet de har, men at

kommunikasjonen er ført over til nett. Slik forklarer de alle at det ikke er et fenomen som oppstår i et vakuum eller som et nytt fenomen, men at det er en forlengelse av deres sosiale liv. Dette poengter Dunkels: Unges liv er på nettet (2018, s. 45).

Respondentene forklarer at kommunikasjonen er noe som lettere gjøres over nett, og at kommunikasjonen skjer med personer de kjenner, eller har et forhold til. Netthetsingen kan skje når som helst, men gjerne i etterkant av noe som har skjedd, som for eksempel en krangel eller en fest. En av respondentene forklarer det slik: *"Men det er mer sånn at jeg føler at hvis man krangler med noen, så er det ofte at krangelen liksom blir overført til nettet, og at det er mye baksnakking og sånn."* Både jenter og gutter netthets jenter, fordi det er en videreføring av det sosiale livet som foregår i virkeligheten. Flere av respondentene nevner at "jentedramaet" er det som er vanligst, og at jenter er mye slemmere, som faller inn under Nilsens kategori *bitching* (2014, s. 32).

Representasjonene av hva netthets av jenter beskrives som av elevene selv, stemmer godt overens med hvordan personene som jobber med netthets på videregående skole, beskriver temaet. I intervju av Tonje Nordli forklarer hun at det er en videreføring av det som skjer i virkeligheten gjennom sosiale medier, og at det oftest handler om de samme mekanismene. Hun forteller at det er de samme aspektene og mekanismene i det som skjer blant de unge i dag, bare at det er overført til nett.

men sånn utviklinga er i dag, så sånn jeg tenker da, så er det bare...vi gjør akkurat det samme på nett, som vi har gjort bestandig. Eh, det som før skjedde i skolegården. Det er de samme mekanismene, tenker jeg, som skjer nå som, men at det skjer på nett. Forskjellene er at i skolegården er vi voksne, og ser hvis en ikke er med i gjengen, eller at en ikke får spille fotball eller. Vi er veldig nøye på det her når barn er små og at alle skal bli bedt i bursdag, og, men så skjer det, så er vi ikke der når de blir eldre og de er på nett. Der er ikke vi. Eh, og da er det liksom fritt spillerom da, for hva man gjør, og jeg tenker at det er helt naturlig, det er der de tilbringer 90% av tida si omtrent, det er jo på digitale medier.

Dette faller inn under Elza Dunkels sin kategori personlig netthets, som har mange likhetstrekk til nettmobbing og digital mobbing (Dunkels, 2016, s. 27). Netthetsingen utføres av personer som man har en relasjon til, og det er dermed flere aspekter ved digital mobbing som også kan sees på. Det klassiske jentedramaet blir ofte fremhevet som en årsak til netthetsingen av respondentene. Jentedramaet er bare ført over i en digitalisert

kommunikasjonsform. Dermed faller mye av representasjonene fra jentene på videregående skole inn under blant annet kategorien som Nilsen referer til som *bitching* (Nilsen, 2014, s. 32).

5.1.1. Hat på nett: anonymitet, publikum, det evige avtrykket og nettets dokumentasjon

Alle seks respondentene fra videregående skole forteller at det er Snapchat, Instagram og andre apper som ofte er koblet til disse to, som brukes mye i deres hverdag generelt. Det er derfor de ofte opplever netthets på disse plattformene. Private chatterom i Messenger, Snapchat og Instagram er også særdeles vanlig, og chatte-rommene blir brukt til å hetse, fordi de er private. På Snapchat kan man sende bilder og meldinger som forsvinner etter noen sekunder, og slettes i løpet av et døgn, og det er derfor jentene sender mye her. Det oppleves som det som sendes og formidles, blir raskt "borte", og at det derfor er smart å benytte seg av Snapchat. Altina forklarer hvordan hun ser på Snapchat som en enkel løsning på å sende stygge kommentarer og uønskede bilder. Hun sier at det ikke er en god løsning å sende det på Facebook, som blir oppfattet som en mye mer offentlig arena:

Fordi på Snapchat så er det jo sånn, da blir det sletta etter ti sekunder hvis du sender en snap så blir det sletta etter ti sekunder, hvis du sender det på Facebook så ligger det jo inne der for alltid! Og det har vært saker der hvor politiet har funnet mobbesaker, ikke sant, hvor de kan se hva folk har sendt til hverandre og sånn!

Siri forklarer det slik:

Også på Snap for eksempel, der tror jeg hvis man liksom skal si noe eller gå mot en person, så føler jeg at det kanskje er mer vanlig å bruke Snap, fordi der er det liksom, holdt på å si, det er jo det Snap er så funksjonert for! At det på en måte går bort med en gang?

Samtidig forklarer de at man kan bare ta skjermbilde av materialet, og at det derfor egentlig ikke forsvinner helt. Flere unge har en egen app som lagrer innholdet i skjul uten at senderen får beskjed om at det er lagret. For respondentene er ikke Facebook noe annet enn en plattform som brukes til å ha en profil som er godt egnet for offentligheten. Facebook er mest brukt av den eldre generasjon, blir det påpekt, og derfor forteller de at det er ikke noe de bruker i stor grad lenger. Jentene sier at de er veldig bevisste på at det som er på en Facebook-profil er noe alle skal kunne se, og den brukes derfor mest for å orientere seg på hvem personen er. De unge er klar over hvor transparent og offentlig Facebook-

profilen eller Instagram-kontoen kan være, og har derfor ikke sett så mye hets her. I stedet, forklarer de, sendes meldinger i lukkede chatte-rom på Instagram og gjennom chattefunksjonen Messenger på Facebook. I henhold til ulike teorier om hvordan unge bruker nettet, vil de ofte finne områder som ikke de eldre og voksne er en del av. Dette er elementært og har forankring i mange sosiologiske aspekter. Dersom de voksne invaderer deres territorier, hvor det er hovedsakelig de unge som bruker for eksempel en app, vil de unge streve etter å finne andre arenaer, som ikke de voksne har invadert. De unge er også flittigere brukere av Internett på mange områder. Da er det ikke de mest offentlige arenaene som brukes til å skrive hets på, men på det de selv opplever som private arenaer (Dunkels, 2018, s. 45).

Et at de mest kommenterte aspektene når det gjelder netthets av jenter, er at det kommuniseres bak en skjerm og ikke face-to-face, som informantene kaller det. Det chattes og tekstes ofte over anonyme plattformer, og dette forklarer de som avgjørende for hvordan de uttrykker seg. Samtlige påpeker at når kommunikasjonsformen i stor grad skjer over nett, er det lettere å sende stygge meldinger. Det føles vanskeligere å konfrontere personer i virkeligheten. Det å konfrontere noen, dersom man har noe usagt, gjøres i beste fall direkte over nett, men like ofte som i form av baksnakking. De nevner at det er mye lettere å bare sende ut en stygg kommentar på nett, fordi man da egentlig slipper å forholde seg til mottakeren. Dunkels beskriver hvordan anonymiteten ikke trenger å være eksplisitt, men sier at nettet gir en følelse av anonymitet (2016, s. 41-43). Dersom de er irriterte på noen, eller at noe de ikke liker, har skjedd, er muligheten å reagere med en gang tilgjengelig. Dermed kan det skrives og tekstes med en gang en situasjon oppstår, og slik sett er det få situasjoner som roes ned. Det å kommunisere over nett blir ofte forklart som mer abstrakt og annerledes enn å forholde seg til enn det de kaller virkeligheten. Informantene forklarer at de tør å uttrykke seg skarpere og styggere på nettet enn de ville sagt til noen direkte.

Hvert fall som jeg har sett blant oss her, så er det mye mer...man er vennlig mot hverandre, i person, sånn face to face men også går man, med en gang det er gått så sier de...står man å snakker dritt om dem også da, eventuelt. Det er mye lettere å være anonym på nettet. Liksom, at det har noe med det å gjøre at det er mye lettere å si sånne stygge ting når du ikke står ansikt til ansikt til den personen. For du ser jo ikke hvordan de reagerer da. Det får jo bare sende melding, også bare flyr den av

gårde også er det deres problem, liksom. Men hvis du står ansikt til ansikt til en person så ser man hvordan den personen reagerer, liksom.

Kommunikasjonen som foregår over de plattformene hvor man kan være anonym blir også nevnt som steder hvor det foregår netthetsing.

"er det jo veldig mange som skriver veldig mye stygt da om for eksempel om hvordan dem behandler vennene sine eller at det er ja, som sagt sånn slutshaming da. For dem tror det er greit bare fordi det er anonymt, så tror dem at dem skriver alt det dem gjør. Så jeg vil vel kanskje si at det er mest over de anonyme forumene og"

5.1.2. Bitching

Stygge kommentarer er ofte referert til som en av hovedtemaene når det gjelder netthets mot jenter på videregående skole. Stygge kommentarer til jenter skjer ofte i private chatterom, og da får gjerne ikke personen informasjon om hva som foregår. Det er dermed ofte en form for baksnakking eller ryktespredning, eller Nilsens kategori *bitching* (2014, s. 32). Mette forteller at hun har opplevd netthets i mange forskjellige former, og at stygge kommentarer er veldig vanlig: "Også at dem sier mye stygt, ikke direkte på kommentarer sånn sett. Sånn for eksempel på Instagram er det ikke kommentarer sånn sett eller meldinger på Snapchat, men det er private meldinger som folk kommer til meg og forteller og sier det at synes ikke det er så veldig kult at liksom de i gruppa mi sa det og det." Noen forklarer at stygge kommentarer også kan være veldig kryptisk, slik at det er bare noen personer at som forstår at hetsingen foregår. Det kan også være at den de hetser, ikke forstår kodene som ligger i språket. Siri forteller hvordan stygge kommentarer sendes mellom jenter:

"Når jeg tenker på det her, så tenker jeg liksom på at man baksnakker så mye og at det er sånn med en gang noen, jeg føler at det liksom, man kan legge ut et bilde av hunden sin, så er det liksom "åh, herregud, hun prøver å virke så glad og liksom og ha et så fint liv!"(ler)"

Stygge kommentarer kaller Hagen for nettrakassering. Kjennetegnene er at det er stygg, harselerende språkbruk som er rettet både direkte mot noen, men også som kan sendes i andre formater (Hagen, 2015, s. 34-36). Nilsen har kategorien *bitching*, som kan passe i disse tilfellene, da de som hetset, ikke nødvendigvis vet at det skjer, siden det er kryptisk og utenfor personens rekkevidde (Nilsen, 2014, s. 32).

Ekskludering blir beskrevet av samtlige som en form for netthets som er omfattende og til dels vanlig. Ekskludering faller også inn under kategorien bitching til Nilsen (2014, s. 32). Ekskludering kan skje for eksempel ved det er en venninnejeng som har et chatterom. Dersom fire av dem ikke ønsker å ha med den femte, opprettes det da gjerne enda et privat chatterom som personen ikke får ta del i. Hagen har beskrevet nettekskludering som en omfattende del av nettbrutaliteten, da det er mange sosiale medier som er egnet for nettopp dette (2015, s. 36). Her foregår mye av baksnakkingen. Det kan også være ekskludering i form av å vise andre hvor man befinner seg, som for eksempel har Snapchat en funksjon, SnapMap, som forteller vennene og følgerne hvor de befinner seg. Dermed kan personer som ekskluderer andre, sørge for at de er klar over at de ikke får være med. Siri forklarer det slik:

vi er en venninnejeng på fem, da. Også er vi liksom sånn "herregud, hun femte personen der vil vi egentlig ikke ha med i kveld!", men så sier hun "åh, skal dere noe i kveld?" også sier vi "neida, vi skal ingenting!" Men så legger vi senere for eksempel på Instastory eller Snapchat story at vi er ute, da ser den femte personen at "de dro ut uten meg". Og det blir veldig sånn ekskluderende."

Ekskluderingen kan også skje i form av ignorering, og blir referert til med uttrykket "å være care". Man bare slutter å svare eller respondere dersom personen skriver meldinger eller henvender seg, og er en form for utfrysning. Altina spør meg om jeg vet hva det betyr å være care. Jeg svarer at jeg tror det kan ligne på fenomenet *ghosting*, som er å ignorere en persons meldinger og ikke svare. Men hun forklarer at det ikke er helt slik, fordi det handler om forhold. Å være care gjør man mot venner: "Det er liksom å ikke bry seg, så hvis man spør et spørsmål så bare gidder du ikke å svare og sånn og."

Nordli, som jobber med denne aldersgruppen, forklarer også hvordan det meste av netthetsen mot jenter på videregående handler om ekskludering, i forhold til hvem som er inne i gjengen og hvem som ikke er det. Dette kobler han til Hages begreper om ekskludering som en form for nettmobbing.

Hvis du tenker det hverdagslige altså det som vi er mest oppi jenter blant jenter, så, er det ekskludering som er det hverdagslige. Altså man er en gruppe så på tre-fire jenter kanskje, som har vært sammen hele livet omtrent, eller ungdomsskolen og er bestevenner også. De snakker sammen på grupper på Snap eller på Messenger eller,

også plutselig så kan du som den ene jenta ikke få kontakt lenger. Altså de svarer deg ikke på spørsmål eller de er veldig sjeldent innom og da, på de få dagene dette skjer, så eller øyeblikket dette skjer, så har man ikke den gruppa den lenger. Da er man ikke venner lenger, og det skjer så smidig og så fort, og vi ser det ikke vi voksne. Vi vet jo ikke om det.

5.1.3. Outing og sexting

En annen form for netthets av jenter er bildespredning. Det kan handle om at et bilde man har sendt til en person har blitt spredt videre. Det kan også handle om å motta uønskede bilder, som faller under Hagens definisjoner outing og sexting. Outing handler om privat informasjon som blir spredd på nettet, og sexting innebærer at bilder av lettkledde kropper i seksuell posering blir spredd (Hagen, 2015, s. 36). Det beskrives som veldig vanlig å sende "nudes" og "dickpics".

Jentene forteller at det ofte kan være snakk om bilder som er sendt i fortrolighet, og som kun skal sees av mottakeren. Det at bildet skal bli spredt overalt, er ikke intensjonen. Det sees på som en tillitserklæring å få tilsendt slike bilder. Tilliten anses som brutt dersom et slikt bilde videresendes og spres. Mette har nylig opplevd bildespredning av seg selv: *"Men så har det jo også vært folk som har screenhota bilder og sendt videre og sånne ting, det har jeg opplevd...av meg selv, liksom. På en måte bilder som jeg har lagt ut som har blitt sendt videre."*

Ragnhild forklarer hvordan det spredte seg rundt slik:

det var jo en jente her som hadde tatt et bilde, det var ikke nakenbilde, men det var jo et litt mer lettkledd bilde. Også var det noen, men der var det noen som hadde tatt, holdt på si, inn på telefonen hennes men også så sendt det rundt...liksom guttevennegjengen sin, liksom! Og sittet og sett på det, og bare sånn! Det er visst ikke det verste bilde, men bare den følelsen at av å liksom sånn privatlivet mitt kan bli så fort krenka på den måten, liksom.

Nora informerer om hvordan det er vanlig å også motta nakenbilder, selv om man ikke har bedt om det: *"Og de sender jo dickpics og sånn alt. Det går det jo mye av! For det er jo trakassering. Det er uønska og liksom bilder. Det er noe gutter sender hele tiden, og de på en*

måte tenker hvis de sender det, så kommer de til å motta noe. Men det er liksom ikke sånn det fungerer.”

Det fortelles at det ikke nødvendigvis er bare jenter som får bilder fra gutter, men at gutter også sender bilder til andre gutter: *”Det er ikke liksom noe gøy opplevelse, men det er veldig, det er liksom... Eh, vi hadde et vors her om dagen og da var det sånn der ”never have I ever” og da er det sånn at vi skulle drikke hvis vi hadde mottatt et uønska nakenbilde, og da drakk til og med guttene, at de hadde mottatt uønska nakenbilder av andre gutter.”*

Videre forteller Nora at den som har sendt nakenbildet risikerer å få sendt bildet sitt hjem til foreldrene: *”Det er ganske mange som screener bildene også sender de det til foreldrene og viser de på en måte at dette er sånn barnet ditt oppfører seg.”*

Siri forklarer at hun aldri sender slike bilder, fordi hun er redd for at det skal bli spredd rundt, og er klar over hvordan publikum og nettets dokumentasjon fungerer:

Ja, men det er jo liksom. De fleste tar jo liksom å screener bilde! Og da er det liksom, da vet man jo at hvis man sender bildet til den personen, så liksom sender bilde til en gutt og han screener så er det sånn, da vet man at den personen har bilde! Og jeg synes hvert fall, fordi jeg gjør det ikke selv, fordi jeg er paranoid for sånne ting! Jeg klarer ikke tanken på at noen skal stå sånn å ha bilde av meg! Så jeg tenker bare sånn at da må man forvente at den personen som, selvfølgelig, man kan jo tenke at ”nei, han er jo så snill han kommer aldri til å sende og la kompisene sine se på det her.” Man kan jo bli uvenner, eller bare, det tar, det går lang tid, da. Skli fra hverandre, no big deal på en måte! Plutselig så begynner folk å snakke om et bilde, eller noe. Det må jo være helt for jævlig!

Nordli, som jobber med denne gruppen, støtter at mye av netthets mot jenter handler om bildedeling. Det er helt normalisert å sende bilder, spesielt av privat karakter, og at disse kommer på avveie. Hun forteller at i deres nettvettkurs sier de ikke lenger at det *ikke* skal tas nakenbilder. De viser heller hvordan det er mulig å gjøre dette uten at man sender med ansikt og andre identitets-avslørende innhold som tatoveringer og lignende. Det har ingen hensikt å vektlegge at det ikke skal sendes slike bilder, det er et veletablert fenomen blant de unge og skjer ofte. Det er formålstjenlig å lære de unge noen føre-var-regler. Hagen kategoriserer dette som *outing*, som viser til at noe av privat karakter, gjerne sensitiv

informasjon, har blitt lagt ut, ofte seksuelt impliserende. Den andre kategorien dette faller under er *sexting* (Hagen, 2015, s. 36). Tonje Nordli sier:

Og det handler jo om at det er vanlig. Det er vanlig å sende nudes. Og det er ikke ulovlig å sende nudes heller, altså det er ikke ulovlig å ta et eget bilde av deg sjølv og sende det til en som er over seksten og som vil ha det. Det som er ulovlig er i det øyeblikket du lagrer det og tar vare på det, hvis det er et nakenbilde av noen under atten år. Da er det egentlig ett fett for lovverket om det var frivillig eller ikke frivillig. Eh, fordi at det er barneporno hvis du er under atten år. Men det er...der skjer det mye, da! Så når jeg er ute så må jo jeg nesten gi de en ABC i hvordan å, hvis du først skal ta nudes... Så ikke ta med ansikt. Ikke ta med tatoveringen som alle kjenner til at du har. Gjør det så ugjenkjennelig som mulig. Fordi du må ha med i bakhodet at dette kan bli videresendt.

5.1.4. Nettobjektivisering og kjønnsbasert trakassering

Det som er påfallende, er at uavhengig av grunnene som ligger bak hetsingen, er netthets av jenter er noe som ofte handler om, eller resulterer i, det som kalles for *bodyshaming*. Alle informantene på videregående forklarer at hetsen oftest går på utseendet til jentene. Nussbaum beskriver nettobjektivisering på nett. En av kategoriene innenfor dette er *reduksjon til utseende* (Hagen, 2015, s. 67). Jentene forteller at det kommer kommentarer som omhandler utseendet, og at det i stor grad er kropp og personens ytre egenskaper som blir kommentert på en negativ måte. Den som hetser, finner ofte et aspekt ved kroppen til jenta, som den oppfatter som jentas svake punkt. Ragnhild beskriver det slik ”*utseende blir alltid, holdt på å si lett ting å bruke som et mål, for alle er jo liksom, det er mange som er usikre og sånn. Og da er det veldig lett å hakke ned på den personen. Hvert fall hvis man vet hva de er usikre på. Så er det liksom, hvis man er litt usikker på vekta si, liksom, så legger man igjen en anonym kommentar med om vekta hennes, så er jo det veldig ødeleggende kommentarer å få.*” Utseendet kan ofte bli kommentert, særlig vekt, nevner flere informanter, men også alt tenkelig ved utseendet kan bli et mål for hetsingen.

Det rapporteres også at Instagram og Snapchat er plattformer hvor de kan møte hetsing i forhold til utseende. Respondentene forteller at de har opplevd å få kommentarer på at de

ikke får være med å "rulle" med en russebuss fordi de ikke selger seg godt nok ut gjennom bildene sine på Instagram. Deres medelever har dermed sagt at de ikke hadde bra nok bilder som fokuserte nok på kroppen, til at de ønsket å ha dem med på bussen. Jentene innrømmer at de synes dette var ganske så sjokkerende, og at de ikke forsto helt at en stor guttegjeng kunne ytre noe slikt, eller oppføre seg på den måten. En av respondentene sier at hun har vært med på å bli stilt opp på en linje med jenter, hvorpå de ble plukket ut til å få være med på rulling, dersom de var vakre nok.

*er kanskje de aller verste. Men det er liksom sånn hvis man skal få lov til å være med på rulling så må man være fin nok! Hvert fall fra guttenes side...Det har til og med de her i *** sagt, at hvis man liksom noen skal være med på rulling, så skal man liksom gå inn på Instan eller Facebooken og sjekke hvor fine de er. Også sier man ja eller nei...Det er sa en av de bussguttene til meg! Det kan være sånn at man kjenner noen veldig godt og sier at jeg tar deg med, men hvis det er en de ikke kjenner så godt, så går det på sånne krav for å komme inn for å bli med på rulling. Og det er også sånn at hvis man ikke byr nok på seg selv på en russebuss, så kan du bli kasta av hvor som helst...at du hvis for eksempel du ikke har lyst til å hooke med noen, eller egentlig ligge med noen også si at man er ute og kjører et sted, så kan man bare slippe deg av akkurat der også kjører de videre. De kaster folk ut hvis ikke de er interessante nok, hvis du skjønner. Fordi, hvis man, for de som for eksempel har kjæreste skal egentlig ikke bli med på rulling, for da vet man den personen ikke kommer til å gjøre noe!*

En av de andre informantene forteller om hvordan nettobjektiviseringen kan være redusert ned til salgbarhet av seg selv om jente, og at det hele handler om hvordan man markedsfører sitt ytre på nettet (Hagen, 2015, s. 69). Altina forteller om hvordan det henger sammen med opplevelser jentene har fra det virkelige liv også. Jenter som ville være med på en russebuss ble fysisk stilt på linje, og dernest plukket ut dersom man var vakker nok:

Åja, russ ja, det er jo helt sykt. Ja, for før så har det jo vært, så du ikke den som blei lagt ut sånn kryss av skjema og sånn? Det er helt sykt! Hvordan man ser ut og...for vi var på noe i fjor da, og da var det sånn rulling og sånn. Og da var det sånn at det var en buss som hadde liksom, det var mange jenter som sto lina opp også var det sånn...hvis du ikke var pen nok liksom så får du ikke lov å komme inn!...hun er må vi ha med på bussen og sånn, og veldig mye Tinder og sånn! Hvis du ikke har fin kropp der, så blir du ikke snappa opp på bussen. Det har blitt veldig mye mer sånn lite bilder av ansikt og sånn og mer av kroppen og du skal liksom vise hvordan du ser ut og sånn, for på en måte selge deg selv. Jeg synes det blir så teit? Det blir så feil! for å bare, det er for også vise at du er liksom bedre enn de andre jentene som er der da, eller liksom på tinder så er det liksom mer sånn for å få ett ligg eller ett eller annet, ikke sant? Så det er litt sykt, det er ikke bra i det hele tatt!

Den ene jenta forteller hvordan hun opplever at guttene i klassen sier at jenter ikke ser bra nok ut på nettet til at de skal henge sammen med dem. Hun setter spørsmålstejn ved hvorvidt de egentlig tuller eller ikke:

"nei, dere kommer nok ikke til å rulle med oss mest sansynligvis, det ser liksom ikke sånn ut." Også var det liksom sånn "åja, liksom, hvorfor ikke? Hva er grunnen til det?" Og da husker jeg at han sa sånn, sånn om det var kødd eller ikke, men jeg tror ikke det var sånn veldig kødd liksom at "ja, hvis dere legger ut finere bilder på Instagram, liksom, da blir dere lagt merke til...", og det var sånn "ja, nei, hvis dere legger ut litt mer sånn rompebilder". Man må liksom se digg ut, fordi da blir man lagt merke til

I intervjumaterialet er det veldig ofte at netthets av jenter på videregående skole forklares som *slutshaming*, som faller også inn under Nussbaums nettobjektivisering, hvor hovedmålet er å få noen til å føle på skam, som hun referer til som "a species of shaming" (Hagen, 2015, s. 67). Nedsettende ord brukes generelt om andre jenter dersom man er for eksempel uenig i en sak eller bare misliker personen, og trenger på ingen måte ha noen annen betydning enn at man synes personen er dum. De ordene som blir nevnt som normale å bruke, er "hore", "slut" og "løs". I betegnelsen nettobjektivisering kommer dette inn i Nussbaums kategori *salgbarhet* (Hagen, 2015, s. 69). Jentene er enige om at dette blir brukt av alle om jenter. De påpeker at det er like ofte jenter som gutter som bruker slike uttrykk. Siri legger til at netthets av jenter går på de "vanlige orda":

Det holdt på si, det er bare sånn de vanlige orda. Det er jo, man kan liksom kalle hverandre hore eller bare sånn bitch...Jeg tror det er ganske, jeg opplever at det er ganske alle egentlig. At man på en måte kaller, ja, kaller like mye jenter stygt som gutter på en måte. Eller og at gutter kaller jenter ting og andre veien liksom. I hvert fall ikke hva det egentlig betyr! Det er bare et ord som kommer ut, liksom. Det kunne vært liksom, hvis man synes en person er frekk så er det liksom "hun er hore!" Det er ikke nødvendigvis sånn at fordi hun legger ut et nakenbilde "aaah, hore!" Det kan bli brukt veldig om hva som helst og det trenger ikke egentlig ha noen sammenheng med det ordet å gjøre. Det er bare sånn. Og det kan jo også være litt sånn misledende, holdt jeg på å si. Misvisende. "hun er skikkelig hore" også er det sånn, jeg vet ikke jeg, hun tar fine selfies, liksom!

Nora forteller at det å kalle hverandre hore er helt normalisert, dette gjøres av alle. Det kan skje i venninnegjengen, som "bitchen min", og det er normalisert å kalle hverandre "hore", dersom man for eksempel er uenig i en sak, men også om en jenter er promiskuøse. Dette sier Nora også er feil, ut fra ordets opprinnelige betydning, som er en helt annen.

Det er sånn alle, eller begge kjønn kan jo oppleve mobbing og diskriminering på nettet. Men det går nok mye mer på at det er fordi de er kvinner. Og at det går liksom på kjønnet de har og mange har liksom sånn der at kjønnsrollene kanskje kommer inn i bildet, at mange har veldig mange sånne tradisjonelle syn på hvordan en mann skal oppføre seg og hvordan en kvinne skal oppføre seg. Og det er nok det de spiller aller mest på. Og at hore for eksempel, det har blitt veldig normalisert. Og det betyr jo egentlig noe helt annet enn det folk bruker det som. Og sånne ting på en måte bare bruker ganske mange folk til å dra kvinner ned. For det er liksom alle kaller noen det. Det er ikke så ille for dem å bare si det. noen kaller vennene sine for det. Og det er på en måte innen en gruppe. Sånn som jeg, jeg jeg bruker bitch og sånn, og liksom sånne ting. Men mange bruker det bare fordi de er uenige, med jenta sånn generelt. Det må jo ikke ha noe med sex å gjøre i det hele tatt! Men noen bruker det jo også om bare kvinner som liker å ha sex og det er fortsatt feil betydning for det handler jo om liksom kjøp og salg.

Samtlige respondenter er inne på at dette er noe de opplever som "det vanlige". Hetsingen baseres på at man kritiserer personer som bryter forventninger om oppførsel i forhold til seksualitet, og om fremtoning i forhold til seksualitet. Det kan være jenter som man mener bryter det kjønnsnormative. Slik kan jentene oppleve å få stygge kommentarer om slutshaming, slik Altina har opplevd: *"Bare folk som sendte sånn der "åh, du ligger bare rundt og du er så støgg og... jeg vet ikke. Jeg tror de føler liksom, det er sånn halvveis sånn kødd, men samtidig så har det noe med en liten bakgrunn for å si det liksom! Man sier det jo ikke bare fordi det skal bare være kødd. Man blir sånn uggen inni seg etterpå, det er sånn der, ja."*

Anja synes at netthetsingen oftere handler om slutshaming enn uteseende, og sier:

Det kan jo være egentlig veldig mye da, men spesielt jenter kan jo være veldig fæle til å kalle hverandre ting, ja, for eksempel hore eller sånne ting. Hvis du for eksempel er med en gutt, da, så blir du plutselig kalt for hore da, fordi at det, ja, det er jo som regel veldig lite grunner noen ganger... gutter får jo mer, hva skal man kalle det, creds da om den er med flere jenter, men en jente derimot om hun er mer flere gutter, eller det trenger jo ikke være noe. Det kan jo bare være guttevenner, så blir den på en måte hengt ut da, for å være kanskje løs eller hore eller alt dette her, fordi dem er venner med flere gutter. Eh, så det er jo på en måte, jeg vil si at det kanskje det temaet som går kanskje mest opp. At det er det som går igjen. Det der også utehenge noen for det å være med andre. Jeg føler ikke at det går så mye sånn på utseende lenger, sånn som det gjorde før.

Nora forklarer at hun som jente ofte opplever netthets på bakgrunn av kjønn. I *Det annet kjønn* beskriver Beauvoir hvordan kvinner blir behandlet veldig annerledes. Kvinnen lever som en annenrangsborger sammenlignet med mannen, og innehar andre kvaliteter. De blir henvist til å være det andre kjønnnet (Beauvoir et al., 2000, s. 14). Nora beskriver episoder hvor hun får andre henvendelser. Dette blir sett på som legitimt av avsender nettopp fordi hun er jente.

Men det var faktisk en gutt fra Drammen som jeg møtte ham på fest og da var jeg sammen med eksen min, også adda han meg på Snap, og på en måte det er ofte ikke noe problem å adde noen på Snap, fordi det er bare hyggelig å bli kjent med noen og det er ofte et litt sånn popularitetstegn at du kan ha mange på Snap og Facebook. Men så sendte han meg stadig Snap om jeg kunne sende nakenbilde og da sa jeg "nei, jeg har kjæreste". Og noen ganger da så svare han sånn "ååh, okei", men mot slutten siden jeg alltid sa nei, for jeg slo jo ikke med kjæresten min, jeg ville jo være med ham, så sa han til slutt "men må han vite det?" "har det egentlig noe å si om du har kjæreste eller ikke?" Og bare ja, det har veldig mye og si, men han skjønnte liksom ikke at jeg ikke ville gå bak ryggen på kjæresten min. Og jeg synes det liksom er så synd at folk tar meg, nå gjelder det jo for alle jenter, da, at de tar oss for sånne folk, at de ikke er lojale eller at det på en måte skal så lite til for at vi er utro mot kjærestene våre, liksom. Det er ganske irriterende!

Nora forklarer at hun er aktiv på nett i forhold til flere av Amnestys saker. Hun har engasjert seg spesielt i voldtektssaken og abortsaken. Hun beskriver at hun har opplevd hets i forbindelse med disse sakene i sosiale medier, særlig i kjølvannet etter at hun har ytret seg. Hun refererer flere scenarioer hvor det er kvinner som blir hetset på andre premisser enn menn, bare fordi de er kvinner. De tradisjonelle kjønnsrollene blir nevnt som årsaker, og det oppleves som ganske krevende å kalle seg feminist på nett, da det er mye hat rettet mot dette. Det er særlig på sosiale medier hvor slike temaer blir omtalt, at hetsingen blir direkte stygg og ufin. Nora forklarer også at hun har opplevd at hun blir hetset dersom hun har avvist noen som har vist sin interesse. Dette kan utarte seg til grove og sjikanerende meldinger.

Siri kommer inn på hvordan praten rundt det å være jente, setter andre premisser for hvordan man kan oppføre seg på nettet, som for eksempel bildedeling. I Butlers teori handler det om det performative og kjønn. Kjønn er noe som er forankret i kulturen, som noe man gjør, og man vokser opp med bestemte forventninger (Scott Sørensen et al., 2008,

s. 280-281). Siri sier at dersom hun som jente poster treningsbilder på Instagram, oppfattes det lett som hun gjør det kun for å vise frem kroppen sin. Dersom en gutt legger ut tilsvarende treningsbilder av kroppen, er det fordi han genuint er interessert i å holde kroppen i god form.

Hvis jenter legger ut treningsbilde så er det for å vise seg frem eller for å virke skikkelig fit og sunn og sånn og, men hvis gutter liksom hele Instagram-profilen består av treningsbilder så er det egentlig helt normalt fordi det er liksom mye mer greit at gutter trener for det er liksom gutter har bare muskler og det er naturlig for de å elske å trene, mens jenter er liksom "Du liker vel ikke egentlig å trene, du vil bare legge ut om det

5.1.5. Stilner

Netthetsing som er relatert til skolehverdagen, kan føre til at vedkommende ikke har lyst til å ytre seg i undervisningssituasjon. Det kan virke inn på hvordan man er i et klasserom i forhold til aktivitet og deltagelse, og at det er lettere å være stille. Man bringes til taushet. Mette forklarer følelsen slik:

presentasjoner også kan...det å stå foran en hel klasse som du egentlig kanskje vet ser litt ned på deg eller ikke har de samme meningene som deg, det kan ofte være ganske hardt og ganske vanskelig. Så det går utover skole også på den måten. Også det når du, bare den stemninga, når du vet at på en måte noen har skrevet noe dritt om det, og du til og med vet hvem det gjelder og de sitter i samme klasserom som deg så er det veldig trykk, trykkenes stemning, på en måte da. At du føler deg veldig hva kaller man det? Ukomfortabel! Så man blir jo veldig usikker og nesten redd for at det kanskje skal komme en kommentar, liksom, eller at noen skal kommentere på det etterpå. At liksom bare "jeg hørte du sa det ordet feil, eller?" Eller at det, eller at det bare er sånn "pynta seg, tror hun er fin, liksom". Det er sånne ting som kanskje kan komme

5.2. Diskurser av personlig netthets mot jenter på videregående skole

5.2.1. Kommunikasjonsdiskurs

I representasjonene av personlig netthets mot jenter på videregående, er ofte tekstene produsert på arenaer som gjør det lettere å uttrykke negativitet. Disse arenaene har ikke de vanlige premissene som finnes i en sosial samhandling eller tale. Sosiale medier fordrer

andre spilleregler. Men det som har skjedd er at den vanlige kommunikasjonen skjer på nettet også, både den negative og den positive. Kommunikasjonen blant unge er noe som skjer over nettet, og derfor har man også der alle slags samtaler. Derfor er det mest av hva Dunkels kaller nettkjærlighet. Dermed kan kanskje også mediepanikken, som Chrichter beskriver, fremstå som ikke så dominerende (Dunkels, 2016, s. 15). I jentenes måte å kommunisere på, kan man se dette. Det brukes mye bilder og emojis, og dermed uttrykker man følelser raskt og med et slags filter, sammenlignet med vanlig kommunikasjon. Dermed kan kanskje nettkjærligheten, som sendes like raskt i det abstrakte, åpne digitale landskapet, balansere ut noe av inntrykket av at det er bare hets på nettet. For det er også mange gode sider, også, og derfor er de unge jentene mye på nettet. Det er ikke slik at alle opplever mest hets når de er på nett. Men at hets eksisterer og er vanlig, kommer også tydelig frem. En av jentene som hadde opplevd mye netthets, forklarer at det er mest gøy å være på sosiale medier, for hun fikk så mye komplimenter og hyggelige kommentarer, ”det var jo mest av det” (Dunkels, 2016, s. 31).

Anonymitsdiskursen over nettet åpner for hetsing, slik det beskrives av respondentene. Det føles lettere å ta hetsingen over nett. Dermed forklarer dette kanskje hvorfor det er en økende tendens til at jenter oppgir at de har opplevelser med netthets. Det at de også oppgir at de er mye mer på disse plattformene hvor netthetsingen oftest skjer, gir en naturlig årsakssammenheng. forklarer de. Respondentene er ikke overrasket over tallene fra Ungdata. Deres forklaringer på hvordan språk og kommunikasjon i sosiale medier gjør det lettere å si negative kommentarer om andre, kan gjenspeile hvordan sosiale medier som diskurs har delvis andre premisser enn en fysisk samtale (Vardheim, 2017).

Først og fremst ser det ut til at personlig netthets mot jenter på videregående skole, skjer i en anonym kontekst. Personlig netthets er utført på bakgrunn av personlige relasjoner, og dermed er det en forlengelse av det virkelige liv som blir overført til nettet. Det er en hetsing som kan få konsekvenser for den som utfører den mot andre, for eksempel i et skolesystem. Hetsingen bør følgelig ikke foregå i det synlige, hvor den kan få konsekvenser. Begrepet anonymitet forklarer Dunkels, handler både om den eksplisitte anonymiseringen som kan gjøres i sosiale medier, men også det at ansiktsløs kommunikasjon gjør en mindre bevisst på mottakers reaksjoner. Dette gir en følelse av anonymitet. Slik kan man forklare at det føles

lettere å sende negative kommentarer, ekskludere eller sende private bilder over nettet. Nettet gjør at det ikke trengs å forholde seg i like stor grad til mottaker. Tekst og bilder forankrer en diskurs som nærmest gjør det lettere å hetse, forklarer de, og det var en av respondentene som så treffende sa at man ikke burde være på disse plattformene dersom man er så redd for å bli hetsa (Dunkels, 2016, s. 41).

Kommunikasjonen foregår i lukka gruppechatter eller på områder av sosiale medier som ikke alle har tilgang til. Informantene forteller at de har et bevisst forhold til hvor synlig mye av kommunikasjon på nettet kan være, og hvor transparent det kan være.

Kommunikasjonsdiskursen kan derfor gi et inntrykk av at de har et bevisst forhold til Habermas sitt offentlighetsperspektiv (Enjolras, 2013). De unge gir uttrykk for at det man ikke burde skrive noe, dersom det ikke kan bli postet på Facebook. Kan det ikke publiseres på et offentlig sted, så er det ikke egnet. Det bør i alle fall helst ikke være synlig for andre hva som blir sagt. I deres diskurs er de klar over at mye av innholdet på nett kan spres videre og gir et avtrykk. Dermed viser de mer kunnskap om hvor mange som kan se for eksempel en Facebook-status dersom den går viralt. På samme måte vet de at kommentarfeltet er et sted der mange er inne og leser. Potensielt kan et kommentarfelt nå mange flere enn det man i utgangspunktet tenker. (Enjolras, 2013, s. 32). De færreste av jentene er nok imidlertid klar over at en ytring er offentlig dersom den lett kan nå 20-30 personer, selv om de til stadighet er inne på at det blir tatt screenshot av innholdet og videresendt til andre mennesker (Elden, 2016).

Kommunikasjonsdiskursen viser hvordan språket er en sentral del av diskursen på nettet for jenter, når det gjelder hetsing. Her er det andre aspekter ved kommunikasjonen.

Meldingsutvekslingene skjer raskt og momentant og kjennetegnes ved at de signaliserer mye, ikke bare ved ren tekst, men også bilder og emojis. Ungdommer etablerer nye diskurser, hvor de gir uttrykk for mye ved hjelp av få tegn, der det også er mulig å signalisere mye følelser. Samtidig byr dette på ofte på misforståelser, og det kan noen ganger være vanskelig å tyde hva andre egentlig mener i en melding. Tiril, som jobber med ungdommene på videregående skole, forteller at en elev kontaktet henne for å spørre om hvorfor hun alltid var så sur. Det viste seg at eleven tolket hennes mailkorrespondanse som sur og tverr, da hun ikke sendte med smiletegn.

Barthes og Hagens forklaringer av denotasjon og konnotasjon aktualiseres i den kommunikative diskursen som ungdommene fører sitt språk i. Det er viktig å se på ungdomsspråket, som forandrer seg, Språket ungdommen bruker, kan være innebære en annen mening enn hva de voksne legger i det. Banneord og skjellsord som brukes av den eldre generasjon, ønsker ungdom ikke å bruke, fordi de ikke relaterer seg til dem. Jentene forklarer at de bruker ordet *hore* som et nedsettende ord på flere nivåer, ikke bare i forhold til slutshaming. Det kan bli brukt med vanlig denotasjon. Samtidig har det også fått andre konnotasjoner. Meningsinnholdet og konnotasjonene har forandret seg, slik at ordet nå har andre betydninger for ungdom, enn hva voksne vanligvis legger i det. Et eksempel er når den ene respondenten forteller at hun bruker ordet om en annen som bare hun er uenig med. En annen fortalte at det også brukes om venner (Barker & Jane, 2016) (Nilsen, 2014). Dette er på samme måte som når ordet *bitch* brukes i uttrykket *bitchen min*, som betyr at man er en venninne, forklarer de. Castells forklarer dette med globalisering. Ungdomskulturer får i enda større grad påvirkning av for eksempel amerikansk ungdomskultur. I dette tilfelle viser det hvordan språk blir internasjonalsert og påvirket. Verden har blitt en "liten verden" (Enjolras, 2013, s. 25).

I kommunikasjonsdiskursen kan man også oppleve og se maktrelasjoner. Språk er makt. I kommunikasjonsdiskursen til netthets er det et gitt faktum at det er et spørsmål om maktrelasjoner (Nilsen, 2014). I kommunikasjonsdiskursen av personlig netthets er det interessant å legge merke til at det ikke bare er menn eller gutter som bruker sin maktrelasjon overfor andre. Det oppgis at det er like ofte jenter som gutter som bruker dette maktkortet. Det er både jenter og gutter som uttrykker at de vet hvordan de skal skape eller opprettholde maktposisjoner gjennom personlig netthets. Her er det dermed vanskelig å konkludere med at det er en gruppe som utsettes for noe, da det er fra begge kjønn det sendes hetsende og krenkende ord. Det er viktig å være klar over at det er både jenter og gutter som sender krenkende innhold til jenter over nett, og det er også like mye andre jenter som skriver nedsettende kommentarer om andres jenters kropp når vi ser på personlig netthets.

Når kommunikasjonen skjer mye over nettet, kan det føles uoversiktlig om hvem som har sett og lest hva, og hvem som har uttrykt hva. Netthetsingen kan føles uoversiktlig og derfor gjøre en utrygg. Det rapporteres at det er lett å føle seg utrygg og usikker dersom man opplever netthets. Det er en av de første konsekvensene på et personlig nivå som informantene oppgir. Videre forteller de om at det i verste fall kan gi psykiske problemer hos den som opplever det. Dette stemmer godt overens med Nilsens beskrivelser av språket, hva slags makt det ligger i det. Den som opplever å bli hetset, kan oppleve det som svært ødeleggende, og det kan gå utover livet (2014, s. 29). Hagens forskning på temaet støtter dette. Også Dunkels forklarer at hun har hatt sitt fokus i forskningen sin på netthat, fordi det har mange konsekvenser for det enkelte individ, men også konsekvenser som smitter over på et større samfunn. Netthets kan gjøre at jenter blir tause i flere situasjoner. Selv om tradisjonell mobbing er forsket på allerede fra tidlig på 60-tallet, er det fortsatt mye å jobbe med. Mobbing er ikke noe som har forsvunnet til tross for et stort fokus på det. Netthets bør være et fokus når det gjelder forskning, fordi netthets kan gi alvorlige konsekvenser for den det gjelder og familien. Videre kan det i et felleskap gi utfordringer. Spørsmålet er om de som har opplevd netthets, klarer hverdagen godt.

5.2.2. Kjønnssdiskurs

Da jeg spurte elvene i Vg3 om det var noen som ville stille til intervju til masteroppgaven min, fortalte jeg blant annet om MeToo-kampanjen på ungdomsskolen, som hadde florert i media. Jeg sa at det var jenter der som ble kalt for "pulbare" når de var 13 år. En gutt rakte opp handa og spurte: "Er det hetsende å bli kalt for pulbar?" og slang på kommentaren "det er jo et kompliment!" Hva gjør kjønnssdiskursen med de unge i denne alderen? Hvordan påvirker slike ord jentenes selvoppfatning? På mange måter handler dette om det lærerne hadde svart til jentene da de fortalte om hendelsene, at "det er bare fordi han liker deg", eller at "Det er bare sånn gutter er" (Fyhn et al., 2019).

Kjønnssdiskursen kommer tydelig frem i representasjonene av personlig netthets hos jentene på videregående. Den dreier seg både om språket, og hvordan innholdet i skjellsordene har betydning i forhold til hvilket kjønn man er. Som forklart ovenfor, har ord som er nedsettende om kvinner brukt, som *fitte*, *hore* og *slut*. Det som er påfallende, er at det er ord som er brukt som skjellsord, men som har noe å gjøre med kjønnnet kvinne å gjøre. Disse

ordene kan man diskutere om hvorvidt har fått andre konnotasjoner, men allikevel er det ikke til å komme unna at dersom feil person ytrer dette om andre jenter, vil det som regel bli oppfattet som svært nedsettende og krenkende. Samme representasjoner kommer frem fra respondentene som de forteller i MeToo-innlegget i Aftenposten (Fyhn et al., 2019) (Beauvoir et al., 2000).

Dermed kommer vi inn på et viktig element innenfor kjønnsdiskursen: Hvordan jentene forteller at det er annerledes for dem å være på nett i forhold til hets, fordi de får oftere kommentarer på utseende. Det ligger en forventning i kjønnsdiskursen hvordan jentene skal se ut, og dersom utseendet er avvikende blir det brukt som et mål, slik som Foucault beskrev i sin kjønnsdiskurs. Det er tydelig en egen kroppsdiskurs som manifesterer seg gjennom disse intervjuene, og det forklares hvordan netthetsingen ofte handler om jentenes utseende, og forventninger til utseende (Scott Sørensen et al., 2008, s. 280-281) (Hagen, 2015, s. 69).

En annen indikator som viser at personlig netthets utarter seg til å være en kjønnsdiskurs, er hvordan hetsen ikke bare fins i ord, men også handler om forventninger til jentenes seksualitet. Representantene forteller at det er status og at guttene får *cred* dersom de har status som *fuckboy*, som er en gutt som har seksuell omgang med mange jenter. Men dersom jentene er aktive, kan de oppleve kjønnsbasert trakassering, som de referer til som slutshaming. Det trenger heller ikke ha spor av sannhet i seg, hvorvidt jenta er aktiv eller ikke. Slutshaming er noe som kan skje med jentene dersom de har vært sammen med andre. Utseendet kan godt være en trigger her, fortelles det. Dette kan handle om forventningen til hvordan en jente skal oppføre seg og utføre sin rolle som jente. Dersom de ikke handler etter forventningene, vil noen bruke dette kortet for å sette dem på plass. Kjønnsrollene er tydelige, samtidig som de ikke er det. Jentene skal ha rett til å være like seksuelt aktive som guttene, og skal slippe å bli hetset for det. Allikevel kan språket brukes mot en jente som er seksuelt aktiv. Hun kan få merkelapper, og blir slutshamet. Og det kan skje uavhengig av seksuell aktivitet. Hagen forteller om hvordan nettobjektivering spiller på "species of shaming", og hvordan jenter skal føle det annerledes enn gutter. Kjønnsdiskursen kan baseres på reduksjon til utseende og salgbarhet, noe som det gir tydelige indikatorer på at jentene må forholde seg til dette, uavhengig om de vil eller ikke (Scott Sørensen et al., 2008).

Foucault forklarer om kjønn og diskurser og hvordan det blir påvirket. Dette handler mye om makt. Dersom jenter på videregående skole opplever det som normalt å motta netthets som innebærer negative ord om den kvinnelige identiteten, seksualitet og kropp, som en daglig ordveksling, hvordan påvirker det diskursen? Hva gjør det med oppfatningen av jenter på videregående skole? Hvordan påvirkes de tankene jentene tenker om seg selv, men og hvordan det er legitimt å omtale og prate til jenter? Man kan undre seg over om historiene som respondentene forteller om deres opplevelse av å være elev på vg3 som russ hadde blitt møtt på samme måte, dersom dette hadde skjedd på et universitet eller på en arbeidsplass? Har kjønnsdiskursen som regjerer i det siste året på en lang utdanning gjennom skolesystemet virkelig andre normer og regler i forhold til resten av samfunnet? Året etter disse jentene er russ, starter de ofte opp på universiteter og høyskoler. Man kan stille spørsmålstegn ved om det hadde vært like stille rundt USN, dersom de kvinnelige studentene hadde opplevd at de skulle stå på linje, hvor i neste omgang at menn skulle plukke ut kvinnene som var vakrest for å få være med i fadderordningen? Eller at dersom en mannlig professor ved USN var uenig med en kvinnelig professor i en sak, var det normalt at han omtalte henne som *hore*? Og at dersom hun rapporterte det inn til ledelsen, ville hun mottatt kommentarer som at "det er bare sånn menn er, de mener ikke noe med det." Hvordan kan jenter på videregående oppleve dette uten at det får nevneverdige reaksjoner? Hadde slike forhold kommet frem på arbeidsplasser, og så å si alle andre institusjoner eller samfunnsarenaer, hadde det sannsynligvis vært mildt sagt krise. I *Regjernings strategi mot hatefulle ytringer* står det at ungdom ikke like ofte opplever hatefulle ytringer, men at det allikevel bør være et fokus på hvordan unge skal håndtere dette dersom de møter det senere (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016). Jeg setter spørsmålstegn ved hvem som har definisjonsmakten, når det gjelder hva som er definert som hatefulle ytringer, og hvorfor da ungdommens fortellinger ikke kommer inn under definisjonen hatefulle ytringer?

5.3. Representasjoner av politisk netthets

I mine funn av hva netthets av jenter på videregående har det dukket frem et skille av netthetstypene, den ene er hva Elza Dunkels omtaler som personlig netthets og den andre er politisk.

5.3.1. Politisk netthets, hatefulle ytringer og hatprat

Begge jentene, Kaja og Hajrah, har førstehånds erfaringer med kategorien *politisk netthets*, som kan være likt begrepsmessig som det regjeringen kaller for *hatefulle ytringer*, men også *hatprat*. Respondentene har ytret seg i det offentlige rom, og har i den sammenheng mottatt netthets, som omfatter andre elementer enn det Dunkels kaller for personlig netthets. Respondentene uttaler at de har ekstreme opplevelser med netthets. Politisk netthets skjer i kjølvannet av at en person har uttrykt seg offentlig i en sak, og deretter opplever hat eller hetsing fra personer han/hun ikke har relasjoner til (Dunkels, 2016, s. 27) (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 22) (Nilsen, 2014, s. 28-39).

Hajrah Arshad hadde en viktig rolle i Fredens Ring. Hun var en initiativtaker til denne markeringen for å støtte jødernes rettigheter. Hun var i mot en radikaliseringsaksjon. 1300 mennesker møtte opp utenfor synagogen i Oslo for å vise sin støtte, og de holdt en fredelig markering. Arshad holdt en tale og hadde en viktig rolle som organisator, sammen med flere venner. Fredens Ring fikk honnør av Fritt Ord. Hajrah opplevde imidlertid ekstremt mye hets i etterkant av denne markeringen, som gjorde at hun valgte å trekke seg fra offentligheten: "...Og for flere profilerte folk så er jo, det er jo på måte en, det er jo et dilemma. Jeg personlig også trakk jo meg fra offentligheten etter, etter at jeg var aktiv i media etter Fredens Ring."

Kaja Hilleren skrev et innlegg i Dagbladet om innvandring, som i ettertid fikk ekstremt mange til å skrive hetsende kommentarer. Hun skriver i artikkelen sin at hun har blitt fortalt at hun burde bli voldtatt. "det jo litt sånn, mer sånn fillekommentar på du er dum og sånn, mens andre ganger så er det sånn "du har ikke blitt voldtatt ser jeg, men ikke kom til media når det skjer" eller "ta deg en tur til Sverige i miniskjørt med en homofil venn" sånne ting". Hun har engasjert seg i et samfunnstema som mange har meninger om, og Kaja forteller at det var helt ekstremt (Hilleren, 2019) (Enjolras, 2013). "Da hadde jeg skrevet kritikk av innvandringspolitikken til Sylvi Listhaug. (ler) så det er jo et ganske sånn hett tema"

Preben Carlsen fra Stortingsgruppa som jobber med å motvirke hatprat og flere aspekter som følger med dette, har også mange svar når det gjelder spesielt politisk netthets av jenter. Ofte kommer politisk netthetsing i kjølvannet av en ytring som i disse tilfellene handlet om politisk ståsted, etnisitet og religion. Typisk kan det være temaer som ofte får mye engasjement i den offentlige sfæren på sosiale medier, og gjerne saker man enten kan være for eller i mot (Enjolras, 2013, s. 30-31). Det som også oftest er tilfelle, er at de som mottar hetsen, ikke har relasjon til den som sender hetsen. Dermed er det ukjente personer som skriver hatefulle kommentarer (Dunkels, 2018). Preben Carlsen forklarer hvordan de i stortingsgruppa også kikket på ulike definisjoner, og hvordan de så behovet for at det fikk en allmenn, vid definisjon.

Det er et godt spørsmål. Netthets generelt, eller netthat generelt har vi brukt litte grann tid på å prøve å få et grep på eller finne en god definisjon på det. Når vi satte i gang dette her, for noe av det første vi fant ut er at det finnes ingen definisjon som de fleste viser til. Og det driver vi og begynte å diskutere, for vi var jo 120 mennesker som kom sammen om denne problemstillingen, ikke sant, og skulle prøve å finne noen løsninger, så det var jo relativt sånn stor materie med folk som skulle håndtere. Veldig gøy, men og vanskelig på sett og vis å få det til å bli konstruktivt. Da var vi ganske enige om vi trenger et felles sted å starte. Dette er det og det. Så da snakket vi med Anine Kjæruf som sitter i Norges Nasjonale Institusjon for menneskerettigheter, tror jeg det heter. Hun er en av de fremste ekspertene, hun er advokat. Hun har vært med på ytringsfrihet i Norge, eller noe sånn. Vi ba henne gi oss en definisjon i utgangspunktet og det ble mer kanskje en betraktning om hva er netthat. Og den er relativt lang så jeg husker ikke ordrett i hodet, men det er egentlig to dimensjoner på det. Det ene er det som går på lovmessige ting og alt som på en måte rammes av en lov i forhold til trakassering og i forhold til trusler og den slags. Det er selvfølgelig ikke innafør, og rett i kategorien netthat. Også er det også de andre litt mer sånn diffuse tingene som kan være ytringer som du blir såret av og synes er vondt og vanskelig, men som kan være langt innenfor liksom ytringsfrihetens grenser. Det er, det er noe som er vanskeligere. Men med vårt fokus da, som handler om at man i enden av dette sitter igjen med et demokratisk problem fordi folk tør ikke å utrykke sine meninger, så har vi vært litt opptatt av å liksom legge det til grunn. Og det har Anine også hjulpet oss med, det med å liksom se på.

5.3.2. Nettbrutalitet

Politisk netthets handler også ofte om stygge kommentarer. Disse beskrives som sårende og vonde å motta. Netthetsingen er ofte beskrevet av respondentene som både så graverende at de faller rett under lovbruddkategori. Direkte trusler og hetsing kan være ulovlige i forhold til flere lovparagrafer. Hagens begreper som er passende under kategorien

nettbrutalitet, er nettrakkassering, nettrusler, ærekrenking og flammning (Hagen, 2015, s. 34-36).

Hun forteller at netthetsing kan de fleste som uttaler seg offentlig oppleve, og det kan handle om alt og ingenting. Det som nevnes som et tema som går igjen, er at det ofte resulterer i stygge kommentarer på etnisitet, religion, kjønn og alder.

Det var jo ikke noe gøy. Jeg fikk mye trusler. Det var veldig mye personangrep mot meg som person, hvordan, hvilken hudfarge jeg hadde og veldig mye som gikk på det at jeg var en kvinne, dum, at jeg var mindreårig. Det var veldig mye og jeg hadde jo voldsalarm i nesten ett år. Ja, så det gjorde jo at jeg trakk meg fra offentligheten for man orker ikke mer. Og det er ikke fordi man er redd, men det er bare fordi man blir så dritt lei. Og det var kommentarer som at jeg skal lage curry av hodet ditt og du er en svart skitten ape og litt sånn, mye usakligheter, da. Veldig mye gikk på angrep på meg som en kvinne og meg som en 17 år gammel jente, da, som uvitende og dum.

Hajrah Arshad har opplevd så graverende netthets at hun har måtte gå med voldsalarm i ett år. Hun forteller at det ikke stoppet ved å kommentarer på nettet, men at personene dukket opp i oppgangen til leiligheten og tok bilder av henne. Hun forteller at hun har fått kommentarer som "jeg skal lage curry av hodet ditt", og "du er en svart, skitten ape". Dessverre forteller hun at denne påkjenningen gjorde at hun ikke orket å være engasjert i samfunnsdebatter eller uttrykke seg offentlig lenger. Hun poengterer at hun ikke trakk seg fordi hun var redd, men fordi hun var så "dritt lei." Hun forteller at hun opplever det som vanskelig å være muslimsk kvinne i den offentlige sfæren.

På lik linje med informantene som har opplevelser med personlig netthets, svarer disse også at hetsingens årsaker kan handle om alt, men at det ofte resulterer i at det kommenteres på kropp og utseende. Det starter med at man har involvert seg i en sak, og at det kommenteres i stor grad på utseende. Kaja Hilleren skrev en kronikk i Dagbladet om innvandring. Innholdet i netthetsingen forklarer hvordan bildet som ble brukt av henne til kronikken hun skrev, ble kommentert om på måter hun ikke hadde forestilt seg.

Ja, spørsmålet er om hun flagrer like mye med håret og smiler like fint da" for at på det bildet så hadde jeg løst hår, også smilte jeg, ikke sant! Så da har de sikkert skrevet

det, på grunn av det! ”Ja, hun er blitt et kjent fjes nå og med puppene ute, hun er nok på menyen.” Jeg hadde på meg en singlet...så det..

Aldershetsing er også noe respondentene rapporterer å ha opplevelser av. De unge blir umyndiggjort ved at man påstår at de er uvitende, fordi de er unge. Kommentarer ble skrevet til blant annet Kaja, som:

”16 år gamle blondiner er jo kjent for å ha svaret på det meste, skal jeg le eller gråte?”, ”det finnes visse typer mennesker i landet vårt som i hvert fall jeg ikke anser som opplyste nok til å bidra med noe fornuftig i samfunnsdebatten. 16 år gamle skolejenter faller ofte inn under den kategorien.” og ”bortskjemte småjenter tror de har livserfaring, var det ikke Grande som ville gi disse små ungene stemmerett? Du er jo bare dum, lille pike, bli nå våt bak øra før du står med et dumt smil etter en teit uttalelse. Blir så fortvila over idiotien bak jenter som deg! Lærer dere ikke hva som skjer rundt oss? Hvor blåøyd er dere?”.

Det hevdes at grunnen til at de uttrykker den type politiske mening eller holdning er at de ikke har levd lenge nok, og derfor er naive og dumme. Hajrad sier at det i tillegg kom hets om at hun var kvinne og ung: *” Eh, veldig mye gikk på angrep på mot meg som en kvinne og meg som en 17 –år gammel jente, da. Som uvitende og dum.”* Dermed er det å være kvinne et tema som er utgangspunkt for hetsing, og også alder. Alder representerer også en form for hierarki, hvor forestillingen handler om at den som er eldst sitter på mest visdom og kunnskap, og slik umyndiggjør den unges stemme, fordi de unge ikke har levd lenge nok til å opparbeide seg samme integritet.

Kaja Hilleren mottok også så graverende hets at det går rett under lovbruddkategorien. Blant annet mottok hun trusler om voldtekt. Da hun ønsket å politianmelde dette, ble hun frarådet det av politibetjenten hun møtte, da det ville visstnok bare forverre saken. I ettertid forteller hun at politiets nettpatrulje fortalte at dette var svært uheldig håndtering av henvendelsen hennes, og sa at hun absolutt skulle ha anmeldt saken.

5.3.3. Hat på nett: anonymitet, publikum, nettets dokumentasjon og det evige avtrykket

Funnene på hva slags sosiale medier som benyttes til å netthetse, skiller seg ut fra mediene som ble brukt mot jentene som opplevde personlig netthets. Den aktøren som blir nevnt oftest, er Facebook, gjennom avisers kommentarfelt på Facebook, statusoppdateringer, Facebook-grupper og personlige meldinger. Kommentarfelter til digitale aviser blir også nevnt. Flere av disse avisene har valgt å stenge kommentarfelt. Dermed er det i disse tilfellene tydelig hvem som er avsender av hetsen. De som har blitt hetset, nevner også at de har opplevelser fra Instagram, og at folk har sendt melding på telefon. Det nevnes også at det fins en nyere og mer sofistikert metode for å netthetse. Det gjøres ved å fabrikkere falske historier på en side, slik at dersom personen søkes opp på Google, vil artikler som er regelrett løgn, dukke opp. I og med at Google krever domfellelse på at nettsiden er falsk før de fjerner den fra et søk, er det litt av en prosess å gå igjennom for å slette falske historier om en selv.

Ved politisk netthets av jentene på videregående er det slik at de som har opplevd hets, ofte ikke kjenner den som utøver hetsen. Begge respondentene forteller om personer som har hetset med fullt navn og bilde gjennom en profil på sosiale medier, og dette er det som skjer oftest. Kaja Hilleren forklarer at den netthetsingen hun har mottatt er gjennom Facebook samt meldinger, og at de som har sendt hets, har navnet sitt synlig. Hun poengterer at elevene ved hennes videregående oftest ikke opererer på denne måten, men at det er godt voksne mennesker som sender hetsen uten noe form for anonymitet.

Den netthetsen man får på Facebook og sånn, altså mesteparten av det jeg har fått er fra godt voksne mennesker, bestemødre og voksne menn og, liksom det er, det var ikke folk på min alder. Det var voksne folk! Så det som liksom, hvis du får av andre ungdommer så det er mer på Instagram og sånne lukkede profiler og... Facebook og Instagram, men det kan jo også skjer på meldinger da. Sånn som mange av de meldingene jeg fikk var jo sånne folk som søkte opp nummeret mitt og sendte meg lange meldinger med "med vennlig hilsen" fullt navn og...

Dette er annerledes enn hvordan de unge er bevisste på hva som ikke skal frem. Hajrad forklarer det slik:

Jeg er jo ungdom jeg og, jeg er 22 år gammel, men jeg fortsatt at liksom at nja det skjer på Snapchat og Instagram, fordi nå er det jo som sagt et par år siden jeg gikk på videregående skole og du henger ikke med de samme folka du, liksom. Men, eh, og

privat og personlig mener jeg at mye av hets skjer veldig mye bak lukkede dører. Eh, ikke i offentligheten. Det er jo fy fy å mobbe og det er jo fy fy å være ekkel mot andre, eh, foran folk. Og at det skjer bak lukkede dører, da. At for gutter også, så er det på en måte den garderobe-praten i en Facebook- gruppe på åtte-ni gutter. Nåde de om den på en måte ser dagslyset, ikke sant. Og det skjer også blant jenter, det er jeg 150% skyldig i, at det skjer. Men at det på en måte...Det er ingen som veit det, det er ingen som skulle ha trodd på det, tror jeg, hvis det hadde blitt kjent for allmennheten at, ja.

5.3.4. Online firestorms, eskalering, ekkokamre, netttroll

Kaja Hilleren opplevde svært mye netthets etter sin artikkel om innvandringspolitikk i Dagbladet. Artikkelen gikk viralt og nådde forumer og arenaer på sosiale medier, så mengden kommentarer var helt voldsom. Hun sier at de til slutt mistet oversikten. Dette kommer inn under kategorien *online firestorm* og *flaming*. Det ble omtalt så mye at flere beklaget seg på offentlige arenaer, i aviser og lignende, til Kaja Hilleren, og sa at på vegne av menneskeheten skammet de seg over hvordan så mange mennesker kunne skrive så stygge ting til en samfunnsengasjert jente. Hun forteller at de stygge kommentarene til slutt nådde nynazistgruppa Vigrid. De tilbød henne å bli brukt i kampanjer for Vigrid, da de mente at hennes utseende passet utmerket til dette. Hun fikk bli med i deres gruppe, eller bli slaktet. *”Og der fikk jeg en invitasjon der det sto at Kaja hadde vært en pryd å hatt på SS-plakatene våre med sitt nordiske utseende. Og vi hadde vært beæret og sånn, også sto det til slutt bli med i frihetskampen eller bli slaktet som fortjent.”*

Selv om Kaja forteller at hun ikke har latt seg stoppe etter en online firestorm på nettet, betyr det ikke at alle mennesker hadde levd like godt med så mye hatefullt språk. Hun forteller hvordan foreldrene har støttet henne og hjulpet henne å se hvor dumt det hele er.

På samme måte som personlig netthets kan få den som opplever det, til å bli taus, snakker intervjuobjektene om hvordan det også kan ha konsekvenser for samfunnsdebatten, at grupper av mennesker ikke høres.

Altså jeg vil jo si at det kan jo bli det når jeg faktisk, som jeg ser inni Dagbladet, når fordi ofte da, så går jo hetsen på jenter og det går jo enda mer hvis det er hvis jeg hadde gått med Hijab, så kan du tenke deg hvor mye hets jeg hadde fått da! Og det er jo veldig trist hvis det bare skal være sånn at den gode majoriteten i et samfunn skal kunne ytre seg, mens de som er i minoritet da, og nå er jo ikke kvinner i minoritet på

en måte, men hvis de ikke skal få si sin stemme fordi de får så masse hets da, så er jo det egentlig mener jeg det er på en måte farlig! For det er jo så viktig i et godt samfunn at alle stemmer blir hørt!

Preben Carlsen forteller hvordan ting har en tendens til å eskalere, og at etter hvert kan det ende med at det blir et demokratisk problem, fordi det ender med at mange ikke har lyst til å utrykke seg offentlig:

liksom gruppedynamikken for det er veldig ofte sånn at det blir en veldig hatsk bevegelse mot enkeltindivider og veldig mange som uttrykker, og det er sånn man går i flokk greie. Og det gjør at menneskene som mottar dette opplever det veldig, veldig tøft. For det kommer liksom sånn i bølger. Og det gjør at det begrenser seg i meningsutvekslingen i ettertid da. Og da sitter man igjen med en demokratisk utfordring.

5.4. Diskurser i politisk netthets mot jenter på videregående

Mine funn av politisk netthets av jenter på videregående skole, kan gjerne komme inn i definisjonene hatprat, hatefulle ytringer og netthet. Gjennom representasjonene av politisk netthets mot jenter på videregående, har det utartet seg flere diskurser som det er interessant å se på; offentlighetsdiskursen, ekkokammerdiskurs, kjønnsdiskurs. Castells nettverksamfunnet er treffende når det gjelder dette, og viser til at det er uendelig med diskurser (Enjolras, 2013, s. 25). Det er i mediepanikken Chricther forklarer at det er nye maktforhold som etableres (Dunkels, 2016).

5.4.1. Objektiviseringsdiskurs

Body-shaming er også noe kvinner i samfunnet generelt opplever, dersom de har utrykt seg om noe i offentligheten, eller har en rolle i offentligheten. Samfunnsvitenskapelig institutt har gjort kvantitativ forskning på området, og deres tall viser at det er en marginal forskjell på hets blant kvinner og menn, men at menn oppgir at de opplever en annen form for hets dersom de uttrykker seg offentlig (Nadim et al., 2016). Kvinnene får hets på utseende og kommentarer på kjønn, mens menn oppgir at de får hets som handler om meningen de har uttrykt. Jentene som har opplevd politisk netthets forteller om hvordan det er utseende og kjønn som får mye fokus. Nettobjektiviseringen reduserer jentene til å handle om kjønn og

kjønnsnormative forventninger. Det kan også hetses om utseende, og ikke handle om hva de ytrer seg om. Interseksjonalitet kommer også tydelig frem som et element, da de forteller at det er enda verre hets dersom man i tillegg tilhører en annen religion eller har en annen etnisitet. Alder blir også en kategori som brukes i politisk netthets, og dermed er dette enda en faktor å tenke på.

5.4.2. Offentlighetsdiskursen

I representasjonene som fremkommer i forhold til offentlighetsdiskursen og politisk netthets av jenter, kan man undre seg over om menneskene som ytrer så hatefulle ytringer at internett er virkelig og at det er mennesker som mottar meldingene? Offentlighetsdiskursen i kombinasjon med kan være nettet føles abstrakte og uvirkelig. Ytringene er lite nære for brukeren, og føles anonymt, som Dunkels beskriver (Dunkels, 2016, s. 41). Det kan argumenteres for at teksten i disse tilfellene oppleves som annerledes, når den som sender teksten, ikke møter sin mottaker ansikt til ansikt. Dermed faller mye av det normative uttrykksregisteret bort. Preben Carlsen redegjør for hvordan hetsingen gjøres eksplisitt gjennom sosiale medie-profiler, og man kan undres om avsender forstår hvor stort publikum nettet har. Det kan være tvilsomt om vedkommende forstår det evige avtrykket og nettets dokumentasjon. Et av funnene om hvem som utfører hetsen, er at de gjerne gjør dette med fullt navn gjennom sosiale medier. Dermed er ikke anonymitet en forklarende årsak som ville gjort det lettere å hetse. Det er ikke uvanlig at det hetses med fullt navn, bilde og beskrivende personlig informasjon. Preben Carlsen forteller om en episode:

Men jeg snakket om en som heter Oda Rygg, som var ansvarlig for kommentarfeltene for Dagbladet i mange år, hun satt jo å modererte det og gikk inn i gruppe-diskusjoner og sånn. Og hun da fikk jo høre det ganske ofte selv, som hun sa. Og hun nevnte da at den viktigste årsaken er at folk skjønner ikke at internett er på ordentlig. Så det er liksom, alt er lov på nett. Og når hun da sitter og får liksom melding, og hva var det hun sa for noe? "Hadde du ikke vært så feit, så skulle jeg voldtatt deg!" Åpent med Facebook-profilen med en fyr som hadde en god jobb og var avbildet med hele familien sin, ikke sant. Da er det ett eller annet som skurrer der, og den innsikten da at, nei, men alt er lov på nett! Og grunnen til det tror jeg er at det er noe med den mellommenneskelige relasjonen, ikke sant, og empatibiten og den refleks som kommer opp som gjør at man oppfører seg på en relativt anstendig måte, den føler du ikke når du er på nett. Og da kan det tidvis gå litt sånn galt av sted. Oftere og oftere, har jeg inntrykk av, så det er også en sånn ting man må se hvordan

kan man på en måte erstatte den empati-refleksen digitalt da. Det er viktig for å få dette her ned, tror jeg

Kaja Hilleren forteller også hvordan sosiale medier og nettet ikke føles som offentlighet for brukerne. Det ser ut til at nettrollene ikke forstår at det er så synlig, det som skrives?

”Og det er liksom så helt sykt liksom at på en måte, jeg vet ikke jeg, at på en måte kanskje ikke voksne mennesker tenker at det de skriver på nettet faktisk ikke frem til personer, eller hva de? (ler)...”

I dokumentet Det norske mediemangfoldet – en styrket mediepolitikk for borgerne står det:

Dagbladet la i 2016 ned kommentarfeltet på egne sider på internett og flyttet debatten over på Facebook. En viktig del av begrunnelsen for beslutningen var at aktiviteten i kommentarfeltene var blitt liten sammenlignet med Dagbladets kontoer på sosiale medier. En konsekvens av beslutningen er at Dagbladet har gitt fra seg noe av kontrollen over debatten i Dagbladet Meninger til Facebook. (Åmås, 2017, s. 109)

I digitaliseringen får ytringsfriheten kanskje en enda viktigere posisjon, da alles stemmer kan bli hørt. Det er mange arenaer som er demokratiske ved sosiale medier, da det ikke nødvendigvis har noe form for hierarki til hvem som har lov til å ytre seg. Alle kan ytre seg, og det kan ytres med fullt navn eller anonymt. Hvem er ansvarlige for det forkastelige som skjer på nett og med mange mennesker? Hvorfor kan denne virkeligheten som skapes og forsterkes, forklare fenomener som netthets? Internett har utvilsomt revolusjonert måten vi kommuniserer på, og verden har blitt mindre. Hvem skal avgjøre hvorvidt det bør eksistere områder hvor man kan uttrykke seg på Internett anonymt? Det kan gi fordeler i visse tilfeller, men oftest har det vist seg å gi uheldige virkninger. Respondentene i intervjuene forteller at de opplever de unge som virkelig klare over nettets transparens, og at de derfor hetser i lukkede grupper. Men er det slik at godt voksne brukere ikke forstår hvor mange som kan se det de skriver?

5.4.3. Ekkokammerdiskurs

Det er i kjølvannet av deres delaktighet i det offentlighetsdiskursen vi møter ekkokammerdiskursen. Det oppstår gjerne en debatt, og på denne arenaen finnes det da mennesker som ikke klarer å beherske seg. Elza Dunkels har forsket på hvem det er som er netthaterne, og hun påpeker at når det gjelder politisk netthat, er det ofte er det helt vanlige

mennesker, som kanskje bare føler noe der og da. Det trenger ikke være mennesker som fremstår som de tristeste sjelene, som i for eksempel programmet Trolljegerne på Tv3. Der avsløres at det er mennesker med særdeles dårlige sosiokulturelle kår som hetser. Nei, Elza Dunkels forklarer at det stort sett er ganske alminnelige mennesker, som kanskje kjeder seg eller bare ikke tenker over at det kan nåes. Det er kanskje slik at nettet er en abstrakt diskurs som menneskene som ikke vet hvordan man skal oppføre seg, bruker til å lette en dårlig sinnsstemning en dag. Dagbladet advarte blant annet Kaja Hilleren om dette, da hun skulle publisere sitt innlegg. De sa at det er mange som har sommerferie og sitter hjemme og kjeder seg, så hun måtte regne med at det kom til å komme en del stygge kommentarer:

også det var jo sånn at Dagbladet, de advarte meg jo før artikkelen ble publisert, fordi den ble jo publisert midt i sommerferien. Så det er jo litt sånn da kan folk sitte hjemme og kjede seg litt og ha noe å hisse seg opp over, så de an, de sa jo det at du kommer nok til å få ganske mye hets. Så de sa i fra om det på forhånd, så jeg regna jo på en måte med det, men det er jo, det var på en måte den første store artikkelen jeg hadde som virkelig engasjerte så mange, altså, så det var ganske sykt.

I en ekkokammerdiskurs kan det være interessant å se på hvilket språk som blir brukt om personer noen misliker. Så kan man se at denne forsterkningseffekten bare skaper mer og mer ekstreme holdninger. Jo mer man leser stygge meldinger, jo lettere blir det å skrive stygge meldinger om brukeren. Ekkokamrene sørger for at de hatefulle ytringene blir normalisert og presset til det ytterste. For å synes i et kommentarfelt på over tohundre meldinger kreves det ordentlig stygt språk for å få gehør.

”Det er så sammensatt, ikke sant. Dette handler jo om alt fra hvordan man bevilger ressurser til politiet sånn at de har midler til å prioriterer de anmeldelsene de får inn. Det vil jo gjøre at flere anmelder og sånn. Så det tror jeg er viktig. Men jeg tror også det er utrolig viktig å jobbe opp i mot tech-plattformene, som jeg mener er en ekstremt viktig del av problemet her. Forretningsmodellen til Google og Facebook de er skrudd på en måte som gjør at jo mer engasjement og trafikk det er der inne, jo mer penger tjener de, for det er marketing selskaper. Det er ikke et medieplattformselskap, det er et marketing plattform. Og når det er forretningsmodellen, og du ser da at de jobber med sånn Broad Tracking da, som metoden, så sitter de og følger med på bruker-adferden også skruer de om på algoritmene avhengig av hva som gir mest trafikk. Og mer bruker-adferd, okei – vi

skruer mer i en retning. Og hva er det som gir mer engasjement og trafikk? Jo, det er liksom drøye ytringer som da stedkommer masse delinger og masse motstand og holder på, ikke sant. Og der har du det, for de har ikke noe etiske perspektiver i arbeidet i å skru disse algoritmene til. Så lenge de får fortsette med det, så har man en kjempe utfordring. Så det, det er døds viktig

5.4.4. Personifiseringsdiskurs

Den digitaliserte hverdagen til ungdom er, som nevnt, forankret i sosiale medier. Det er plattformer som ofte er gratis, og kan lastes ned. Sosiale medier, som Facebook, Instagram og Snapchat, er ikke nøytrale medier, som er gratis av noble årsaker, men har en businessmodell som profittskapende ved deres reklamekonsepter. Brukerne av disse programmene får reklame som er skreddersydd deres behov, og cookies fra søkemotorer og andre digitale plattformer gir informasjon om hva brukeren søker etter, og er interessert i. Det er mye informasjon å hente i såkalte BigData, og det er slik de sosiale mediene tjener sine penger. Ofte kan unge oppleve det som snilt av selskapene å ikke ta betalt for å få bruke deres tjenester, og de tar gladelig i mot litt reklame som kompensasjon. Alle brukere får personifisert sine opplevelser når de er på disse plattformene. Slik kunne jeg få for eksempel reklame for barnevogn da jeg gikk gravid, mens en elev får de nye Adidias-skoene som de tidligere har klikket seg inn på i sin feed. Det samme gjelder nyhetsmedier, som selger inn artiklene sine til brukerne gjennom sosiale medier i forhold til hva disse tidligere har klikket på. Dette er algoritmer som leser brukerens mønster i hva som man liker, og disse sørger for at brukeren får mer av hva man allerede liker. I intervjuet med Preben Carlsen fortalte han om hvordan disse områdene jobbes med i sitt arbeid mot å bekjempe netthets, fordi det forklarer hvorfor og hvordan ekkokamre oppstår:

Og jeg tror også at det er utrolig viktig å lære opp oppvoksende generasjonen til å tenke kritisk. Bruke skoleverket og de arenaene man faktisk har til å, så de forstår hva slags verden de vokser opp i. For hvis du ser nå da, når man snakker om første-generasjons internettfolk som har vokst opp, også har de nå veldig integritet og er opptatt av samfunnsutfordringer og klima og sånt og det er jo kjempe bra. Men det finnes ingen forskning på den generasjonen som vokser opp nå som er den første som har vokst opp i personifiserings-land.

Nå er det jo sånn at hvis man bestemmer seg for å mene at kvinner er et underdanig kjønn, så finnes det jo garantert noe fake news artikler som kan dokumentere det, og det passer godt inn i min virkelighet. Og når jeg leser den type stoff, så får jeg mer av den type stoff og til slutt så tror jeg jo at det er sant. Også klynger jeg meg til det i alle

mulige sammenhenger og sier at mainstream media og alt annet det er liksom bullshit. Så den der alternative facts biten i kombi med personifisering gjennom algoritmer da, det er veldig, veldig skummelt synes jeg. Og utrolig viktig å ha et helt annet fokus på for folk flest vet ikke om det er i det hele tatt.”

I første omgang tenker man kanskje på Internett og alle dets web-områder og sosiale medier, men digitalisering innebærer en fremtidsutsikt som er annerledes enn den vi kjenner til i dag. Store deler av infrastrukturen i vestlige samfunn er eller er på vei til å bli digitalisert, og det gjelder også større industrier. Sosiale mediers hovedkonsept er spådd inn i for eksempel stålindustrien, som en god struktur for å finne tilbud og etterspørsel. Flere yrker som i dag finnes, kan bli erstattet med kunstig intelligens, og det er vanskelig å si hvor raskt utviklingen vil skje. Digitaliseringens hovedmål kan blant annet være å gjøre noe mer effektivt. I og med at utviklingen skjer raskt, er det viktig å påpeke at ikke alle aspekter kan være perfekte, men at det også kan følge med noen negative sider. Områder som blir ført over til nett kan være politikk. For eksempel den amerikanske valgkampanjen i 2015-2016, hvor det i ettertid ble avslørt, hvordan Trump brukte Cambridge Analytics informasjon fra 50 millioner Facebook-brukere. På grunnlag av big data sendte man politisk reklame til riktig tidspunkt til velgerne. På mange måter kan det tyde på at mer og mer makt i samfunnet trekkes til de som kan benytte seg av f.eks. big data. Gigantiske IT-selskaper som kan IT, står plutselig oppe i en viktig debatt om så store etiske problemstillinger, at man kan undre seg, om det bør være deres ansvarsområde å vurdere hva som er rett og galt. Tracking cookies og personlig basert reklame kan gjøre at Internett ikke gjør verden til mennesket større, men heller tvert om. Algoritmene er programmert til at man får mer av hva man allerede har klikket på av saker, og dermed gir dette en bekreftelse av vår allerede eksisterende virkelighet.

Dersom virkeligheten forsterkes av vår bruk av Internett, og bekrefter enda mer vår egen tankegang, kan man kanskje påstå at avisers rolle har gått fra å opplyse og informere uten å ha mange bakenforliggende agendaer, til å bli en aktør som kun overlever og tjener penger på antall klikk på artikler. Cookies følger klikkene som gjøres, dermed må overskrifter benyttes som agn. Hva slags virkelighet havner vi i? På mange måter kan man påstå at menneskers verdens blir både større ved bruk av Internett, men allikevel snevrere og mindre

på grunn av informasjonen, som blir så personlig skreddersydd til hver bruker. Holdninger og meninger blir sporet i sosiale medier, og informasjonen og nyhetsbildene man allerede har klikket inn på, gir brukeren mer av det samme. Det er slik de tjener penger ved ett klikk.

Dersom man får ferdig skreddersydd og vinklet informasjon dag etter dag, hva slags konsekvenser får dette? Tanker og holdninger som tidligere ville ha vanskelig med å forplante seg og slå rot i et samfunn, finner nå bekreftelser og likesinnede. Det gjør det lettere å finne tilhørighet og fellesskap, til tross for at det tidligere ville vært for snevert. Egne sider hvor man kan ha en nisje-interesser av forskjellige slag, kan man finne på Internett. Man kan imidlertid argumentere for at Internett åpner opp for et slags anarki, da det er vanskelig å kontrollere. Spørsmål kan stilles om hvem som har ansvar når hele konseptet visker ut nasjonale grenser. De største aktørene er til dels utilgjengelige, og arenaene er såpass store at det er utfordrende å ta tak hvis det er noe som skjer. Er det viktig at nasjoner setter grenser for hvordan de ønsker å ha det? Siden det er profitt som rår, viskes de moralske og etiske grensene for hva som blir viktig i et samfunn. De store IT-aktørenes mål er å tjene penger, men man kan spørre på bekostning av hva? (Åmås, 2017, s. 66-74).

6. Konklusjon

I min masteroppgave, som handler om netthets av jenter på videregående skole, har jeg sett på hvordan det har kommet frem et skille mellom to typer netthets av jenter. Den ene kategorien er personlig netthets mot jenter, og den andre er politisk netthets mot jenter.

Temaet netthets mot jenter har vært et betent område å ha en klar stemme på når det gjelder kjønn og samfunnet. Det trenger ikke nødvendigvis være et fasitsvar i masteroppgaven slik den er laget, men allikevel har jeg kommet frem til at jeg har tatt et standpunkt om netthets mot jenter. Selv om jenter ikke er en marginalisert gruppe, synes jeg at den type hetsingen som dreier seg om hets basert på nedsettende ord om jenter, burde vært fanget opp av lovverket i straffeloven, slik Amnesty har jobbet for. Det ville, tror jeg, gjort noe med holdningene over hele linja, og vært et viktig signal.

En av definisjonene på diskriminerende ytringer er slik:

De aller fleste ytringer er tillatte i Norge, og ytringsfrihet er et avgjørende prinsipp i norsk lovgivning. Men denne er ikke absolutt. Det er straffbart å komme med grove hatefulle eller diskriminerende ytringer mot enkeltpersoner. Dette er lovfestet i straffeloven §185, som dermed begrenser ytringsfriheten (Grunnloven §100) Straffeloven 185 inneholder ikke forbud mot ytringer med et kjønnsdiskriminerende innhold. Hvorvidt det skulle innføres et forbud mot kjønnsdiskriminerende ytringer i straffelov 185 har vært diskutert, men har blitt avvist blant annet med begrunnelsen at kvinner ikke er en minoritetsgruppe og at bestemmelsen burde begrenses til utsatte minoritetsgrupper med et særlig behov for vern. ”(Bangstad & Strand, 2019)

Etter å ha forsket på temaet netthets mot jenter på videregående synes jeg det skal legges til kjønn som et diskrimineringsgrunnlagene i Straffelovens paragraf 185. Det er viktig med ytringsfrihet og debatt i et samfunn, og alle stemmer skal høres. Når netthetsen, som så ofte rammer jenter og kvinner, handler om kjønn og inneholder svært nedsettende ord, hadde det vært et viktig signal fra instanser som har en maktposisjon til å gjøre noe, om de endret loven på dette punktet.

Spesielt når det handler om politisk netthets av jenter og kvinner, er det ingen grunn til at dette ikke skulle være regelrett ulovlig. Dersom man kikker på skolereglener, og

menneskerettigheter i forhold til diskriminering, er kjønn nevnt på begge områder. Samtidig har disse mindre betydning i det dagligdagse livet til mennesker, og det er vanskeligere å få gehør på disse områdene.

Politisk netthets mot jenter på videregående skole har vist seg å være særdeles stygt, fordi det er ren hatretorikk som blir utført av mennesker, som jentene ikke har relasjon til. Det handler ofte om seksuell krenkende kommentarer, utseende, trusler om voldtekt og vold. Denne tendensen med hatefulle ytringer av verste sort kan forklares med personifisering av nettet, med henholdsvis algoritmer og en forsterkning av ens egen virkelighet. Språket brukes som en grense, som blir flyttet og forsterket, og i disse mediene, hvor kommentarene eskalerer og når nye høyder, forklares det med ekkokamre.

Det finnes elementer av netthets mot jenter som handler om personlig netthat, og som har andre elementer over seg. Men også i denne delen av samfunnet bør det gjøres bevisst på hvor nedsettende og uheldige slike ord. Og at det kan ha konsekvenser for hva slags holdninger og verdier denne diskursen kan gi til og om unge jenter. Ellers må vi voksne bare bli vant med at dette er ord som har nye konnotasjoner for de som bruker det, og at språket er i en endring.

Personlig netthets mot jenter blir både utført av jenter og gutter, og gjerne personer som er i samme aldersgruppe, i lukkede grupper og som har en relasjon til den det utføres hets mot. Innholdet i netthetsingen går ofte på utseende, seksuell adferd og forventninger til hvordan jenter skal oppføre seg. Hetsen inneholder gjerne krenkende ord om det kvinnelige kjønn, som blant annet "hore", "bitch" og "slut". Personlig netthets mot jenter på videregående skole handler også om seksuell trakassering, bildedeling og sending av uønskede nakenbilder, samt kroppsfixering og trakassering på utseende. Denne kjønnsdiskursen viser hvordan jenter opplever netthetsing på nett, med et så tydelig preg av at de er "det andre kjønn". Særlig kommer stadig nye hendelser i kontekst med russefeiring. Dette viser at det kanskje er på tide med en MeToo-bevegelse hos jentene i denne aldersgruppa?

Når det gjelder personlig netthets av jenter på videregående skole, har det i april 2019 kommet et motstykke til tendensen av sexismen, som mange unge jenter opplever i

russetiden, nemlig feministruss i regi av Rød Ungdom. De har satt i gang en kampanje hvor jenter kan signere seg på en aksjon, som de kaller feministruss. De referer til samme opplevelser som respondentene i denne oppgaven, hvor det blir nevnt påmeldingskjemaer, at unge jenter ikke er pene nok til å få være med på bussen, russesanger og seksuell trakassering. Det er allerede mange jenter som har meldt seg på, så kanskje dette er en start på å forandre en diskurs?

Hvordan de voksne har forholdt seg til MeToo i media, kan sende mange blandede signaler, som kan komme tilbake etter ett år har gått etter å ha seksuelt trakassert unge jenter. Eller Navarsete, som har fått tekstmeldinger med svært krenkende språk, hva signaliseres det til ungdommer når de voksne sender slike meldinger? Det er et tankekors at det hovedsakelig er voksne som skaper online firestorm, etter at noen har uttalt seg i media.

Elza Dunkels skriver at ulike nettstrategier for unge kan være vanskelig, da det er et like stort problem blant voksne. Netthets blant voksne er ofte enda tydeligere. En ting er dersom de er uenige politisk, og saklig forklarer hvorfor de er uenige. Men når det ene og alene går over i hetsende meldinger med trusler og nedsettende kommentarer, er det ikke greit (Dunkels, 2016, s. 88-89). I og med at politisk netthets ofte er utført av voksne mennesker, og hetsing er så transparent og synlig, kan dette være en viktig innfallsvinkel når det gjelder oppdragelse av unge. Dersom de voksne skal være gode forbilder, og de unge ser hvordan det er legitimt å hetse kvinnelige politikere i media, kan man lure på hva som kom først, høna eller egget.

Innledningsvis tok oppgaven for seg flere nyhetssaker og undersøkelser som har satt netthets av kvinner på agendaen, men det finnes også nyheter som viser at det ikke skal lønne seg å være hatefull på nett. Dette illustreres i saken om samfunnsdebattant Sumaya Jirde Ali, som har vært utsatt for svært mye netthets. Hun har også tidligere vært representant for Stopp Hatprat ,og begge informantene i oppgaven nevner at Sumaya hadde opplevd ekstremt mye hets.

”Og ei jente som jeg kjenner, jeg vet ikke om du har hørt om hun, jeg, Sumaya? Vi var sånn Stopp Hatprat-ambassadører sammen, så jeg kjenner hun litt fra det! Og hun har jo fått helt sånn syke kommentarer. Og hun måtte jo også en periode begynne å gå med voldsalarm og liksom sånne helt, det skal jo ikke være mulig, liksom! For hun

fikk jo da hets fra begge sider, både da fra veldig konservative muslimer, men også fra nordmenn, ikke sant! Så hun fikk liksom, fra begge sider. Så det har jo, det har jo fått ganske store konsekvenser for hun, det har jo vært flere ganger hvor hun har liksom "nei nå må jeg logge meg av Facebook, nå må jeg bare ligge i senga, nå... Så det kan påvirke en person ganske mye psykisk!"

Sumaya vant nylig en sak i Bergen tingrett etter å ha blitt mottatt grovt sjikanerende meldinger av en 70 år gammel kvinne, som ble dømt til 24 dagers betinget fengsel og ble bøtelagt. Sumaya uttaler at hun er glad for at retten har tatt saken alvorlig, da hun ble kalt *kakerlakk*, og sa at det aldri må lønne seg å være hatefull (NTB, 2018) (Budalen, 2019).

Som en videre forskning på temaet hadde det vært interessant å se på hvordan netthets mot gutter på videregående skole oppleves, og hvilke former den tar. I mitt intervjumateriale kommer det frem tydelige stigmaer blant jentene, og hvordan de ser på guttene, og hvordan de er i forhold til netthets. Gutter blir beskrevet som mindre følsomme for stygge kommentarer. De skal ta konflikter mer direkte, og er mindre slemme mot hverandre. Informantene forteller også at de tror de også er stygge mot hverandre på nettet, og at de også opplever kroppspress og utseendefokus. En av respondentene forteller om en tendens utsprunget fra sjekke-appen Tinder, eller appen som de forklarer brukes til å arrangere møter for å ha sex. Det er jenter der som ikke vil møte gutter eller menn som er under 1.80. Det føles for lavt og er ikke attraktivt, forteller de. Er det slik at det er kun høye menn som skal ut på sjekke markedet?

Den andre årsaken til at det hadde vært spennende å forske på netthets mot gutter på videregående skole, handler om språket som brukes i undersøkelsene for å avdekke netthets. Dersom det er en økende tendens til at jenter oppgir oftere at de blir netthetset i ulike undersøkelser, er det andre forskere som har stilt spørsmålstegn ved hvordan spørsmålene har blitt formulert. Er det slik at nyansene av ordvalgene som er stilt i undersøkelsene, gjør det lettere for jenter å få svare på en spesiell måte, mens guttene i denne aldersgruppen ikke relaterer seg til ordvalgene? Henriette Simonsen, som forsker på mobbing, mener at guttene i aldersgruppa på videregående også sliter like mye med hva

man ofte definerer som typisk jentemobbing, bare at det håndteres forskjellig, og at spørsmålene som blir stilt i undersøkelsene, ikke treffer når det gjelder valg av ord, da ordvalgene ofte er basert på følelser. Således hevder hun at det finnes en del mørketall når det gjelder guttene, og at det dermed egentlig er et noe skjevt bilde som blir presentert i de store undersøkelsene (Simonsen, 2016).

Det at netthetsing har blitt et økende problem generelt, har gjort at flere aktører har startet forskjellige tiltak. I Europa har det kommet et prosjekt som heter My Country talks, som er et ønske om at folk med ulike meninger skal møtes ansikt til ansikt å ha debatt på vanlig vis, og ikke over skjerm og er et anti-polariseringsprosjekt. Den norske varianten av dette er i regi av Morgenbladet, NRK, Dagens Næringsliv og Fagbladet og heter *Hele Norge Snakker*. Her skal det inviteres mennesker til samtaler for å redde den offentlige samtalen, den 25.mai 2019. Det blir beskrevet som et demokrati-prosjekt. Personene som skal være med, må svare på en kort undersøkelse, hvor de oppgir hvilke ståsteder de har på typiske betente politiske temaer, og i regi av Hele Norge Snakker skal de bli plassert i par hvor de vet deltakerne er uenige. Her er målet å ha en samtale hvor man gir tilbakemeldinger som man normalt ville gitt i en hel vanlig diskusjon og samtale som ikke var over en skjerm. Dermed er målet at samtalen skal følge Habermas kommunikative handling, og at samtalen vil være sivilisert. Målet er at debatten skal bære preg av forståelse og toleranse, og dette tiltaket gjøres fordi de har sett seg lei av netthets (Haram, 2019). Dermed kan man konkludere med at netthets er et samfunnsproblem som angår alle.

7. Referanser

- Bang, T. (2003). *Medier og kommunikasjon*. Oslo: Abstrakt forl.
- Bangstad, S. & Strand, V. B. (2019). Diskriminerende ytringer. Hentet 02.18 fra https://snl.no/diskriminerende_ytringer
- Barker, C. & Jane, E. A. (2016). *Cultural studies : theory and practice*. Los Angeles: SAGE.
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2016). *Regjeringens strategi mot hafeulle ytringer 2016-2020*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-strategi-mot-hatefulle-ytringer-2016---2020/id2520975/>
- Beauvoir, S. d., Moi, T. & Christensen, B. (2000). *Det annet kjønn*. Oslo: Pax.
- Berkaak, O. A. & Frønes, I. (2005). *Tegn, tekst og samfunn*. Oslo: Abstrakt forl.
- Brække, J. (2018, 04.13). Flykter fra nettdebatt. *Klassekampen*. Hentet fra <https://www.klassekampen.no/article/20180413/ARTICLE/180419903>
- Budalen, A. (2019). 70-åring dømt for hets av samfunnsdebattant: – Det skal ikke lønne seg å være hatefull. Hentet 03.18 fra https://www.nrk.no/nordland/70-arving-domt-for-hets-av-samfunnsdebattant_-det-skal-ikke-lonne-seg-a-vaere-hatefull-1.14447614
- Dunkels, E. (2016). *Nätmobbing, näthat og nätkärlek: Kunskap og strageier för en bättre vardag på nätet*. Stockholm: Gothia Fortbildning AB.
- Dunkels, E. (2018). *Vad gör unga på nätet?* (3. utg.). Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Elden, J. C. (2016). Offentlig handling. Hentet 01.16 2016 fra https://snl.no/offentlig_handling
- Enjolras, B. (2013). *Liker - liker ikke : sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Fretheim, A. (2018, 01.01). Generasjon snøfnugg: Ikke kall oss for snøfnugg, vi blir syke av det! Hentet fra https://www.aftenposten.no/viten/i/WLqLxr/Generasjon-snofnugg-Ikke-kall-oss-for-snofnugg_-vi-blir-syke-av-det--Atle-Fretheim
- Fyhn, E., Aure, E. & Baklund, E. (2019, 03.05). «Billig» og «pulbar» – #metoo kom aldri til skolegården: Si ;D-innlegg: For oss spiller det ingen rolle hva de voksne mener guttene legger i disse kommentarene. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/e1VOPQ/Billig-og-pulbar--metoo-kom-aldri-til-skolegarden>
- Gripsrud, J. (2011). *Mediekultur, mediesamfunn* (4. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Grue, J. (2018). Diskursanalyse. Hentet 06.12 fra <https://snl.no/diskursanalyse>
- Habermas, J., Smith, J.-A. & Smith, J.-H. (1999). *Kommunikasjon, handling, moral og rett*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Hagen, A. L. (2015). *Meningers mot : netthat og ytringsfrihet i Norge*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Haram, I. V. (2019). Samarbeider om demokrati-prosjekt: kan den offentlige samtale reddes? Hentet 03.28 2019 fra https://www.nrk.no/ostlandssendingen/_hele-norge-snakker_-gar-av-stabelen-25.-mai-1.14462184
- Hilleren, K. (2019). Jeg har blitt fortalt at jeg burde bli voldtatt: Netthets innskrenker ytringsfriheten. Hentet 01.19 fra <https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/Eo8xzl/Jeg-blir-fortalt-at-jeg-burde-blitt-voldtatt--Kaja-Hilleren>
- Holter, H. & Kalleberg, R. (1996). *Kvalitative metoder i samfunnsforskning* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.

- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Johansen, S. L. & Goveia, I. C. (2015). *Barns liv og lek med medier*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Katja, R., Lea, S. & Bruno, S. F. (2016). Digital Social Norm Enforcement: Online Firestorms in Social Media. *PLoS ONE*, 11(6), e0155923. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0155923>
- Kowalski, R. M., Limber, S. P. & Agatston, P. W. (2012). *Cyberbullying : bullying in the digital age* (2nd ed. utg.). Chichester: Wiley-Blackwell.
- Kvarv, S. (2010). *Vitenskapsteori : tradisjoner, posisjoner og diskusjoner*. Oslo: Novus.
- Lillebø, K. (2018). Kvinner i befolkningen - erfaringer med netthets. Hentet 07.06 fra https://amnesty.no/sites/default/files/3688/Kvinner_RAPPORT.pdf
- Nadim, M., Fladmoe, A. & Wessel-Aas, J. (2016). Hatefulle ytringer på internett. Omfang, forebygging og juridiske grenser. I *Hate speech and hate crime on the Internet.*: Institutt for samfunnsforskning.
- Neumann, I. B. (2001). *Mening, materialitet, makt : en innføring i diskursanalyse*. Bergen: Fagbokforl.
- Nilsen, A. B. (2014). *Hatprat*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- NTB. (2018, 12.06). Erna Solberg stenger Facebook-veggen sin. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/qn4zXE/Erna-Solberg-stenger-Facebook-veggen-sin>
- Persvold, A. Z. (2018). Hets. Hentet 05.08 fra <https://snl.no/hets>
- Schaubert, V. (2019). Først da Mats var død, forsto foreldrene verdien av gamingen hans. Hentet 01.27 fra https://www.nrk.no/dokumentar/xl/forst-da-mats-var-dod_-forsto-foreldrene-verdien-av-gamingen-hans-1.14197198
- Schaanning, E. (2000). *Modernitetens oppløsning : sentrale skikkelser i etterkrigstidens idéhistorie* (3. utg. utg.). Oslo: Spartacus.
- Scott Sørensen, A., Høystad, O. M., Bjurström, E., Vike, H. & Nordgård, Y. (2008). *Nye kulturstudier : en innføring*. Oslo: SAP Spartacus.
- Simonsen, H. (2016, 08.24). Mobbing: Når man er i en vanskelig situasjon skal man ikke bli avvist. Hentet fra https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/djQd1/Mobbing-Nar-man-er-i-en-vanskelig-situasjon_-skal-man-ikke-bli-avvist--Henriette-O-Simensen
- Skrede, J. (2017). *Kritisk diskursanalyse*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Staudé, C. & Marthinsen, S. T. (2013). *Sosial kommunikasjon : personlig - samtale - verdi*. Oslo: Kommuneforl.
- Thun, C. (2018). Interseksjonalitet. Hentet 03.09 fra <https://snl.no/interseksjonalitet>
- Tjønneland, E. (2017). Det blåser en storm av krenkede følelser gjennom verden. Hentet 04.11 fra <https://www.nytid.no/blaser-storm-krenkede-folelser-gjennom-verden/>
- Vardheim, I. (2017). Ung i Vestfold 2017. Hentet 2018 fra https://www.vfk.no/globalassets/vfk/dokumenter/kultur/folkehelse/vfk_ung_i_vestfold_2017_rapport_interaktiv.pdf
- Wessel-Aas, J., Fladmoe, A. & Nadim, M. (2016). Hatefulle ytringer. Delrapport 3: Grenseoppgangen mellom ytringsfrihet og strafferettslig vern mot hatefulle ytringer. I *Hate speech. Report 3: The distinction between criminal hate speech and protected free speech*: Institutt for samfunnsforskning.
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforl. Samfundslitteratur.

Åmås, K. O. (2017). *Det norske mediemangfoldet - en styrket mediepolitikk for borgerne*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/1e0e03eacd4c2f865b3bc208e6c006/no/pdfs/nou201720170007000dddpdfs.pdf>

Vil du delta i forskningsprosjektet

”[Netthets og jenter]”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å forske på netthets av jenter på videregående. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å belyse tallene fra Ungdata-undersøkelsen i Vestfold fylkeskommune som indikerer at det er en økende tendens at jenter på videregående oftere blir netthets enn gutter. Jeg ønsker å få kunnskap fra mennesker som har jobbet med dette temaet og har informasjon om hva, hvem, når, hvor, hvordan og hvorfor. Empirien skal bli samlet inn til en masteroppgave i kulturstudier ved Universitetet i Sørøst-Norge.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Sørøst-Norge, institutt for kultur er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta på grunn av på grunn av din kunnskap om temaet. Etter intervjuet håper jeg på å få et klarere perspektiv på hvordan forske på oppgaven.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden vil være intervju, som jeg tar opp som lydfil for å transkribere intervjuet etterpå. Intervjuet vil ta ca 1-1,5 timer.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Alle personopplysninger blir behandlet konfidensielt. Kun studenten og veileder vil ha tilgang til lydopptak og notater fra intervjuet. Både lydopptak og notater vil bli lagret med kryptering. Prosjektet skal etter planen avsluttes våren 2019 og da blir intervjuet og notatene slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Sørøst-Norge har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen i Sørøst-Norge ved veileder og professor Stephen John Walton
- Vårt personvernombud: Per Are Solberg
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

(Forsker/veileder)

Eventuelt student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i [*sett inn aktuell metode, f.eks. intervju*]
- å delta i [*sett inn flere metoder, f.eks. spørreskjema*] – hvis aktuelt
- at lærer kan gi opplysninger om meg til prosjektet – hvis aktuelt
- at mine personopplysninger behandles utenfor EU – hvis aktuelt

- at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes [beskriv nærmere] – hvis aktuelt
- at mine personopplysninger lagres etter prosjektslutt, til [beskriv formål] – hvis aktuelt

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. [oppgi tidspunkt]

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Intervjuguide

Informere om prosjektet og hvilke tanker som ligger bak. Ta med tall fra Ungdata Vestfold fylkeskommune som viser tendensen.

1. Tallene fra ungdatabesundersøkelsen viser at det er en økt tendens til netthets blant jenter på videregående. Hva tenker du om det?
2. Hva er netthets av jenter?
3. Hvordan skjer netthetsingen av jenter?
4. Hvorfor tror du det er tall som indikerer at jenter oftere blir netthetset?
5. Hva tenker du er årsaken til at jenter oftere blir netthetset?
6. Er det forskjellig hvordan jenter og gutter behandles på nett blant videregående elever?
7. Når skjer netthetsingen av jenter?
8. Hvem netthetser jenter?
9. Hva handler netthetsen om?
10. Hvilke arenaer tror du ofte netthetsen av jenter skjer?
11. Hva slags konsekvenser kan netthets av jenter få?
12. Hvordan kan man forebygge netthets blant jenter?
13. Hva tenker du sosiale medier gjør med ungdommers kommunikasjonsform?
14. Amnesty har nå satt i gang en kampanje hvor de ønsker å legge til lovendring om at det ikke er lov å hetse på grunnlag av kjønn i paragraf 185. Tenker du det er viktig for denne aldersgruppa også?
15. Har du noen kommentarer til noen av temaene vi har snakket om som du vil legge til på slutten?

NSD Personvern

13.12.2018 13:45

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode 387046 er nå vurdert av NSD.

Følgende vurdering er gitt:

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg 13.12.2018. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringer gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 8.10.2019.

LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet! Kontaktperson hos NSD: Lasse Raa Tlf. personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)